شانۆگەری

دڵی سەرباز

نوسینی : دەڤد فرێنچ

وەرگێڕانی لە ئینگلیزییەوە : عەبدوڵا سڵێمان (مەشخەڵ)

سەرپەرشتیاری زنجیرەی شانۆی بیانی

دانا رەئووف

ناوی کتێب : دڵی سەرباز

نوسینی : دەیڤد فرێنج

وەرگێرانی لە ئینگلیزییەوە : عەبدوڵا سڵێمان (مەشخەڵ)

پێداچوونەوە و بەراوردکردنەوەی بە دەقە ئینگلیزییەکە : فاروق هۆمەر

بڵاوکراوەی ئاراس – ژمارە : ٣٨

هەڵەگری :

دەرهێنانی هونەری ناوەوە :

بەرگ : مریەم موتەقییان

چاپی یەکەم :

لە بەڕێوەبەرایەتیی گشتی کتێبخانە گشتییەکان لە هەولێر ژمارە

دەیڤد فرێنچ ئەم کتێبەی پێشکەش کردووە بە

ئورجۆ کارێدا

2001-1944

منیش پێشکەشی ئەکەم بە باوک و دایکم کەلەسەر شانۆی ئەم ژیانە قورسترین ڕۆڵیان پێدام

مەشخەڵ

تراژیدیای جەنگ لە شانۆگەری "دڵی سەرباز"دا

"دەیڤد فرێنچ" و بەشانۆکردنی مێژوو

نووسین و ئامادەکردنی : عەبدوڵا سلێمان (مەشخەڵ)

کورتەیەک دەربارەی شانۆگەری "دڵی سەرباز"

لە شانۆگەری "دڵی سەرباز"دا عیسا لە میانی کوڕە شانزە ساڵانەکەی "یاقوب" کەلەسەر سۆشتەی ویستگەی شەمەندەفەر بە خۆی و جانتاکەی و بلیتی یەک سەرەوە لە چاوەڕوانی سەفەردایە،ئاوڕ لە ڕابردوو دەداتەوە. "عیسا" کە جەنگاوەرێکی جەنگی جیهانی یەکەم بووە بەپەلە خۆی دەگەیێنێتە وێستگەکە تا کوڕەکەی ڕازی بکات کە ماڵ جێنەهێڵێ.ئەم جەنگاوەرە لەو ڕۆژەوەی کە لە جەنگ گەڕاوەتەوە ناتوانێ باسی ڕووداوەکانی ڕۆژانی شەڕ بکات. سەرەتا "عیسا" بە زمانێکی پڕ لە نیگەرانی و نادڵنیاییەوە دەربارەی براکەی"وێڵ" و هاوڕێکانی دەدوێت سەبارەت بە مەشقی سەربازی لە سکۆتلەند و گالیپۆلی و پاشان دێتە سەر شەڕ لە "سۆم".

عیسا سەرەتا خۆی لە پرسیارە قووڵ و بێئارامەکانی کوڕەکەی دەپارێزێ و بێئاگایی خۆی لەو پابەندبوونە ئەخلاقییە ڕادەگەیێنێ سەبارەت بەو پەیمانەی کە لەیەکەم ڕۆژێ گەڕانەوەی لە ئەوبەری ئۆقیانووسەکانەوە بە "یاقوب"ی داوە.دواتر وەڵامەکانی پەل دەهاون بۆ چیرۆکی شانازی و گەمژەیی و تووڕەبوون و نائومێدی تا دەگاتە نەخشاندنی وێنەی مرۆڤێک کە بە غەریزەیەکی ئاژەڵیی کوێرانە لە هەوڵی ڕزگار بووندایە.

ئەمە ئەو وێرانکردن و توندوتیژییەی ناو شانۆگەری "دڵی سەرباز"ە کە دواجار باوک و کوڕەکە بەیەک شاد دەکاتەوە.

ترازیدیای جەنگ

جەنگ-ترازیدیا-مەرگ ئەو هاوکێشەیەیە کە"دەیڤد فرێنچ"ی شانۆنامەنووسی کەنەدی لە شانۆگەری "دڵی سەرباز"دا درامایەکی لێ ئەخوڵقێنێ کە کاریگەرییەکەی هێندە بەقووڵی ڕەگ دادەکوتێ لە ڕێگای کارەکتەرەکانەوە بەرەو ناخی خوێنەر-بینەر ڕۆدەچێ. هێڵە درامییەکان هێندە چڕوپڕ تەنراون کەلەڕێگەی وەیادهێنانەوە و فلاش باکەوە تەواوی ڕووداوەکانی هەشت ساڵی پێشتر و بەتایبەتی ڕۆژانی نۆ و دەی پووشپەڕی 1916 دێنێتە بەر دیدەی خوێنەر-بینەر. ئەم چنینە درامییە لە سەر سەرسەختی و پێداگری "یاقوب مێرسەر"ەوە بەرجەستە دەبێت.

دەیڤد فرێنچ لە ڕێگەی شانۆگەرییەکانییەوە کە دواتر قسەیان لەبارەوە دەکەین، ناو و ناوبانگێکی لۆکاڵی و جیهانی وا پەیدا دەکات کە ئیتر بۆ هەر ڕەخنەگرێکی شانۆی کەنەدی- ئینگلیزی کە بیەوێت لەسەر بزووتنەوەی شانۆی کەنەدی بدوێت،ناتوانێت بەسەر دەیڤد فرێنچ دا باز بدات و فەرامۆشی بکات.ڕۆژنامەی"گلۆب ئەند مەیڵ" دەنووسێت" هەر کە باس دێتە سەر نووسینی شانۆ، دەیڤد فرێنچ لەوانەیە لەهەموو کەسێک زیاتر ناسراوتر بێت لە ئەدەبی ئینگلیزی کەنەدی"(1). بەرهەمەکانی دەیڤد سنووری کەنەدا و ئەمریکای باکور دەبڕن و لەسەر شانۆکانی وڵاتانی کیشوەرەکانی ئەمریکای باشور و ئەوروپا و ئوستڕالیاش دێنە نمایش.

تەوزیفی مێژوو لە داراما ی "دڵی سەرباز" و گێڕانەوەی بەشێک لە مێژوو و کارەساتی جەنگی کاولکاری جیهانی یەکەم لە ڕێگەی گێڕانەوەوە(Narrative) و بەشداریکردن لە داڕشتنی ڕێگای گەڕانەوە و نائومێدی و بێهیوابوون لەبەردەم تەواوی ئاسۆکانی ژیان، هێمایەکە بۆ شارەزایی و توانایی نووسەر. هەرێمی نیوفاونڵاند کە ئەوسا هەرێمێک بووە سەربەخۆ لەکەنەدا و وەک بەشێک لە وڵاتی بەریتانیا،دەبوایە لەو جەنگەدا بەشدار بێ و ئەمیش بەدەوری خۆی لە سەرکەوتن و شکستەکاندا پشکی بەرکەوێ. دەیڤد لە شانۆگەری"1949 "دا وردتر لەسەر ساڵی 1949 وەکو ساڵێکی مێژوویی لەپەیوەستبوونی نیوفاونڵاند بە کەنەداوە دەدوێت.

شانۆگەری"دڵی سەرباز" کە لە ڕواڵەتدا سادە و ساکار و بە سێ کارەکتەر چنراوە(عیسا مێرسەر،یاقوب مێرسەر، بێرت تایلەر)،بەڵام لەناواخندا دەوڵەمەندە بەو ئەندازەیەی کە کارەکتەرەکان بەبێ ئەوەی لێکدابڕێن، یان جیاوازی بیرکردنەوەیان هەریەکەیان بەرەو ئاقارێکی جیاواز ببات،یەکانگیرانە لەدەوری تەوەرەیەکی بنەڕەتی دەخولێنەوە ئەویش

جەنگە کە مۆری خۆی بەسەر ژیانی هەر سێ کارەکتەرەکە و تەواوی کۆمەڵگەوە ناوە. "دەیڤد فرێنچ" لەم شانۆگەرییەیدا دەیەوێت ئەوەمان پێبڵێت کە کاریگەرییەکانی جەنگ هەر کۆمەڵێ مەودای ئابووری و سیاسی نییە،بەڵکو لەڕووی سایکۆلۆژییەوەش کاریگەرییەکەی لە گۆشەگیری و بێدەنگ بوون و ماتی و بێئومێدی و تەنانەت تا ئاستی شێتبوونیش درێژ دەبێتەوە.

یاقوب : خۆت باش دەزانی پێی خۆش نییە دەربارەی جەنگ بدوێ، تەنانەت بۆ دایکیشم باسی ناکات .

زۆر هەوڵم لەگەڵی داوە بیهێنمەگۆ، بەڵام هیچ کەڵکی نییە .

بێرت : ڕاستە، زۆر لەپیاوان خۆشییان بەو باسانە نایەت .

یاقوب : بەڵام تۆ باسی ئەکەیت .

بێرت : بەڵێ، کەقسەی لەبارەوە دەکەم، ئیسراحەت دەکەم.

یاقوب : لەوانەیە باوکیشم بەوە ئیسراحەت بکات . لەوانەیە ؟ (دواتر) لەوانەیە بێرت ؟

ئەم کاریگەرییە لە ئاستی کۆمەڵایەتیدا وەکو نەخۆشی درمی وایە و ڕەنگدانەوەی لەسەر ژیانی دەوروبەر بە ئاشکرا هەست پێدەکرێت. کاریگەری جەنگی جیهانی یەکەم لەسەر "عیسا مێرسەر" بەجۆرێکە کە تووشی جۆرێک لە گۆشەگیری و تەنیایی کردووە کە هەرچەند دەکات مۆتەکەی کوشتنی براکەی "وێڵ" بەسەر سەریەوەیە و وازی لێناهێنێت. تا کار دەگاتە سەر ئەوەی لەژیان بێزار بێت.

یاقوب : چۆن بزانین ؟ تۆ ڕۆژ نا ڕۆژێکیش دوو قسە بۆ ئێمە ناکەی .

لێرەشەوە "یاقوب مێرسەر" تووشی سەرچڵی و یاخیبوون بووە لەئەنجامی هەستکردن بە تەنیایی و فەرامۆشکردنەوە لەلایەن باوکییەوە.دەرئەنجام ئەم کاریگەرییە سایکۆلۆژییە هێندە پەرەدەستێنێ کە خەریکە ببێتە هۆی هەڵوەشاندنەوەی خانەوادەی "عیسا مێرسەر".

لەناو قەدی شانۆگەرییەکە بەدواوە هەست دەکەیت میزاج (Mood)ی "عیسا" ئاڵوگۆڕی بەسەردا دێت. هەست دەکەیت وا عیسا لە قاوغی خۆی دەچێتە دەرەوە و ڕەها لە بێئومێدی و ئازارەی کە لە هەشت ساڵی ڕابردوودا پێوەی تلاوەتەوە ،بە بێ لەبەرچاوگرتنی وشیارکردنەوەکانی "بێرت"ی هاوڕێی دەکەوێتە گێرانەوەی تەواوی بەسەرهاتەکانی ڕۆژی دەی پووشپەڕ. میزاج لە شانۆگەرییەکە لە یەکەمین دیداری نێوان "یاقوب" و "بێرت"دەردەکەوێ بەڵام لەیەک ئاستدا نامێنێتەوە بەڵکو میزاج لە چەندین ئاستی جیاوازدا خۆی دەنوێنێ.وەکو نزم، بەرز، باڵا.میزاج سەرەتا لەسەر ڕیتمێکی نزم و نەرم دەڕوات و دواتر بەپێ بە پێ لەگەڵ چوونەسەری ڕێژەی ڕووداوەکان و بەرز و نزم بوونەوەی هەست و سۆز ،ئەمیش بەرز دەبێتەوە و لە کۆتاییشدا دێتەوە ئاستی نزم.

میزاجی نزم---میزاجی مامناوەندی---میزاجی باڵا---میزاجی نزم

جۆری میزاج لە"دڵی سەرباز"دا توند و پڕ لە هەڵچوون و سەرکێشییە.تەنانەت کارەکتەرە ناسەرەکییەکانیش پابەندبوونی خۆیان بەم میزاجەوە نیشان دەدەن تەنها خاتوو"سەیدی" خێزانی "بێرت" نەبێت کە ئەم هاوکێشەیە نایگرێتەوە، هۆیەکەشی بەشێکی دەگەڕێتەوە بۆ ئارامی دەروونی"بێرت" ی هاوسەری.

ئەتمۆسفیر لە "دڵی سەرباز"دا لێوانلێوە لە ترس و شانازی و تەژیە لە بیرەنگی.

شانازی و ترس بە تەواوی سێبەریان خستۆتە سەر ئەتمۆسفیری شانۆگەرییەکە و لەڕێگەی دیالۆگی کارەکتەرەکانەوە و لە دوو توێی ڕستە و لەپەنای وشەکانەوە ئەو ترس و شانازییە دەبینرێن.دوو ترس لەم شانۆگەرییە ئاوێتەی یەکتر دەبن.یەکێکیان ترسە لە شەڕ و تۆقینە لەمردن. ئەوی تریشیان ترسە لە لەدەستدانی (کوڕ،برا،باوک،مێرد).

بێرت : من خەریک بوو خۆم پیس بکەم.

ئەم دوو ترسە کەشوهەوای شانۆگەرییەکە ڕەنگرێژ دەکەن بەدیمەنگەلێکی خۆڵەمێشی.بۆیە سەرلەبەری شانۆگەرییەکە ڕەش و سپییە پێش ئەوەی هیچ ڕەنگێکی تر بتوانێ هەژموونی خۆی باڵادەست بکات. لەپاڵ ڕەش و سپیشەوە جاروبار دەیڤد ڕەنگی سوور و شین و سەوز یان زەردمان نیشان دەدات.بەڵام ئەم ڕەنگانە لە دوو دێری وتووێژێک زیاتر تێپەڕ ناکەن.

سەربارى ئەمەش ئەتمۆسفیر لەیەکانگیرییەکى بەهێز دایە لەگەڵ ڕەنگ و شوێنکات. شوێنکات لە شانۆگەرییەکە بەم جۆرەیە: شوێن سۆشتەى وێستگەى شەمەندەفەرى"بەى ڕۆبەرتس "ە، کاتیش شەوە. ئەم تاریکییە حوکمڕانى ئەتمۆسفیرى شانۆگەرییەکە دەکات تا کۆتایى. تاریکى کە ڕەگەزى ڕەنگى ڕەش تیایدا باڵادەستە، لە ئاوێتە بوونێکى ئۆرگانیکى دایە لەگەڵ ترس و نائومێدى و پەشیمانى،لەگەڵ برینە سارێژنەبووەکانى "عیسا و بێرت و یاقوب".بۆیە ئەگەر شوێنکاتى شانۆگەرى "دڵى سەرباز" پارکێکى سەوز بوایە،یان کەنار دەریایەکى شینى جوان بوایە،ئەوا نووسەر نەیدەتوانى بەم سەرکەوتووییە کەشى لەبار بخوڵقێنێ و ئامانجەکەى بپێکێ.

هەرچى شانازیشە وەکو کۆنسێپتێکى(Concept) سیاسى-کۆمەڵایەتى لەنێو ئارگیومەنتەکانى "دڵى سەرباز"دا ئامادەییەکى بەهێزى هەیە، وەکو شانازى گیانفیداکردن لەپێناو بەریتانیا، شانازى بەشداریکردن لە جەنگ و بەدەست هێنانى ئەزموونى شەڕ و شاهێد بوون بەسەر قەسابخانەیەکى بێوێنە لە مێژووى مرۆڤایەتى.

بێرت : یاقوب، لەوانەیە بەو پەڕى سادەییەوە خۆى نەیویستبێ ڕزگارى ببێ. گوێبگرە، مەمکەرە قارەمان. قارەمانى ڕاستەقینە ئەو کەسەیە کە نەگەڕایەوە . وەکو مامە "وێڵ"ى ئێوە.

"عیسا" وەک جەنگاوەرێکى کۆن و ڕزگار بووى ئەو جەنگ و نەهامەتییە، شانازییەکانى بەدرێژایى شانۆگەرییەکە نمایش دەکا و بەردەوام خۆى بەرهەم دەهێنێتەوە. "عیسا" کوشتنى براکەى و هەزاران سەربازى تر دەخاتە ئەستۆى ئەڵمانیا،نەک جەنگ!. ئەم دیدگا و تێروانینە ئاو لە ناسیۆنالیزم دەخواتەوە و لەهەمان کاتیشدا بازدانە بەسەر کۆمەڵێ فاکتەرى واقیعى هەڵگیرساندنى جەنگ و بەرژەوەندییە ئابورى و سەربازییەکانى ئەو کاتەى بەریتانیا و ئەڵمانیا لەدابەشکردنى جیهان و دەستگرتن بەسەر سامانە سروشتییەکان و ئاو و خاک و فەراهەمکردنى بازاڕ بۆ کاڵا بەرهەم هێنراوەکانیان و دابینکردنى هێزى کارى هەرزان.

کارەکتەرە نادیارەکان(ناسەرەکییەکان) و ستایڵى شانۆگەرییەکە

کارەکتەر، بریتییە لە هەر کەسێک یان شتێک کەلە بەرهەمێکی ئەدەبی یان هونەری لە چنینی خەیاڵەوە لەڕێگەی نووسەرێک یان دانەرێکەوە هەر کەسێک یان قەوارەیەک لە جیهانی داهێنانی نووسەرێکەوە دەردەکەون. وردتر بڵێین کارەکتەر هەر تەنها مرۆڤ ناگرێتەوە،بەڵکو ئاژەڵ،مەخلوقاتی ئاسمانی،خواوەند،و هەر کەس و مەخلوقێکی میتۆلۆژی تر.(2)

کارەکتەر شانبەشان لەگەڵ گرێچنە و شوێنکات و مەبەست و ستایل ڕۆڵێکی شیاو دەگێڕێ لە دەق .کارەکتەر بە هەموو جۆرەکانییەوە (کارکردە، گۆشەنیگا،ناسرا و نەناسراو،وەستا و جوڵە،سەرەکی و ناسەرەکی...تاد) لەخزمەت دەقدا دەتوانرێت سوودی لێببینرێت و نووسەری بەتوانا دەتوانێت لە کاتی گونجاودا کۆمەڵێ ئەرکیان پێبسپێرێ.

"دەیڤد فرێنچ" زیرەکانە هەوڵی داوە چەند کارەکتەرێکی نادیار(ناسەرەکی) لە شانۆگەرییەکەی بەرجەستە بکاتەوە.(ڕاشێڵ - دایکی یاقوب، خاتوو سەیدی هاوسەری بێرت،ئەفسەر کێلی، وێڵ مامی یاقوب، ڕوبی و عەریف ئەنگز...تاد.)گرنگی ئەم کارەکتەرانە لەوەدایە لەلایەکەوە پەیوەندی ڕاستەوخۆیان بە کارەکتەرە ئەسڵییەکانی شانۆگەرییەکەوە هەیە و لەلایەکی تریشەوە کۆمەڵە ئەرکێکی تریان لەسەرشانە کە ڕوونکردنەوە و ڕۆشنکردنەوە یان پێکەوە لێکگرێدانی ڕووداوەکانە بەتایبەتی "وێڵ" کە ئامادەییەکی گەورەی لە نەستی "عیسا" دا هەیە. بوونی ئەم کارەکتەرە نادیارانە ڕاستەوخۆ یان ناڕاستەوخۆ لەخزمەت کاراکتەرە ئەسڵییەکان و گرێچنەی شانۆگەرییەکەن. بوونی خاتوو"سەیدی" لەفەراهەمکردن و ئاسایی کردنەوەی ژیانی پاش جەنگ و زەمینەیەکی لەبار بۆ "بێرت"،بوونی دایکی یاقوب لەسەرپەرشتیکردنی یاقوب و عەتف بەخشین و تەنانەت جێگرتنەوەی "عیسا" لە سۆز بەخشین بە کوڕەکەی و هەروەها یارمەتی دانی "عیسا" لەکاروباری ژیان و خێزاندا، ئەفسەر کێلی دەرخستنی هەندێ سەرەداو و ڕاستی بۆ "یاقوب" سەبارەت بە ڕۆژە تاریکەکانی جەنگ و خەونەکانی مرۆڤ لەژێر ڕەهێڵەی گوللە،ئەمە بێجگە لەوەی کە "وێڵ" وەک تارماییەک سێبەری خستۆتە سەر تەواوی دەقەکە.

دەیڤد فرێنچ لە پانتایی دەقەکەوە هەڵدەستێت بە دابەشکردنی وزە و توانایی بەسەر کارەکتەرەکان کە نادیارەکانیش لەم نیوەدا بێبەش ناکات. دروستکردنی بالانس لە نێوان کارەکتەرەکانی "دڵی سەرباز" پەیوەستە بە گرێچنە و توانایی دەیڤد لە تەکنیکی شانۆ کەئەمەش بەدەوری خۆی کەشوهەوایەکی مۆتیڤانەی دروست کردووە تا ئامانج بپێکێ.

سەبارەت بە ستایل(Style)یش وەکو ڕەگەزێکی شێواز بریتییە لەوەی کە نووسەر چۆن وێنای ڕوداوەکان دەکات و نیشانەی ئیندیڤیجواڵییەتە کە نووسەری چاک لە نووسەری خراپ جیادەکاتەوە.(3)دەیڤد لە "دڵی سەرباز"دا بەبڕوای من هەوڵی داوە خۆی لە ئاڵۆزی ستایل بەدوور بگرێ و لەگەڵ بەرەو ژوور هەڵکشانی ڕووداوەکان و گرێچنە(plot) بەلەبەرچاوگرتنی کات و جۆری کارەکتەر ستراکچەری شانۆگەرییەکەی بە زمانێکی سادە بەڵام سفت دابڕێژێ.بەڵام نابێت ئەوەشمان لەیاد

بچێت كە زمانی شانۆگەرییەكە زمانێكی ئاڵۆز نییە و بە هیچ جۆرێك بۆشایی لە نێوان دیالۆگەكان بەدی ناكرێت. زمان لە "دڵی سەرباز"دا زمانی ئەرستۆكراتەكانی كۆمەڵگەی كەنەدی نییە،بەڵكە زمانی سەرباز و مامۆستا و دارتاش و جوتیار و كرێكارە.زمانی خەڵكی نێو پارك و شوێنە گشتییەكانی نیوفاونلاندە.زمانێكە تەژی لە سادەیی و خاكی(Slang) و تەنانەت لە دەقە ئینگلیزییەكەشدا ژمارەیەك وشە بەشێوە كورتكراوەكەی نووسراون.

.

عیسا : بە هەرحاڵ، بەنیازی لە ساینت جۆنز چی بكەی ؟ لە سەر كورسی باخچەیەك هەڵدەكورمێی یان لە بەردەرگای ماڵانا وەكو سەگێكی بێخاوەن دەنووی ؟

یاقوب : ئەتوانم خەمی خۆم بخۆم.

عیسا : بەڵێ، دەتوانی .

یاقوب : باشیش دەتوانم.

عیسا : یاقوب، تۆ هێشتا تەمەنت پانزەساڵانە . پانزە ساڵ !

یاقوب : من شانزە ساڵانم . دوو هەفتە پێش ئێستا پێم ناوەتە شانزە ساڵیەوە . تەنانەت بێرت تایلەریش ئەوە دەزانێت.

عیسا : شانزە ساڵی هێشتا تفلێكە .

یاقوب : خانوویەكی كرێ پەیا دەكەم و كارێك ئەدۆزمەوە .

عیسا : ئیشی چی ؟ ئیش دەگمەنە، خاوەن ئەزموونێکی وەکو منیش بۆی ناکرێ لەوێ کارێک بدۆزێتەوە .

یاقوب : مشوری خۆم ئەخۆم .

زمان لێرە لەدەرەوەی گەمەکانی زمانەوە خۆی لە سادەیی هەڵکێشاوەو دیالۆگ(Dialoug) بوار بە خوێنەر-بینەر نادات بۆ بەشداریکردن لە پێشبینی کردنی ڕووداوەکان، لەبری ئەوە "دەیڤد فرێنج" لە کۆتایی شانۆگەرییەکەدا سەرسامییەکی گەورەمان دەخاتە بەردەم کە مەگەر هونەری زمانی دەیڤد ئاوا سادە بەڵام بەرز بینەخشێنێ.

جەنگ و کێشە دەروونییەکان

"عیسا" وەک قوربانییەکی جەنگ بەدەست کۆمەڵێک کێشەوە دەناڵێنێت کەبە بڕوای من گرنگترینیان هەست کردنە بە گوناهی گەورە و ژیان لێسەندنەوەی مرۆڤ. ئەم گوناهە گەورەیە نەک هەر سێبەری خستۆتە سەر بەشێک لە گفتوگۆ و پراکتیکی ڕۆژانەی عیسا، بگرە سەرتاپای ژیانیشی داگیر کردووە بە ڕوحیشیەوە. ئازارێک کە عیسا دەیچێژێت بە هیچ پێوانەیەکی کۆمەڵایەتی ناپێورێت.

یاقوب : دایکم گووتی دوێنێ شەو کە بەخەبەرهاتوە باوکم لەناو جێگای نوستنەکەی نەبووە . دوایی لە حەوشەی کڵێساکە بینیویەتی کە چواردەخۆرەکەی، ئەوەی کە لەجەنگ هێنابویەوە، ڕووەو ئاسمان ڕائەتەکێنێ ..

بێرت : ئەی خوای گەورە.

یاقوب : چواردەخۆرەکە پڕ لە فیشەکە. کەدەخەوێت دەیکاتە ژێر سەرینەکەیەوە.

ئەم قوربانییە لە ناسکترین ساتە وەختی ژیانی خۆی، برای خوێنی خۆی لەژێر ڕەهێڵەی بۆمبا و گوللەباراندا بەهەڵە،بەلێتێکچوون بەچەقۆ دەکوژێ و دەبێتە شاهیدی بینینی دوا هەناسەی و وشک بوونەوەی دوا پرسیار لەسەر لێوە وشکەکانی. لەو ساتەوە ئیتر "عیسا" نەفرەت لە جەنگ و ژیان دەکات و بێئومێدانە دەڕوانێتە ئاسۆی داهاتوو و هەنگاوە خاوەکانی هەڵدەهێنێتەوە.

یاقوب : تۆ چەقۆت ناوەتە سەر گەردنم باوکە ! چەقۆ . چۆن زاتی ئەوە دەکەی، من کوڕی تۆم !

عیسا : سوێند دەخۆم بۆ خۆشم نازانم چۆن ئەوە ڕویدا . لە کادینەکە بووم، قەڵەم برەکەم تیژ دەکردەوە، وەختێ

کە تۆ لە پشتمەوە دەرکەوتی، لەپڕێکا ڕاتچڵەکاندم

"عیسا" لە ماوەی چوار ساڵی جەنگدا هێندەی گۆڕان بەسەردا دێت کە سەربازەکان لە دوای کۆتایی هاتنی جەنگدا دەگەڕێنەوە، یاقوب هەرچەندە ئەو ڕۆژە نەساغە و تۆزێک سکی ئەیەشێت و لەگەڵ دایکی نەچۆتە کڵێسا ، بەپرتاو بەرەو پیرییان ڕادەکات و لە باوکی خۆی دەپرسێت کە ئاخۆ "عیسا مێرسەر"ی نەبینیوە؟

لەلایەکی تریشەوە "عیسا" جۆرە ڕقێکی زۆر ئەستووری لا دروست دەبێت،ڕق لە ئەڵمانەکان و ڕق لە جەنگ(ئەم ڕقەیان لێوانلیوە لە شانازی). ئەم دوو ڕقە باری دەروونی "عیسا"یان ڕەنگڕێژ کردووە بە شپرزەیی و تووڕەیی و قین و ئیتر دواجار "عیسا" بە تەنیایی و گۆشەگیری و فەرامۆشکردنی خانەوادەکەی گوزارشتیان لێدەکات، فەرامۆشکردنێکی هێندە کوشندە کە "یاقوب" لەتەنیاییەکی ترسناکدا ژیان بەسەر دەبات و لەهەوڵێکی بێپایانیشدایە تا باوکی بگەڕێنێتەوە بۆ خۆی و ژیانێکی ئاسایی بژین.

یاقوب : تۆ بۆچی ڕۆینی منت لێبۆتە خەم ؟ خۆ تۆ نیگایەکم تێناگری، هەر وەک ئەوەی لەم دنیایەدا

بوونیشم نەبێ

بەڵام کە هەوڵەکانی "یاقوب" و دایکی یاقوب لەبەرامبەر سەرسەختییەکانی "عیسا" شکست دەهێنن، ئیتر ناچار "یاقوب"ی شانزە ساڵان جانتا دەپێچێتەوە و ماڵ جێدەهێڵێ.ئەم بڕیارەی "یاقوب" کە ساختمانی شانۆگەرییەکەی لەسەر بنیادنراوە سەرەتایەکە بۆ کردنەوەی تەواوی گرێ و گۆڵە دەروونییەکانی "عیسا" لەلایەک و دانپیانانی قوربانییەکە بە تاوانگەلێک لەبەردەم ناوەوەی خود و دەرەوەی خود. ناوەوەی خود بەو دانپیانانە باری سەر شانی سووکتر دەبێ لەکۆمەڵێ ئازاری ویژدانی و ئیتر جارێکی تر "عیسا" لەبەردەم کوڕە شانزە ساڵانەکەی دەچێتەوە ئەو ساتەوەختەی کەخەنجەرەکەی لەدڵی (وێل) ی برای دەچەقێنێ و دەیکوژێ.لێرەوە پەیامی دانپیانانەکەی دەگەیێنێتە کوڕەکەی . هەرچی دەرەوەی خودیشە ،دانپیانانەکەی عیسا لەڕووی کۆمەلایەتییەوە ڕێگاکردنەوەیە بۆ ویستی نەوەی نوێ و وەلامدانەوەیە بە ئارەزووەکانی.

پەیامی دانپیانانەکەی عیسا لەسەر دوو کۆڵەکە وەستاوە.یەک: ماڵجێهێشتنی یاقوب" و سەرهەڵدانی فەزایەکی کۆمەلایەتی تاریک لە ماڵی عیسا. دوو: پەیمانێک کە عیسا دابووی بە یاقوب لەیەکەم ڕۆژی گەیشتنەوەی بۆ نیوفاونلاند کە ڕاستییەکانی جەنگی بۆ باس بکات. ئەم دوو کۆڵەکەیە بە تێگەیشتنی من وەبارهێنانی سایکۆلۆژیانەی "عیسا"یە بۆ ئەوەی نهێنییەکانی ئەودیو ئۆقیانووس بگێڕێتەوە.

بنەماڵەی مێرسەر و خەونی بەناسیونالیست بوون لە کەنەدا

هەرێمی نیوفاونلاند و لابرەدۆر کەوتۆتە ڕۆژهەلاتی کەنەدا و لە یانزەی خاکەلێوی 1949 بە کۆنفیدراسیۆنی کەنەداوە پەیوەست بوو و بوو بە دەهەمین هەرێمی کەنەدا .لە ساڵی 1964 وە حکومەتی خۆی هەیە و لە سیانزەی گەلاڕێزانی 2001 یشەوە بەفەرمی ناوی بوو بە "نیوفاونلاند و لابرەدۆر. بەپێی دوایین ئاماری سەرژمێری لە مانگی ڕێبەندان 2009 دا ژمارەی دانیشتوانی هەرێمەکە پێنجسەد و هەشت هەزار و نۆسەد و نەوەد کەسە.خەڵکی ئەو هەرێمەش بە زمانەکانی ئینگلیزی و فەڕەنسی و ئیرلەندی دەدوێن.

دەیڤد فرێنچ تاکە نووسەرێکی کەنەدییە کە بنەماڵەی مێرسەر ئامادەیی بەردەوامی لە پێنج کاری شانۆیی ویدا هەبێت و ئەم کارە دراماییانە بوونەتە بەشێک لە ناساندنی مێژووی شانۆی کەنەدی. ئەوەندەی نووسەرانی هەرێمی نیوفاونلاند شانازی بە زێدی خۆیانەوە دەکەن،لە هیچ هەرێمێکی تر و لە لای هیچ نووسەرێکی کەنەدی تردا بەرچاو ناکەوێت. دەیڤد

وەک نووسەرێکی نیوفاونلاندی- کەنەدی بەشێک لەو شانازییەی بەر دەکەوێت و تەنانەت پشکی شێریشی پێدەبرێت. شانۆگەری "دڵی سەرباز"ی دەیڤد فرێنچ بەگشتی ڕەنگدانەوەی ژیانی خەڵکی نیوفاونلاندن و کارەکتەرەکانیشی هەر خەڵکی نیوفاونلاندن.

چیرۆکی بنەماڵەی مێرسەر کە خانەوادەیەکی ڕەگ داکوتاوی هەرێمی نیوفاونلاندە، و بەشێکی کاریگەر و زیندووی ژیانی کۆمەلایەتی و مێژووی ئەو هەرێمەن. دەیڤد پێنج شانۆگەری لەسەر ئەم بنەماڵەیە نووسیوە و وەک ئاگاداریش بم خەریکی نووسینی شەشەمین شانۆگەرییەتی(4). هۆکارێک کەلەپشت هەڵبژاردنی ئەم بنەماڵەیەوەیە،ڕۆڵی کۆمەلایەتی-مێژوویی بنەماڵەی مێرسەرە لەو هەرێمە لەبەشداریکردن لە تەواوی بۆنە سیاسی و کۆمەلایەتی و...تاد.ئامادەیی بنەماڵەی مێرسەر لە شانۆگەرییەکانی دەیڤد فرێنچ نەک نەبۆتە مایەی توانج و ڕەخنە، بەڵکو بۆتە شوێنی ستایش و خاڵی بەهێز لەو بەرهەمانە.

خاڵێکی تر کە حەز دەکەم ئاماژەی پێبدەم دیدی ناسیۆنالیستی کۆمەڵگەی کەنەدایە.جیهانبینی ناسیۆنالیزم و بەپیرۆز ڕاگرتنی هاولاتی کەنەدی دەکرێ لە هەندێ شوێن و بۆنەی جیاوازدا ببینرێ و بخوێنرێتەوە، وەک لە سروودی "ئۆ کەنەدا" (5)، بەلام گەلێک یان میللەتێک نییە ناوی گەلی کەنەدی بێت.چونکە پێکهاتەی کۆمەڵگای کەنەدا پێکهاتەیەکی فرە کلتوری و فرە نەتەوە و فرە ئایینە.سەرجەم ئەتنیک و نەتەوەکان لەنێوان سیستەمی ژیانی فرە کلتوری و فرە نەتەوەیی کەنەدا لەهاتوچۆدان. لەلایەکی تریشەوە حکومەتی کەنەدا بەردەوام کۆچبەری زیاتر لەکلتورە جیاوازەکان وەردەگرێت و ئاوێتەیان دەکات بە سیستەمی کەنەداوە. بۆیە لە کەنەدا هیچ توێژ و چین و نەتەوەیەک نابینی کە بە نەتەوەی کەنەدی ناوزەد بکرێت. ئەوەی هەیە تێکەڵییەکە لە کلتور و میللەتە جیاوازەکان کە زیاتر لە 350 زمان و کلتوری جیاوازن.

بەبڕوای من بزووتنەوەی ناسیونالیستی لە کۆمەڵگای کەنەدی ،بەبەراورد بە بزووتنەوە ناسیونالیستە تەقلیدییەکانی دونیا و ڕۆژهەلات هێشتا هەنگاوە سەرەتاییەکانی هەڵنەهێناوەتەوە. ئەگەر زمان و کلتور دوو بنەمای سەرەکی بزووتنەوە ناسیونالیستەکان بن،ئەوا کۆمەڵگای کەنەدی زمانی هاوبەشی هەیە کە زمانی ئینگلیزییە.بەلام کلتورێکی هاوبەشی نییە.هەرچەندە کلتوری نەیتیڤەکانی کەنەدا وەک سیمبۆلی کلتوری کەنەدی تەماشا دەکرێت،بەلام لە دونیای واقیعدا جگە لە کلتوری نەیتیڤەکان هیچی تر نییە.

دەربارەی دەیڤد فرێنچ و بەرهەمەکانی

دەیڤد بێنسۆن فرێنچ لە شارێکی زۆر بچووکی هەرێمی نیوفاونلاند لە کۆلیس پۆینت لە بیستودووی بەفرانبار 1939 دا لەدایک بووە. دەیڤد کوڕی ناوەڕاستی خێزانێک بووە کە پێنج کوڕیان هەبووە. باوکی دەیڤد ،گارفیلد فرێنچ دارتاش بووە و لە ساڵانی جەنگی جیهانی دووەمدا لە فەرماندەیی هێڵی ئاسمانی ڕۆژهەڵات لە کەنەدا کاری کردووە.دوای کۆتایی هاتنی جەنگ دایکی دەیڤد خاتوو"ئیدس"لەگەڵ کوڕەکانی دەچێت بۆ ئۆنتاریۆ تا لەگەڵ باوکی دەیڤدا لە تۆرنتۆ جێگیر بن.

دەیڤد دەچێتە قوتابخانەی گشتی بەڵام لەگەڵ کتێبدا بەینی نابێت تا ڕۆژێکیان دەیڤد لە پۆل قسە زۆر دەکات و مامۆستای ئینگلیزیش وەک سزایەک داوای لێدەکات کتێبێک بخوێنێتەوە. ئەو کتێبەی دەیڤد دەستی بۆ دەبات کتێبی "مارک تواینس"بوو بە ناوی "بەسەرهاتەکانی تۆم ساویەر".دەیڤد دەڵێت"ئەو کاتەی کتێبەکەم تەواو کرد نەک دەمزانی دەبم بە نووسەر،بەڵکو خۆم بە نووسەر دانا". جا کەوتە بڵاوکردنەوەی ئەو چیرۆک و شیعرانەی کە نووسیبوونی.

دوای قۆناغی ئامادەیی ، دەیڤد کەوتە مەشقی ئەکتەری. هاوینان لە "شانۆی پەسەدینا"لە تۆرۆنتۆ لێکۆڵینەوەی لەسەر نواندن دەکرد. لەسەرەتای شەستەکانی سەدەی ڕابردووەوە دەستی کرد بە نواندن لەسەر شانۆ و لە تەلەفیزیۆنی CBC و دواتریش دەستی کرد بە نووسینی دراما بۆ تەلەفیزیۆن. لەماوەی چەند ساڵێکدا چەندین درامای نیو سەعاتی تەلەفیزیۆنی نووسی.

ساڵی 1971 دەیڤد گوێبیستی شانۆیەکی تازە بوو بەناوی "تەراگۆن"،ئینجا داوای لە دەرهێنەر " بیڵ گلاسکۆ" کرد کە گوێ لەشانۆگەرییە نوێکەی بگرێ.ئەمە بووە سەرەتای پەیوەندییەکی دۆستانە و پتەوی ئەو دوو هونەرمەندە کە وا بۆ چل ساڵ دەچێت و هەر بەردەوامە.

شانۆگەری " ماڵ جێهێشتن" ی دەیڤد فرێنچ قۆناغێکی گرنگ و خاڵی وەرچەرخانە لە مێژووی شانۆی کەنەدی. پاش ئەوەی بە سەرکەوتوویی لە ساڵی 1972 نمایش کرا،شانۆگەرییەکە چووە سەر سەرجەم شانۆکانی کەنەدا – کەئەمەش بۆ یەکەمین جار بوو شانۆگەرییەک بەو جۆرە شانۆی کەنەدا بهەژێنێ. ئەم شانۆگەرییە گەلێ خەڵاتی نێونەتەوەیی وەرگرت و بووە ناسراوترین و خۆشەویسترین شانۆگەری کەنەدی و لەلایەکی تریشەوە لەم دواییانە لەلایەن " چاوپیاخشاندنی ئەدەبی کەنەدی"بە "یەکێک لە سەد کاریگەرترین کتێبی کەنەدی" ناوزەد کرا و هەروەها لەلایەن " فەرهەنگی شانۆی ئۆکسفۆرد"یشەوە ناوی" یەکێک لە هەزار شانۆگەرییە بنەڕەتییەکانی زمانی ئینگلیزی" لێنرا. "ماڵ جێهێشتن" بنەماڵەی

"مێرسەر"ی بە بینەران ناساند کە ڕووبەرێکی زۆری لە بەرهەمە شانۆییەکانی دەیڤد داگیر کردووە و وەکو بنەماڵەی "فرێنچ" یەکێکە لە بنەماڵە کۆنەکانی نیوفاونلاند کە دواتر بەرەو شاری "تۆرۆنتۆ" کۆچ دەکەن.

شانۆگەری" لەم دواییانە...لە کێڵگەکانەوە"ش سەرکەوتنێکی زۆر بەرچاوی بەدەست هێنا. تاوای لێهات خەلاتی " چاڵمەرس"ی بەدەست هێنا و لە تەلەفیزیۆنی CBC بەتایبەت نیشاندرا و لەسەرتاسەری کەنەدا نمایشکرا و لە ئەرجەنتینیش بە زمانی ئیسپانی پیشاندرا.

تا ئەمڕۆ دەیڤد فرێنچ پێنج شانۆگەری دەربارەی بنەماڵەی "مێرسەر" نووسیوە. لەناوەڕاستی هەشتاکانی سەدەی ڕابردوودا،دەیڤد شانۆگەری" خوێ ئاو مانگ"ی نووسی. کە درامایەکی شیعرئامێزە و دەربارەی خۆشەویستی دایک و باوکێکە کە لە نیوفاونلاند ڕوویداوە. شانۆگەری" خوێ ئاو مانگ" لە دوو دەیەی ڕابردوودا لەسەرتاسەری کەنەدا سەدەها جار دەرهێنراوە و وەرگێڕدراوەتە سەر زمانی فەرەنسی. ئەم شانۆگەرییە خەلاتی" کۆمەڵەی نووسەرانی کەنەدی بۆ دراما" و خەلاتی" دۆرا ماڤۆر موور بۆ باشترین شانۆگەری نوێ" و هەروەها خەلاتی" هۆلیوود دراما بۆ پێشبڕکێی ڕەخنە"ی پێبڕاوە. هەرچی شانۆگەری "1949" شە وەک شانۆگەرییەکی نەرمونیان و شەیدائامێز دەربارەی وەچەی بنەماڵەی "مێرسەر"ە لەسەروبەندی خۆئامادەکردنی نیوفاونلاند بۆ پەیوەست بوون بە کەنەداوە.ئەم درامایە ناوەندی شانۆکانی کەنەدای داگیرکرد. هەرچی شانۆگەری "دڵی سەربازێ"شە کاریگەری جەنگی جیهانی یەکەم بەسەر دوو نەوەی بنەماڵەی مێرسەر نیشاندەدا و لە ساڵی 2001 لەسەر شانۆی "تەراگۆن" نمایشکرا.(6)

سەربارى ئەو بەرهەمانەی دەربارەی بنەماڵەی میرسەر، دەیڤد شانۆگەرییەکی زۆر کۆمیدیشی لە 1979 دا نوسی بەناوی" شڵەژان" کە بێئەژمار لەسەر شانۆکانی کەنەدا و ولاتانی جیهان نمایش کرا.

هەندێ بەرهەمی دیکەی دەیڤد وەکو شانۆگەری"ئەو هاوینە" کە لە ساڵی 1999 دا نووسی و هەروەها شانۆگەری"خەنجەری زیوین" لە ساڵی 1993 دا نووسی و هەڵبژێردرا بۆ خەلاتی "ئارسەر ئیلیس"و شانۆگەری " درز تێبوو" لە 1975 و شانۆگەری " ڕازی جیهان" لە 1981 . سەرجەم شانۆگەرییەکانی دەیڤد فرێنج بە کتێب بڵاو بوونەتەوە.

دەیڤد بێجگە لە نوسین وەرگێڕان و (اقتباس)یشی ئەنجام داوە وەکو شانۆنامەی"خاتوو ژولیا" ی ئاگۆست سترنبێری و "دارستان"ی ئەلکسەندەر ئۆستروڤسکی و "نەوڕەس"ی ئەنتوان چیخۆڤ.

دەیڤد وەکو شانۆنووسێکی بەئەزموون ،ڕێنوێنی گەلێ نووسەری کردووە و دەکات. هەروەها وەکو نووسەری تایبەت بە زانکۆی ویندزەر 2007 – 2008 و زانکۆی خۆرئاوای ئۆنتاریۆ 2002 – 2003 و ماوەیەکیش لە زانکۆی ترێنت کاری

کردووه. هەموو هاوینێکیش کۆرسی نووسینی شانۆ لە پرنس ئێدوارد ئایلەند دەڵێتەوە. هەروەها لە سەرتاسەری کەنەدا کۆڕی گێڕاوە و ماوە نا ماوەش دەچێتە ئەو قوتابخانە ئامادەیی و زانکۆیانەی کە شانۆکانی ئەو دەخوێنن.

دەیڤد فرێنچ یەکەمین کاربەدەستی نوێی هۆڵی شەرەفی هونەر بوو لە نیوفاونلاند و هەروەها مەدالیای شاژن جوبلی و هارۆڵد ی وەرگرتووە و بە پێشڕەوی فەرمی "شانۆی کەنەدا" ش ناوزەدکراوە.

کرۆنۆلۆژیای شانۆگەرییەکانی دەیڤد فرێنچ

1- ئاماژەکانی ڕووبارە ڕەشەکە لە تەلەفیزیۆنی .C.B.C لە ساڵی 1963 بەرهەم هێنراوە و بڵاو نەکراوەتەوە.

2- چەکەوانەی هەللاج لە تەلەفیزیۆنی .C.B.C لە ساڵی 1964 بەرهەم هێنراوە و بڵاو نەکراوەتەوە.

3- ئەڵقە بۆ فلۆری لەتەفیزیۆنی .C.B.C لە ساڵی 1964 بەرهەم هێنراوە و بڵاو نەکراوەتەوە.

4- دوای چەند کاتژمێر لەتەفیزیۆنی .C.B.C لە ساڵی 1965 بەرهەم هێنراوە و بڵاو نەکراوەتەوە.

5- پاساری و بەیانی دووشەممە لەتەفیزیۆنی .C.B.C لە ساڵی 1965 بەرهەم هێنراوە و دواتریش لە ساڵی 1966 بۆ تەفیزیۆنی فلادلیفیا بەرهەم هێنراوە و بڵاو نەکراوەتەوە.

6- ئەنجلینا لەتەفیزیۆنی .C.B.C لە ساڵی 1967 بەرهەم هێنراوە و بڵاو نەکراوەتەوە.

7- داوەتێک بۆ باخچەی ئاژەڵان لەتەلەفیزیۆنی .C.B.C لە ساڵی 1967 بەرهەم هێنراوە و بڵاو نەکراوەتەوە.

8- زستانی تیمۆسی (7) لە تەلەفیزیۆنی .C.B.C لە ساڵی 1968 بەرهەم هێنراوە و بڵاو نەکراوەتەوە.

9- ئاماژەپێدان لە تەفیزیۆنی .C.B.C لە ساڵی 1970 بەرهەم هێنراوە و بڵاو نەکراوەتەوە.

10- ئاسوودەترین پیاو لە جیهان لە کورتە چیرۆکێکی "هیو گارنەر" وەرگیراوە و لە تەلەفیزیۆنی .C.B.C لە ساڵی 1972 بەرهەم هێنراوە و بڵاو نەکراوەتەوە.

11- ماڵ جێهێشتن لە ساڵی 1972 بڵاو کراوەتەوە.

12- لەم دووایییانە..لەکێڵگەکانەوە لە ساڵی 1973 بڵاو کراوەتەوە.

13- درز تێبوو لە ساڵی 1975 بڵاو کراوەتەوە.

14- شڵەژان لە ساڵی 1980 بڵاو کراوەتەوە.

15- نەورەس لە ئەنتوان چیخۆڤەوە وەرگیراوە و لە ساڵی 1977 بڵاو کراوەتەوە.

16- ڕازی جیهان لە ساڵی 1981 بڵاو کراوەتەوە.

17- خوێ ئاو مانگ لە ساڵی 1985 بڵاو کراوەتەوە.

18- 1949 لە ساڵی 1989 بڵاو کراوەتەوە.

19- خەنجەری زیوین لە ساڵی 1993 بڵاو کراوەتەوە.

20- ئەو هاوینە لە ساڵی 2000 بڵاو کراوەتەوە.

21- دڵی سەرباز لە ساڵی 2002 بڵاو کراوەتەوە.

22- خاتوو ژولیا لە ئاوگست ستریندبێری وەرگیراوە و لە ساڵی 2007 بڵاو کراوەتەوە.

23- جەنگەڵ لە ئەلکسەندەر ئۆسترۆڤسکی وەرگیراوە و لە ساڵی 1987بڵاو کراوەتەوە.

دەیڤد فرێنچ ئەم خەڵاتانەی پێبەخشراوە و ئەم ڕێزلێنانانەی لێگیراوە

1- خەڵاتی مەدالیای جوبیلی شاژن 2003

2- خەڵاتی یەکەمین ئەندامی تازەی هونەری نیوفاونلاند، هۆڵی ڕێزلێنان 1989

3- خەڵاتی فەرهەنگی ئۆکسفۆرد بۆ شانۆ 2005 بۆ شانۆگەری ماڵ جێهێشتن

4- خەڵاتی چاوپێیاخشاندنەوەی ئەدەبی کەنەدی 2005 بۆ شانۆگەری ماڵ جێهێشتن

5- خەڵاتی پێشبڕکێی درامای هۆلیوود بۆ ڕەخنە 1986 بۆ شانۆگەری خوێ ئاو مانگ

6- خەڵاتی کۆمەڵەی نووسەرانی کەنەدی بۆ شانۆ 1985 بۆ شانۆگەری خوێ ئاو مانگ

7- خەڵاتی دۆرا ماڤۆر موور 1985 بۆ شانۆگەری خوێ ئاو مانگ

8- خەڵاتی چاڵمەرس بۆ شانۆی تازەی کەنەدی 1974 بۆ شانۆگەری لەم دواییانەوە..لەکێڵگەکانەوە.(پێنج جار بۆ ئەم خەڵاتە هەڵبژێردراوە.)

9 - خەڵاتی پارێزگاری گشتی کەنەدا 1985 بۆ شانۆگەری خوێ ئاو مانگ

10 - خەڵاتی ئارسەر ئالیس بۆ چاکترین شانۆگەری تەمومژاوی بۆ شانۆگەری خەنجەری زیوین

11 - خەلاتی هارۆلد 1985

ماوەتەوە ئەوە بڵێین کە دەیڤد فرێنچ ئیستا لەگەڵ هاودەمەکەی(Partner) گلێندا مەکفەرلەین لە زستانان لە شاری تۆرۆنتۆ و هاوینانیش لە پرنس ئیدوارد ئایلەند دەژین. دەیڤد کوڕێکی هەیە بەناوی گەریس و کچێکیشی هەیە بەناوی ماری (8)

پەراوێزەکان :

(1) زۆرم هەوڵ دا ژمارە و ڕۆژی ئەو ڕۆژنامەیەم بۆ ساغ نەکرایەوە،چونکە ماوەیەکی زۆر بەسەر دەرچوونی ئەو ڕۆژنامەیە تێپەڕیوە و هەروەها ئەو کۆمێنتەش لەسەر بەرگی پشتەوەی کتێبی (دڵی سەرباز) دا نوسراوە.

(2)بۆ زانیاری زیاتر بڕوانە

(http://en.wikipedia.org/wiki/Character_(arts

(3)بۆ زانیاری زیاتر بڕوانە ئینسکلۆپیدیای ئەلەکترۆنی کۆلۆمبیا چاپی شەشەم 2007 ڕاگەیاندنی زانکۆی کۆلۆمبیا.

(4) لەیەکێک لە ئیمێڵەکانی دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی " تالۆن بووک " و " ئەنانسی" بۆ دەیڤد پرسیاری شانۆگەرییەکی نوێ لە دەیڤد دەکات سەبارەت بە بنەماڵەی مێرسەر.

(5) سروودی "ئۆ کەنەدا" تەژی و لێوانلێوە لە پیرۆزکردنی هەستی نەتەوایەتی و کەنەدا پەرستن.

(6) وا بڕیارە لە هاوینی ئەمساڵ 2009، لە یادی شەست ساڵەی پەیوەستبوونی نیوفاونڵاند بە کەنەداوە ،شانۆکانی نیوفاونڵاند پێنج شانۆگەری دەیڤد فرێنچ پیشان بدەن و خودی دەیڤدیش ئامادە دەبێت و لەسەر بەرهەمەکانی دەدوێت.

(7) تیمۆسی : گیایەکی باریک و درێژە گوڵێکی درێژکۆڵە دەگرێ بەسەری لاسکێکی درێژەوە(بۆ ئالف بەکار دێت)

(8) پرنس ئێدوارد ئایڵەند : هەرێمێکی بچووکە لە ڕۆژهەڵاتی کەنەدا.

سەرچاوەکان :

1- http://en.wikipedia.org/wiki/David_French
2- http://www.davidfrench.net/
3- http://www.playwrightscanada.com/playwrights/david_french.html
4- http://www.canadiantheatre.com/dict.pl?term=French%2C%20David
5- http://home.ca.inter.net/~cstephens/beaumont_hamel/
6- http://en.wikipedia.org/wiki/Newfoundland_and_Labrador
7- Soldier's Heart 2002
8- Leaving Home 1972
9- http://www.bookfinder.com/author/david-french/
10- http://www.canadiantheatre.com/dict.pl?term=History%20of%20Canadian%20Theatre

شانۆگەری

دڵی سەرباز

شانۆگەری دڵی سەرباز بۆ یەکەمجار لەسەر شانۆی " تاراگۆن" لە بیستی خەزانی 2001 نمایش کرا کە ئەم شانۆکارانە ڕۆڵەکانیان بینی :

دارن کیی .... یاقوب مێرسەر .

ڕاندی هاگسن .... بێرت تایلەر .

ئۆلیڤەر بێکەر.............................. عیسا مێرسەر .

دەرهێنانی بیڵ گلاسکۆ

ئامادەکردن و دیزاینی جلوبەرگ ....سو لیپەیج .

ڕووناکی.......................................ڕۆبەرت تۆمسۆن .

دەنگ..ئیڤان تورنەر .

کاراکتەرەکان

یاقوب مێرسەر.......... شانزە ساڵ

بێرت تایلەر............ سیوپێنج ساڵ

عیسا مێرسەر.......... چل ساڵ

شوێن :

وێستگەی شەمەندەفەری بەی ڕۆبەرتس لە پارێزگای نیوفاوندلاند لە کەنەدا .

کات :

دووشەممە ، نۆی پووشپەڕی ساڵی هەزار و نۆسەد و بیست و چوارە .

شانۆگەری "دڵی سەرباز" دەبێ بەبێ پشوودان نمایش بکرێت.

سەر شۆستەی وێستگەی هێڵی شەمەندەفەری "بەی ڕۆبەرتس"ە لە نیوفاونلاند .(1)

پشتەوەی شانۆ دیواری دەرەوەی وێستگەکەیە. لەسەر دیوارە تەختینەکەش دەرگایەک هەیە کە بە ڕووی وێستگەکەدا دەکرێتەوە . لە هەردوو لای دەرگاکەوە پەنجەرەی شەفاف و ڕوون هەن کە بە هۆی شەوقی گڵۆپەوە بە ئاسانی دەبینرێن لەسەر شۆستەکە و لە نزیک دەرگاکەوە کورسیەکی دارینی بچکۆلە هەیە .لای چەپی شانۆشەوە عەرەبانەیەکی دەستی لێیە بۆ گواستنەوەی کەلوپەل .لەتەنیشت عەرەبانەکەوە باوڵێک و دوو سندوقی دارین هەن کە ئامادە کراون بۆ گواستنەوە. گسکێکیش بە دیوارەکەوە هەڵپەسێردراوە .

کات شەوی دووشەمەی نۆی پووشپەڕی ساڵی هەزار و نۆسەد و بیست و چوارە .

لای سەرەوە، یاقوب مێرسەر لەسەر کورسییە دارینەکە دانیشتوە و کڵاوێکی پەڕۆینی لەسەر کردووە و جانتایەکی کۆنی ڕەنگ قاوەییش لەبەر پێیایەتی ... یاقوب نیگەران دیارە . هەردوو ئانیشکی ناوەتە سەر ئەژنۆی و مژ لە جگەرەکەی دەدات. لە ژووری بەڕێوەبەری وێستگەکەوە کە کەوتۆتە تەنیشتی وێستگەکەوە، لەسەر گرامەفۆنەکەوە زۆر بەهێواشی گوێمان لە گۆرانی (با کوانووی ماڵەکانمان نێڵە نێڵی بێ) ی جەنگی جیهان یەکەمە .

دەرگای وێستگەکە دەکرێتەوە و بێرت تایلەر دێتە ژوورێ . بێرت پۆشاکی فەرمی بەڕێوبەری وێستگەی شەفەندەفەری پۆشیوە کە بەرگێکی شینی تۆخە، دوگمە مسە زەردەکانی سەر پۆشاکەکەی دەبریقێنەوە . بۆ ماوەی یەک تا دوو خولەک لە نێو دەرگاکەیا دەوەستێت و لە یاقوب و کڵاوە لارەکەی سەری وورد دەبێتەوە .

بێرت : پێدەچێ شەوێکی هێواش و لەسەرەخۆ بێت، یاقوب. تا ئێستا تۆ یەکەمین کەسی کە بلیتت بڕیوە.

یاقوب : ئەرێ بێرت، بۆچی ئەم شەمەندەفەرە دوابڕاوە هەمیشە وا دوادەکەوێت؟

بێرت : هەمیشە نا، بەڵکو ئێستا . گوێبگرە سووکی مەکە با ناوی بەخراپ نەکەوێتە سەر زاری خەڵکی . ناوی خراپیش وەک نیشانەی زگماک وایە بەزەحمەت نەبێ لا ناچێت.

یاقوب : (زەنگێک) خاتوو سادیی زۆری کەیفی بەو گۆرانیانەی جەنگ دێ، وانیە؟

بێرت : بەریتانیای دەهێنێتەوە یاد .... ئەوەم پێنەگووتوی ؟ ئەو شەوەی کە لە "لۆڤینکۆرت"ەوە بەرەو سۆم بەڕێ دەکەوتین، فەوجەکەمان ئەو گۆرانیەی دەگووت . ئەمشەو هەشت ساڵی تەواو بەسەر ئەو شەوەیا تێئەپەڕێت . (2)

یاقوب : گرەو دەکەم بێرت، زارەترەک بووی .

بێرت : ئەو کەسەی بڵێت زارەترەک نەبووم ڕاست ناکات....لە کاتی جوڵانمان بەرەو بەرەکانی پێشەوەی جەنگ چەند سەربازمان دەبینی دەگەڕانەوە . یەکێکیان هاواری دەکرد، باع ! باع ! بۆ سبەی بەیانی تێگەیشتین لەوەی کە مەبەستی چی بوو .

یاقوب : مەڕ بەرەو کوشتارگە؟

بێرت : بەدڵنیایی .

گۆرانیەکە تەواو دەبێت . یاقوب جگەرەکەی فڕێدەدا . بەرەو قەراخی شۆستەکە دەڕوات ... سەیری کاتژمێرەکەی گیرفانی دەکات .

یاقوب : ڕەنگە پێشت خۆش نەبێ کە ئەوەت پێ دەڵێم، بێرت، بەڵام لەنێو هەموو شەمەندەفەرە شەق و شڕەکانی ئەمریکای باکوورا پێدەچێت کاریبو هێواشترینیان بێت . (3)

بێرت : ئەی نابینی کوڕێکی زیرەکی وەک تۆ چۆن مرخی لێ خۆش کردووە ؟

یاقوب : (فێلبازانە) بە دڵنیاییەوە، خۆ شتێکی شاراوە نیە کە چەند هێواشە . تەنانەت لە ئنجیلیشدا باسی هاتووە .

بێرت : سواربوونی زۆر ناخۆشە .

یاقوب : کتێبی خوڵقاندنی جیهان .(4)

بێرت : خۆت ئەوەت هەڵبەستووە .

یاقوب : بەشی یەکەم ، دێری بیست و پێنج { خودا هەموو شتێکی وا خوڵقاندوە کە بەسەر زەمینا بخشێ . }

بێرت : بە ئارەزووی خۆت پێیبکەنە ... دەشێ کاریبو وەک هەمیشە لە کاتی دیاریکراوی خۆیا نەگات، بەڵام بە نەفرەت بێت، گیروگرفتی زۆر لەبەر ڕێیە کە دەبێ خۆی لێ دەرباز کات . ساڵیش بەردەوام دەسوڕێتەوە.

یاقوب : وەکو چی؟

بێرت : وەکو بەفری قەدپاڵی گاف تۆپسەیل، یان وەک ڕەشەبای ساین ئەندروز و ڕێک هاوس . بۆچی ئەو ڕەشەبایە لە چیای تەیبڵەوە بەو هەموو گوڕ و تینەوە بەرەو خوارێ هەڵدەکا کە بۆی دەکرێ لەگەڵ خۆیا شەمەنەفەرێکی بارهەڵگر بەرەو دەریا هەڵگرێ، تەنانەت کەڵەکێوییەکیش بۆی دەکرێ شەمەنەفەرێک لەسەر هێڵەکەی خۆی لاببات . لەوەرزی شاخ ڕوانی خۆیاندا، کە شاخەکانی خۆیان تاقی دەکەنەوە . لەوانەیە باوکت ئەوەی بۆ باس کردبی . (5)

یاقوب : نەخێر .

بێرت : باسی نەکردووە ؟

یاقوب : نەخێر، بەهیچ جۆرێک .. من ئەوەندەی لەگەڵ تۆو ئەفسەر کێڵی قسەدەکەم ئەوەندە لەگەڵ باوکما نایکەم .

بێرت : ئاوا، منیش ماوەیەکە ئەوەندە نایبینم . خۆشت دەزانی، لەوە دەچێ پەیوەندیمان تەواو پچرابێ .

یاقوب : دەردەکە تۆشی گرتۆتەوە .

وچانێک .

بێرت : یاقوب، ئەمڕۆ چی ڕوویداوە ؟ دیارە هەردوکتان پێکەوە شەڕ و دەمەقاڵێتان بووە ؟ وانییە؟

یاقوب : بۆ ؟ چی وای لێکردی کە بیر لەوە بکەیتەوە ؟

بێرت : من گەمژەنیم . بلیتی ڕۆیشتن بۆ ساینت جۆنزم پێ فرۆشتووی، وانییە ؟ بلیتی یەک سەریشت بڕیوە .... لەگەڵ ئەوەشا بەیانی دەی پووشپەڕە. هەردووکمان دەزانین کە ئەو ڕۆژە چۆن لەپەلوپۆی دەخات .(6)

یاقوب : پێناچێت بتوانێ هیچ یارمەتییەک بۆ خۆی فەراهەم بکات .

بێرت : دەزانم . ئەوەم لە یادە کە وەکو کرێکاری شەمەندەفەر کاری دەکرد . یەکەم ساڵی گەڕانەوەمان بوو لە جەنگ ... ئەو زستانە شەمەنەفەرێکمان لە هێڵی خۆی ترازابوو : ئەندازیارەکە لەو ڕوداوەیا گیانی لەدەست دا، ئەوە بوو کەس پێی نەزانی تا ئەو کاتەی خەت کرایەوە و کاریبو بە خێراییەکی زۆر بێئەندازە لە کات هێڵسەوە دەستی بە هاتوچۆ کرد .. گرەوت لەگەڵ ئەکەم ئەو چیرۆکەی بۆ باس نەکردووی، بۆی باس کردووی ؟ (7)

یاقوب : نەخێر.

بێرت : عیسا لە دوایین فارگۆنا بوو . بە پەیژەیەکا هەڵگەڕابوو بۆ سەر بانیژەی شەمەندەفەرەکە و بەوێشدا هەڵدەگڕا، ڕاڕەوەکە بەهۆی بەفرەکەوە خلیسک بوو، شەمەندەفەرەکە تەقوهوڕی پێکەوتبوو، دەتگووت دەرگایەکە و ڕەشەبا بە ئارەزووی خۆی دەیهێنێ و دەیبات . ئەوە بوو لەکاتی خۆیدا بە فریای مەکینەکە کەوت . بەرلەوەی بگاتە پێچەکە .

یاقوب : ئای خودایە، بێرت .

بێرت : باش بوو نەکوژرا .. لێخوڕی شەمەندەفەر، لەناو هەموو ئیشو کارەکانی شەمەندەفەرا، پڕمەترسیترینیانە . دەزانی چی ڕۆڵەکەم ؟ من ئەوەم دەزانی بۆچی ئەوەی بەدڵ بوو .

یاقوب : باوکم .

بێرت : بەڵام پێی مەڵێ کە من پێم گوتووی، گوێت لێمە ؟ لەوانەیە بەهەڵە تێبگات .

یاقوب : بۆچی ؟ چۆن ئەوە بەهەڵە تێدەگات ؟

بێرت : باشە، لەوانەیە وابیربکاتەوە کە من مەبەستم لەوە بووە هەوڵی ئەوەی دابێ کە ....خۆت تێدەگەی .

یاقوب : لە چی تێنەگەم؟

بێرت : بەلاتەوە سەیر نەبێ . پێت وا نەبێ هەمیشە لەدووی کاری وا گەڕابێ، وایە ؟ بە ئەنقەست نەبووە .

یاقوب : چی بکات ؟ خۆی بکوژێت ؟

بێرت : دەنگت نزم بکەوە ! .. من باسی شتی وام نەکردووە، هیچم گووتووە ؟ تەنها ئەوە نەبێ کە .....

یاقوب : چی ؟ (**دواتر**) بێرت، چی؟

بێرت : هیچ . با واز لەو باسە بهێنین . (**دەست دەکات بە گسکدانی شانۆکە .**)

یاقوب : (**دوای دەکەوێت**) تکایە هەست نەکا کە من هیچم بۆ باس کردویت، باشە ؟ بەڵێنم پێ ئەدەی کە سەیدیش نەیزانێ ؟ بەڵام هەندێجار... هەندێجار لەگەڵ مامە وێڵ قسە دەکات .

بێرت : ئەها ؟

یاقوب : بەزۆری لەسەروبەندی ئەم کاتانەی ساڵا . یان لە کاتێکا کە زۆری خواردبێتەوە .

بێرت : دەزانی چی بۆ وێڵ باس ئەکرد ؟

یاقوب : نەوەڵڵا هیچی لێنازانم . بۆچی؟

بێرت :(**خۆی لە پرسیارەکە ئەدزێتەوە**) هیچ، هەروا .

یاقوب : کە تووشی ئەو بارودۆخە ئەبێ دایکم ناچارم ئەکات بچمە دەرەوە، پێی خۆش نییە بەو جۆرە باوکم ببینم ... ئەمساڵ، ئەوە بۆ یەکەمین جارە کە مام وێڵ بێتە خەونی . دایکم گووتی لە کڵێسای گۆڕستانەکەی ئینگلتەراوە لە 'کۆلیس پۆینت'ەوە بانگی باوکتی کردووە . (8)

بێرت : بە دڵنیایی، وێل لێرە نەنێژراوە، لە فەرەنسا نێژراوە . من و باوکت پێکەوە گۆڕەکەیمان هەڵکەند . کڵاوەکەی و مەدالیاکەی ملی کە ناوی خۆی لەسەر هەڵکۆڵرا بوو بە قۆناغی تفەنگەکەیەوە هەڵواسی.

یاقوب : دایکم گووتی دوێنێ شەو کە بەخەبەرهاتوە باوکم لەناو جێگای نوستنەکەی نەبووە . دوایی لە حەوشەی کڵێساکە بینیویەتی کە چواردەخۆرەکەی، ئەوەی کە لەجەنگ هێنابویەوە، ڕووە ئاسمان ڕائەتەکێنێ .

بێرت : ئەی خوای گەورە .

یاقوب : چواردەخۆرەکەی پڕ لە فیشەکە . کەدەخەوێت دەیخاتە ژێر سەرینەکەیەوە .

بێرت : بەڵێ، وایە، وێل لە دەی پووشپەڕدا مرد ... من دەبوو هەر لەوێدا دڵی عیسام دەربهێنایە . بەربادە، تا دێ زیاتر ئارامی لەبەرهەڵئەگرێ .

یاقوب : بۆچی؟ چی کردووە؟

بێرت : تاڕادەیەک، گەلێ ئەزمونی شێتانە . جارێکیان بەدوای نیشانگرێکدا دەگەڕا تا بیکوژێت، ئێمە دەمانزانی ئەو جاڕسکەرە خۆی لە کوێدا حەشارداوە، ئەوەبوو گوللەیەک خەریک بوو سەری هەڵگرێ .. گوللەکە بەر تاڵە قژەکانی سەری کەوتبوو .

یاقوب : خۆت باش دەزانی پێی خۆش نییە دەربارەی جەنگ بدوێ، تەنانەت بۆ دایکیشمی باسی ناکات . زۆر هەوڵم داوە لەگەڵی بیهێنمەگۆ، بەڵام هیچ کەڵکی نییە .

بێرت : ڕاستە، زۆر لەپیاوان خۆشییان بەو باسانە نایەت .

یاقوب : بەڵام تۆ باسی ئەکەیت .

بێرت : بەڵێ، کەفسەی لەبارەوە دەکەم، ئیسراحەت دەکەم.

یاقوب : لەوانەیە باوکیشم بەوە ئیسراحەت بکات . لەوانەیە ؟ (دواتر) لەوانەیە بێرت ؟

بێرت : لەوانەیە کۆمەکی پێبکات ... لەوانەشە چاوەڕێی ئەوەشی لێ بکەی کە وانەبێ .

یاقوب : مەبەستت لە چییە ؟

بێرت : هەر پیاوێک دەگری ئەزمونی تایبەتی خۆی هەیە، بۆ نمونە تەماشای من بکە . من نە لە سۆم برام کوژراوە و نەوەک عیساش بە خەستی بریندار کراوم ... فەوجی سەربازی نیوفاوئلاند لە بیومۆنت هامڵ سەرلەبەری تیاچوو، کەچی من دەرباز بووم بێ ئەوەی پەنجەیەکیشم خوێنی لێوە بێت . (9)

یاکۆب : تائێستاش من سەرم لەوە دەرناچێ . تۆ ژیانی ئەوت ڕزگار کرد لەوێ، کەچی زۆر بەدەگمەن قسەت لەگەڵ دەکات . ئەمەم بۆ لێکبدەرەوە ؟

بێرت : ئەوە بۆ من نیە بۆتی لێکبدەمەوە .

یاقوب : خۆ دەبێت شتێک لەو بارەیەوە بزانیت ؟

بێرت : یاقوب،لەوانەیە بەو پەڕی سادەییەوە خۆی نەیویستبێ ڕزگاری ببێ. گوێبگرە، مەمکەرە قارەمان. قارەمانی ڕاستەقینە ئەو کەسەیە کە نەگەڕایەوە . وەکو مامە وێڵی ئێوە . (بەردەوامە لە گسکدان).

دواتر عیسا مێرسەر لە دەرگاوە دەردەکەوێت، بەبێ ئەوەی نە یاکۆب و نە بێرت هەستی پێ بکەن ....
عیسا چاکەت و پانتۆڵێکی خوری دڕی لەبەردایە، جوتێ پێڵاوی ڕەشی کردووە بەسەر پێوە . کڵاوێکی نەقشداری لەسەردایە. پیاوێکی سەرنج ڕاکێش دیارە و شتێک نیگەرانی کردووە کە ڕەنگە بەهۆیی ئەوەوە بێ ئازارێک لە چاوەکانیا پەنگی خواردۆتەوە، کە وای لێکردوە نائارام دەرکەوێ .

یاقوب : بێرت ئەوەشت لەبیر نەچێت، لە زەماوەندی ئەفسەر کێڵی بووم .... کاتێک کە تۆ هاتی بۆ کلێساکە من لەتەنیشت باوکمەوە ڕاوەستابووم . بینیم چ نیگایەکی لێگرتی . ئەوەی ڕق و تووڕەبوون بێ لە چاوەکانی بەدی نەدەکرا،بەڵکو ...

بێرت : بەڵکو چی ؟

یاقوب : ناتوانم پەنجەی لەسەر دابنێم .... ئەوەندە دەزانم هەر کەتۆی بینی کتوپڕ ڕووی خۆی وەرگێڕا و چووە دەرەوە . بۆچی وادەکات ؟ پێم مەڵێ لەبەرئەوەی ژیانیت ڕزگارکردووە، من ئەم قسەیەت لێ ناکڕم .

عیسا : وەڵامی بدەرەوە، بێرت . ئەوەی پێیخۆشە بیزانێ پێی بڵێ، لەوانەیە زمانی خۆتت بۆ ڕانەگیرێ .

(بێدەنگی . عیسا و بێرت تەماشای یەکتر دەکەن)

بێرت : ماوەی چەندە لێرە وەستاوی، عیسا ؟

عیسا : ماوەیەکی زۆرە ... ئاوا بەمجۆرە کات بەفیرۆ دەدەی ؟ ئاوا موشتەرییەکانت ئاسوودە دەکەی ؟ لەم سەر شۆستەیە خۆت دەنوێنی، شانازی بەوە دەکەی کە چۆن ئامێری بێتەل بەکار دەهێنی ؟

بێرت : لە ڕاستیدا، بەهیچ جۆرێک .

عیسا : یەکەم شەوی سۆم بوو خەڵکینە . خودی مێرسەر لە خاکی بێخاوەنا بریندار بوو . وەکو فەردە ئاردێک دام بە شانماو هەڵم گرت و هێنامەوە بۆ نێو ڕیزەکانی خۆمان ... ئەوەت بۆ سادیی نەئەگێڕایەوە ؟ سادیی دەبێ توزێ بەخۆی بنازێ کە شووی بەقارەمانێکی لێهاتووی جەنگ کردووە .

بێرت : عیسا، تۆ سەرخۆشی .

عیسا : خواردومەتەوە، بەڵام سەرخۆش نیم .

(لەسەر کورسیەکە دادەنیشێ، شوشەیەکی بچووکی مەی لە دامێنی چاکەتەکەی دەردەهێنێ و دەست دەکا بە خواردنەوە .)

یاقوب : باوکە،ئەو بە خۆی نانازێ . یەکەم جار من بۆ خۆم ئەو بابەتەم وروژاند، نەک ئەو.

عیسا : نەخێر وا نییە.

یاقوب : وابوو ، وانەبوو، بێرت ؟

بێرت : تۆ خۆتی تێهەڵمەقورتێنە، پێویست بەوە ناکات لایەنی من بگری، ئەمە ئەوە ناهێنێت .

(گسکەکە دەخاتەوە پاڵ دیوارەکە و دەڕواتە دەرێ .)

وچانێک ... عیسا شووشە مەیەکە دەخاتەوە گیرفانی و هەڵدەستێتە سەر پێ .

عیسا : زۆر چاکە، یاقوب، ئادەی بیهێنە ئێرەوە . با خۆمان لەبەرچاوی بێرت نەکەین بە سینەما .

یاقوب : چی بهێنم ؟

عیسا : یاریم لەگەڵدا مەکە، بیهێنە ئێرەوە .

یاقوب : هیچم پێ نییە تا بیهێنم .

عیسا : پێت وانەبوو کە من تێبینی شوێنەکەی ئەکەم ؟ یان وات زانی بۆی دەرئەچی و دەرۆی بەرلەوەی من هەستی پێ بکەم ؟

(بە هێواشی دەکێشێ بە لاکەلەکەی یاقوبا) کوا جانتاکەت ؟

یاقوب : پێم نییە . لە پردەکەی کلۆندایکەوە فڕێم دایە خوارەوە، فیشەکەکانیش . (10)

عیسا : ئادەی نیشانمی بدە، جانتاکەت بکەرەوە .

یاقوب : نایکەمەوە .

عیسا : پێت دەڵێم بیکەرەوە .

یاقوب : نایکەمەوە.

(عیسا دەست بەسەر جانتاکەدا دەگرێ، ئینجا قەڵەمبڕەکەی دەردەهێنێ و هەوڵی کردنەوەی قفڵی جانتاکە دەدات .)

یاقوب : باوکە، بۆچی ئەو چواردە خۆرەت هێناوەتەوە ماڵێ ؟ تۆ لەو جۆرە کەسانە نیت کە یادگاری بپارێزی .
وەکو ئەفسەر کێڵی کە خودە ئەڵمانیەکەی خۆی پاراستبوو .

عیسا : ئەوە یادگاری نییە، ئەوەم لەو پیاوەم داگیر کرد کە لە سۆم کوشتم .

یاقوب : وانییە ؟ کەواتە پێم بڵێ چییە ؟ بۆچی هەمیشە لەسەرڕێ و ئامادە داتناوە، بۆ ؟

(عیسا هیوابڕاو دەبێ، قەڵەمبڕەکەی هەڵدەگرێ و جانتاکە لەبەریەک هەڵدەوەشێنێ .)

یاقوب : لەویا نییە، باوکە . من پێشتر پێم گووتی کە فڕێم داوەتە ناو ڕووبارەکەوە .

(عیسا ناو جانتاکە دەپشکنێ، ئەوە نادۆزێتەوە کە بۆی دەگەڕێ . کراسێک دەپشکنێ، لەناویا
وێنەیەکی چوارچێوەبەندی تیایە .)

عیسا : ئەمە چی دەکات لای تۆ ؟

یاقوب : ئەوە دایکم پێیداوم، گووتی مامە وێڵ گرتوویەتی لەسەرڕووەختی ئەوەی کە خەریک بوون لەندەن
بەجێبهێڵن، چەند هەفتەیەک پێش ئەوەی بچنە سۆم ... ئەوەش سێبەرەکەیەتی لەسەر زەویەکە دیارە .

(عیسا بۆ تاوێ لە وێنەکە وردەبێتەوە، پەنجەکانی بەسەر شوشەکەیا دەهێنێ و پاشان دەیخاتەوە ناو
جانتاکە و دەمی جانتاکە دائەخاتەوە .)

عیسا : ئەوە چییە یاقوب ؟ تۆڵەم لێدەکەیتەوە ؟ بۆچی ئاوا بەدزییەوە بۆی دەرئەچی ؟ هەر وەکو دزی نیوەشەو .

(ياقوب وەڵام ناداتەوە .)

عیسا : ئەوەندەت جورئەت نیە ڕووبەڕووم بیتەوە ؟ ئاوا دەبێ ؟ دەتویست وەک ڕێوی خۆت بدزیتەوە ؟

(هەمدیسان یاقوب هیچ ناڵێت)

عیسا : وەڵامم بەرەوە، هەی نەفرەتی ! لەگەڵ تۆمە !

یاقوب : خۆم نادزمەوە .

عیسا : تۆ خۆت نەئەدزییەوە ؟

یاقوب : بە هیچ جۆرێک .. بەدایکم گووت کە نامەتان بۆ ئەنێرم .

عیسا : تاکە یەک وشە چییە بە منت نەگوتووە، هیچت پێگوتووم ؟ تەنانەت بە وشەیەکیش دڵنەوایی منت نەداوەتەوە . جانتاکەت پێچاوەتەوە و یەکسەر بەرەو وێستگەی شەمەندەفەر هاتووی . تەنانەت بەبێ ئەوەی دەستێکیش بۆ خواحافیزی بەرزکەیتەوە . هەر لەبەر ئەوەی کەمێک دڵمان لێک ئێشاوە .

یاقوب : هەر دڵ ئێشان ؟ بەڵکو زۆر لەوە زیاتر بوو، باوکە . زۆر زیاتر بوو لە دەمەقاڵێیەکی سادە و بچووک .

(بێرت بە خۆڵڕێژێکەوە دەگەڕێتەوە و خۆڵەکە کۆ دەکاتەوە .)

عیسا : (دواجار ڕوو دەکاتە بێرت) یاقوب ئەوەندەی کاتەکانی لێرە لە وێستگەی بەی ڕۆبەرتس بەسەر دەبات ئەوەندە لە ماڵەوە بەسەری نابات . پێم ناڵێی لێرە چی دەکات ؟ دیارە هەراسانی کردووی ؟ لە ماڵیشەوە مڕومۆچ

دائەنیشێ بەبێ ئەوەی دوو وشە لە دەمی بترازێ .

یاقوب : ئەوە تۆی دوو وشە لە دەمت نایەتە دەرەوە، نەک من!

عیسا : هێی تۆ ! ئاگات لە دەمت بێ چی دەڵێی . من هێشتا هەر باوکتم . ئەگەر بەو شێوەیە قسەم لەگەڵدا بکەی ئەوا ...

یاقوب : (قسەکەی پێدەبڕێت) ئەوا چی ؟

بێرت : عیسا، یاقوب تەمەنی شازدە ساڵانە و دەیەوێت بزانێت ئێمە لەودیوی ئۆقیانووسەکانەوە چیمان کردووە . ئەوەش مافێکی سروشتی خۆیەتی . پۆستەری سەربازە بەریتانیەکانت لەیاد ماوە ؟ باوکە تۆ لە جەنگی جیهانیا چیت کردووە ؟

عیسا : چیت بۆ باس کردووە ؟ پێت گووتووە چۆن لەساڵی هەزار و نۆسەد و چواردەدا من و تۆ و وێڵ کەوتینە ڕێ بۆ ئەوەی جیهان ڕزگار بکەین؟

بێرت : دەربارەی هەندێک لەو تێکۆشەرانە .

عیسا : (بەخەمگینییەوە) کوڕینە بۆچی پەیوەندیمان کرد بەسوپاوە؟
بۆچی پەیوەندیمان کرد بەسوپاوە ؟
بۆچی خۆمان گەیاندە فەرەنسا تا بجەنگین ؟
دەبێت زۆر کەللەپووت بوو بین .

بێرت : ئەو دەمە ڕۆژگار بە جۆرێکی تر بوو .

یاقوب : باوکە ئەوەت لە یاد نەچێت زۆرێک بڕوایان بەوە هەبووە کە جەنگ لە دوای جەژنی لەدایکبوونەوە ئیدی کۆتایی پێدێت .

عیسا : بەڵێ، وێڵ دەیویست ئەو پایزە لەگەڵ ڕوبی پارسۆنی لاودا بڕوات بۆ بۆستۆن . ئەوە من بووم پەشیمانم کردەوە و نەمهێشت بڕوا، گووتم (ئەیکەین بە شۆخی؛) بەڵێ (گوێکانی قەیسەر دەبڕین و دەیخەینە کارتۆنەوە، لەوەش هەندێک پارە پەیدا دەکەین .)

بێرت : هەر هەموومان بەخۆمانا دەنازین .

عیسا : (گۆرانی دەڵێ) قەیسەر بێڵ بە نیازی ئەوەی یارییەکی کریکێت بکا بەسەر گردەکەدا هەڵگەڕا تۆپەکەی لە دەلنگی پانتۆڵەکەیەوە هاویشت و هەڵقەی ناوڕاستی پێکا . (11)
(شوشە مەیەکە دەردەهێنێ) تەنها برێکمان دەمانزانی چی چاوەڕێمان دەکات ...

یاقوب : (نائومێدە لە قسەکانی باوکی) بێرت دەڵێ فەوجەکەمان لەکەشتیوان و ڕاوچی و فەرمانبەر و دارتاش و مامۆستا پێک هاتبوو . پیاوانێک لەهارتس دیلایت و تیکڵ هاربەرەوە هاتبوون . (12)

بێرت : بڕوا بکە، هەندێکیان نەخوێندەواریش بوون .

یاقوب : تۆ لە یاریگای کریکێتە کۆنەکە لە پلیسانتڤیل مەشقت دەکرد . لە یانزەی ڕەزبەر بە سواری فلوریزەڵێکی بچکۆلەوە بە ناو هەموو ساینت جۆنزا سوڕانەوە، کە بچوکترین پاپۆڕ بوو لە خێراییا .(13)

بێرت : ئەو بەهارە لەڕاوکردنی ماسیخۆرەدا بوو و بۆنی زەمهەریری لێدەهات......ڕۆژێکیان چوومە بەرهەیوانی پاپۆڕەکە تاهەوایەک هەڵمژم... گەس پریتچارد لەوێ بوو، گەنجێک بوو خەڵکی ویتلێس بەی .

(ڕوو لە عیسا دەکات) لە یاددتە ؟ (14)

عیسا : گەس، خەڵکی ویتلێس بەی نەبوو، بەڵکو خەڵکی دەوروبەری بێرنت کۆڤ بوو . (15)

بێرت : پێت سەیر نەبێ . بینیم بەسەر لێواری کەشتییەکەدا نوشتابۆوە، لەپێشا پێم وابوو نەخۆشە، دوایی خۆم لار کردوە و بینیم کە تەماشای چی دەکات .

یاقوب : بێرت، تەماشای چی دەکرد ؟ دۆلفین ؟

بێرت : نا، ئەو ڕۆژە نا ... لەوانەیە باوکت بتوانیت پێتی بڵێ . ئەویش لەو کاتەدا هەر لەسەر پشتی کەشتییەکە بوو.

یاقوب : باوکە پریتچارد تەماشای چی دەکرد ؟

(دواتر) باوکە ؟

عیسا : (زەنگێک) ئەسپەکان .

یاقوب : ئەسپەکان؟

عیسا : ئەسپە تۆپیوەکانی هێزی سوارە، بەدرێژایی بەندەرەکە کەوتبونە سەر ڕوکاری ئاوەکە .

بێرت : فلۆریزەڵ لەگەڵ ئەو کاروانەی کە لەکەنەداوە بەڕی کەوتبوو، یەکی گرتەوە . ئێمە لە سێ قۆڵەوە گەشتەکەمان دەستپێکرد، کەشتییەکی جەنگی بەریتانییش کەوتبووە پێشمانەوە و کەشتیەکی نەفەر هەڵگریش لەدواوە بوو . لە هێڵەکەی ئێمەوە سێ پاپۆڕ کەوتبووە بەرەوە، کە هێڵی بەندەری مۆنتازوما بوو . ئەم کەشتیانە بەهەزاران ئەسپیان لەگەڵ خۆ هەڵگرتبوو . هەندێکیان لە یازدەمین ڕۆژی گەشتەکەمانا بەرەو بەریتانیا لەپەلوپۆ کەوتن . لە

ئاوەکەدا خنکان . (16)

یاقوب : هەموویانتان دەهاویشتە دەریاوە ؟

عیسا : لە هێڵی ئێمەوە چوار یان پێنج دانە لە ڕۆژێکدا.

بێرت : پیاوەکان زۆر بەئاستەم دانیان بەخۆدا گرتبوو، وانەبوو عیسا ؟ هەندێک لەوانە وازیان لەیاری کاغەزێن هێنا . دیمەنی ئەو ئەسپانەی کە دەکەوتنە سەر ئاوەکە ئارامی لەبەر بڕیبوون، لە پڕێکا ...

عیسا : هەندێ لە پیاوەکان لە پشتەوەی کەشتییەکە کۆبوونەوە . لەسەر ڕووی کەشتییەکەوە ئەوەی دەنگ بێ نەدەبیسترا، تەنها دەنگی شڵپ و هوڕی ئاوەکە نەبێ کە کەشتییەکە شەقی دەکرد. جێنیشانی کەشتییەکە بە نیو میلێک لە پشتمانەوە بەجێمان . لە نێو کەفەکەدا دەتتوانی بیانبینی ... ئەو ئەسپە قەشەنگانەی هێزی سوارە کە لەناو بازنەیەکی هێواشا دەهات و دەچوون . هەر وەکو گەڵای وەریو دەخولانەوە و لە نێو کەفی سپی کەشتییەکەدا بەجێدەمان.

(بێدەنگی . لەو بێدەنگییەدا گۆرانییەکی بەجۆشی جەنگ لە گرامۆفۆنەکەوە دەبیسترێ .... ڕێگایەکی درێژە بەرەو تیپرەری .)

بێرت : ئەم گرامافۆنە بەنەفرەت بێ ! نازانم بۆچی ڕێگەم بە سەیدی دا کە داوام لێبکات بیکرم . سەیدی نازانێت کە ئەم گۆرانیانە چۆن پیاو دەهەژێنێن.

عیسا : ئێوە دەربارەی شەڕ قسە ناکەن؟

بێرت : دەربارەی سۆم نەخێر، ئەگەر مەبەستت لەوە بێت . هەندێ شت هەن کە دەست لێنەدراون، ئەووەت لەیادە ؟

تەنانەت بۆ ژنانیش ... (بەرەو لای دەرگاکە دەڕوات)

باشترە بچم بزانم کاریبو چی بەسەرهاتووە . هەموو ئەوەی لێمان ڕوونە، هەر ئەوەیە کە ئەو شەمەندەفەرە نەعلەتیە کۆنە هەمدیسانەوە لەڕێرەوەکەی خۆی ترازابێت . (دەڕواتە دەرەوە)

(وچانێک، یاقوب قایشەکەی دەکاتەوە و جانتا دڕاوەکەی پێ مەحکەم دەکات .)

عیسا : (بەدوای شتێکدا دەگەڕێ بیلێت) شتێکی سەیر نییە دوابکەوێت . زیاتر لە پێنج سەد میلی بەناو دوو هێڵی تەسکا دەڕوات . خێراییەکەی بیست میلە لە دەمژمێرێکا ... جارێکیان بیل ڕاسڵی پیرم بینی لە فارگۆنی یەکەمەوە خۆی هەڵدایە خوارێ و سەتڵەکەی پڕ کرد لە توتڕک و خۆی هاویشتەوە ناوی، بەرلەوەی فارگۆنەکانی لە چاو وون ببێ . ئەمجا ئەوە بهێنە پێش چاوی خۆت .

(گۆرانییەکە نامێنێ، لەوەدەکات بیرت دەمودەست بەکرەکەی لابردبێ)

یاقوب : بڕواناکەم تۆ بەم شەوە تاریکە بۆ ئەوە هاتبی ئەوەم پێ بڵێی، وایە ؟ یان هاتووی بۆ ئەوەی چواردەخۆرە ئەڵمانییەکەت ببەیتەوە ؟

عیسا : ... دایکت هیوای دەخواست بەر لەگەیشتنی شەمەندەفەرەکە بێمە لات و کەمێک دڵنەوایت بدەمەوە . دایکت دڵنیا بوو لەوەی کە چەندە هەڵەشە و سەرەڕۆی .

یاقوب : هەڵەشە و سەرەڕۆ ؟

عیسا : هەروەها کەللەڕەق ... بۆچی جارێکی تریش بەخۆدا ناچیتەوە ؟ هیچ پێویست بەوە ناکات بڕۆی، سەرەڕای ئەوەش پێم بڵێ ئەم بەیانییە چی ڕوویداوە ؟

یاکۆب : هیچ ڕووی نەداوە ؟

عیسا : یاقوب، ئەوەی من کردم هەڵە بوو، من بەر لەهەر شتێ دان بەوەدا دەنێم کە ... سوێند دەخۆم کە خۆشم نازانم چۆن ئەوە ڕوویدا .

یاقوب : تۆ خەریک بوو بمکوژی باوکە .

عیسا : وا مەڵێ ... بەدرێژایی ئەمڕۆ لەنێو دارستانەکەدا خۆم دەخلافاند . ئێستا کە گەڕامەوە ماڵێ، دایکت لەناو تاریکییەکەدا دانیشتبوو، لێم پرسی (ڕاشێل ئەوە چی بووە ؟) گووتی (ڕۆیشت)، گووتم (کێ ڕۆیشت ؟) تێنەگیشتم لەوەی کە مەبەستی لە کێیە، گووتی (یاقوب) . بەو شێوەیەی کە ناوەکەتی چرپاند، تێگەیشتم لەوەی کە هەرگیز لێم نابورێ .

یاقوب : خۆت دەزانی، هەر ئەوەش مێشکی جەنجاڵ کردووی .

عیسا : پێم مەڵێ چی مێشکی جەنجاڵ کردووم، تۆ نازانی چی مێشکمی بەگێر هێناوە، نە تۆ و نە دایکیشت لەوە تێناگەن .

یاقوب : چۆن بزانین ؟ تۆ ڕۆژ نا ڕۆژێکیش دوو قسە بۆ ئێمە ناکەی .

عیسا : ئەوە ڕاست نییە .

یاقوب : ڕاست نییە؟

عیسا : باشە، ئەوە نییە من ئێستا قسەت لەگەڵ دەکەم، وانییە ؟ ئای بە نەعلەت بێ، ئەمە وەکو

ددان کێشان ناخۆشە !

(وچانێک)

عیسا : بە هەرحاڵ، بەنیازی لە ساینت جۆنز چی بکەی ؟ لە سەر کورسی باخچەیەک هەڵدەکورمێی یان لە بەردەرگای ماڵانا وەکو سەگێکی بێخاوەن دەنووی ؟

یاقوب : ئەتوانم خەمی خۆم بخۆم.

عیسا : بەڵێ، دەتوانی .

یاقوب : باشیش دەتوانم.

عیسا : یاقوب، تۆ هێشتا تەمەنت پانزە ساڵانە . پانزە ساڵ !

یاقوب : من شانزە ساڵانم . دوو هەفتە پێش ئێستا پێم ناوەتە شانزە ساڵیەوە . تەنانەت بێرت تایلەریش ئەوە دەزانێت.

عیسا : شانزە ساڵی هێشتا تفلێکە .

یاقوب : خانوویەکی کرێ پەیا دەکەم و کارێک ئەدۆزمەوە .

عیسا : ئیشی چی ؟ ئیش دەگمەنە، خاوەن ئەزموونێکی وەکو منیش بۆی ناکرێ لەوێ کارێک بدۆزێتەوە .

یاقوب : مشوری خۆم ئەخۆم .

عیسا : له ڕێی خوا، ئەوەی ئازار بێ پێم نەگەیاندووی، بۆ خۆشت ئەوە باش دەزانی، نایزانی ؟ ئەوەی ئەم بەیانییە ڕوویدا، بە ڕوون و ڕەوانی ڕێکەوت بوو .

یاقوب : (بەگومانەوە) ڕێکەوت بوو ؟

عیسا : گەیشتویتە تەمەنی ئەوەی کە گیانی لێبوردن و فەرامۆشیت تیا بێت . وا تەمەنت شانزە ساڵە، پیاوێکی کامڵ و پێگەیشتووی ؟

یاقوب : تۆ چەقۆت ناوەتە سەر گەردنم باوکە ! چەقۆ . چۆن زاتی ئەوە دەکەی، من کوڕی تۆم !

عیسا : سوێند دەخۆم بۆ خۆشم نازانم چۆن ئەوە ڕویدا . لە کادینەکە بووم، قەڵەم بڕەکەم تیژ دەکردەوە، وەختێ کە تۆ لە پشتمەوە دەرکەوتی، لەپڕێکا ڕاتچڵەکاندم .

یاقوب : من لە چاوەکانت ورد بوومەوە، تۆ نەتئەزانی من کێم .

عیسا : زۆر بە خێرایی ڕوویدا، وەک ئەوەی هێشتا هەر لە ...

یاقوب : چی باوکە؟ ئێستاش دەچیتەوە بۆ ناو ڕۆژگاری کوشتار و جەنگ .

عیسا : لەوانەیە مەستی شەرابی ڕام وای لێکردبم، هەندێکجار زۆر لەوانە دەشێ ...

یاقوب : (قسەکەی پێدەبڕێ) بەدوای بیانودا مەگەڕێ، باشە ؟ ئەوە بەهۆی شەرابی ڕامەوە بوو تا لۆمە و

سەرزەنشتی بکەی . هەر شتێکت لە فەرەنسا بەسەر هاتووە، دەبێ دانی پیا بنێی .

عیسا : بۆچی ؟ بێرت چی بۆ باس کردووی ؟

یاقوب : دەربارەی چی ؟ (**دواتر**) ڕونتر بدوێ، دەربارەی چی ؟

عیسا : ناتوانی تەواو بڕوای پێبکەی، هەندێ جار بەهەڵەدا دەچێ .

یاقوب : وەکو چی ؟ وەکو ئەوجارەی کە کاریبوت ڕزگار کرد ؟ یان وەک ئەو کاتەی کە لە مردن ڕزگاری کردی ؟ کامەیان؟.

عیسا : ئیدی لێرەدا بیبڕەوە . پێشتر ئاگادارم کردیتەوە، کە بەو شێوەیە قسەم لەگەڵا نەکەی.

یاقوب : ئینجا چی دەکەی ؟ لێم دەدەی ؟ وەکو چۆن لە هێنری سپارکست دا و چەناگەیت بۆ شکاند .

عیسا : هێنری سپارکس شایەنی ئەوە بوو چەناگەی بۆ خوار بکەی .

یاکۆب : هێڵی شەمەندەفەر تۆیان بەدڵ نەبوو، لەبەر ئەوە دەریان کردی کە هێرشت کردبووە سەر بلیت بڕەکە ....
تۆ بەخت یاوەرت بوو لەوەی هێنری ترسا بوو شکاتت لێ بکات .

عیسا : ئەو لەپشتمەوە تەرەقەی تەقان، دەیویست بزانێت لە ترسا خۆم لەسەر زەوییەکە پاڵ دەخەم یان نا ...
پیاوی وا شایانی ئەوە نییە پشتی پێ ببەستی . بۆ خۆی بۆ یەک ڕۆژیش مەشق و ڕاهێنان چییە
نەیکردووە . واز لەو چوار ساڵەش بهێنە کە لەسەنگەرەکانا بردوومەتە سەر .

یاقوب : بۆچی ؟ ئەوە چۆن بوو ؟

عیسا : چی؟ سەنگەرەکان ؟

یاقوب : نەخێر . (**زەنگێک**) مەشق و ڕاهێنان .

عیسا : (**پێدەکەنێت**) بەو خودایە یاقوب،دەبێ پێتی بڵێم . تۆ فێڵباز و زۆر زانیت، وا نییە؟ دەتەوێ دەربارەی سکۆتلەندە قسەم لێ دەربهێنی، من دەربارەی فەرەنسا قسەت بۆ دەکەم .... بێجگە لەوەش لەوانەیە بێرت هەموو شتێکی دەربارەی سکۆتلەندە بۆ باس کردبێ .

یاقوب : هەندێک شتی پێ گوتووم . گووتی ئێوە لە بەرزاییەکان مەشقتان پێکرا، ئەو شوێنەی کە جۆن جاپلین یەکەمیین سەربازتان گیانی لە دەستدا، ئەوە بوو کە ڕیخۆڵەی تەقی .

عیسا : بەڵێ، بەوپەڕی شکۆی سەربازییەوە لە باخچەی کڵێسایەک بە خاکمان سپارد . ئەو ڕۆژانە ئێمە هێشتا وەکو مرۆڤ هەڵسوکەوتمان دەکرد ...

(**جگەرەکەی دادەگیرسێنێت، دەستی دەلەرزێت**)

(**یاقوب دواجار زۆر بە ووردی لێی دەڕوانێت**)

یاقوب : بێرت دەڵێت ئێوە لە ڕۆیاڵ سکات دەستتان بەسەر کۆشکی ئیدینبەرەیا گرت . پێی گووتم لەسەر گردۆلکە لمەکان مەشقتان دەکرد کە کەوتبونە تەنیشت ئاوڕێژگەکانەوە . بەرەو سوێنگەی ئارسەر و دواتر بەسەر گردەکانی برایدا ڕوەو باشوور پێشرەویتان کرد .(17)

عیسا : بێرت هیچی نەهێشتۆتەوە تا من بۆتی باس بکەم، هەموو شتێکی بۆ باس کردووی ؟... لەوە زیاتر چیت لێم دەوێت بۆتی باس بکەم ؟ پێدەچێت بۆ خۆت هەموو شتێک بزانیت .

یاقوب : دەخوازم بەتەواوی لەدەمی خۆتەوە بیبیستم .

عیسا : دەبێت خۆشحاڵ بیت بەوەی کە کەسێک هەیە شانبەشانی سەیدی نەوازشی بۆ قسەکانی خۆی هەیە .

دەبێت هەستی باوکایەتی لە گیانیا بەرجەستە بکەی .

یاقوب : (**ناهێڵێت بابەتەکە بگۆڕێت**) گووتی خۆشترین کاتمان لە سکۆتلاند هاوینی ساڵی هەزار و نۆسەد و پانزە بوو .

ئەو کاتەی فەوجەکەتان بەرەو کامپی ستۆب لە باشووری ئیدینبەرە کەوتنە ڕێ . بەر لە چوونت

بۆ گالیپۆلی لەوێ مەشقتان کرد، وا نەبوو ؟ (**دواتر**) وا نەبوو باوکە ؟(18)

عیسا : ... ئێمە بە قەممەی تفەنگەکانمان پووش و پەلاشمان لەسەر ڕێگەگەی خۆمان پاک دەکردەوە .

ڕۆژانە بە پەنجا پاوەند کەلوپەلەوە بیست و یەک میل ڕێگامان دەبڕی .

یاقوب : هەر دوانزە کەس و لەژێر چادرێکا دەنووستن .

عیسا : کەش و هەواکە زۆر خۆش بوو، من و وێڵ لەو دەشتە لە ژێر ئەستێرەکانا دەنووستین ...

لە کامپی ستۆب بوو کە ڕوو بەڕووی یەکەمین سەربازی ئەڵمانی بوومەوە .

یاقوب : بەڕاستی ؟

عیسا : تەمەنی زۆر لە وێڵ هەڵکشاوتر نەبوو .

یاقوب : تا ئێستا بیرت ئەوەی بۆ باس نەکردووم .

عیسا : گرتووخانەیەکی دوژمن لەوێوەوە نزیک بوو، کە لەلایەن چەند پیرەمێردێکی هێزی نیشتمانییەوە پاسەوانی دەکرا . هێشتا کەسێک لەئێمە سەربازی ئەڵمانی نەبینیبوو . ڕۆژێکیان من و وێڵ، نیو میل بە پێ ڕۆشتین و لە تەنیشت تەلبەندەکەوە وەستاین . زۆری پێنەچوو کە ئەو گەنجە قژ زەردە دەرکەوت و ئەوجا گووتی .

(**چۆنن برادەران**) گووتی (**دەکرێ جگەرەیەکم بدەنێ ؟**)

یاقوب : بەزمانی ئینگلیزی دەدوا ؟

عیسا : ئاوا بە سەرسامی مەڕوانە، گەلێک باشتر لە ئێمە بە ئینگلیزی قسەی دەکرد، بە شێوەزارێکی ئەڵمانی سادە گووتی (**بۆ ماوەی دوو ساڵ لە وینیپێگ ژیاوم؛**) درێژەی دایە و گووتی (**شەش مانگیش لە مۆنتریاڵ**) (19)

یاقوب : ئێوەی لێ ببوو بە کەنەدی ؟

عیسا : وێڵ لێی وردبۆوە و گووتی (**من کەنەدی نیم برادەر؛**) وێڵ گووتی (**من بەریتانی ڕەسەنم وەکو ئەو بەریتانیانەی کە لەوێدا پاسەوانن .**) حەزی نەئەکرد بەهەڵەدا بچێت، وێڵ پێی خۆش نەبوو تەنانەت دوژمنیش بەهەڵەدا بچێت .

(**بێرت دەگەڕێتەوە، سینیەکی بەدەستیەوەیە کە پێداویستی چایی و ئەلبومێکی بچووکی لە سەرە .**)

بێرت : کوڕینە، هەندێک هەواڵی خۆشم پێیە، بە سەیدیم گووت کە بۆ ئەمشەو گرامافۆنەکە بکوژێنێتەوە .

(**سینەیەکە لە سەر یەکێک لە سندوقەکان دادەنێت**) هەواڵی ناخۆشیش ئەوەیە کە ئیستا جاک ڕۆسیتەر تەلەفۆنی کرد، جاک بەڕێوەبەری وێستگەی هاربۆر گرەیسە ... لەنزیک ئەوێوە پێکدادانی شەمەندەفەر ڕوویداوە .

عیسا : ئۆوو ؟

بێرت : لەبەرئەوە شەمەندەفەرەکە دواکەوتوە .

یاقوب : بێرت، چی ڕوویداوە ؟

بێرت : خەڵکانێک بەهۆی ئەو پێکدادانەوە بێسەر و شوێن ماون، لەژێر فارگۆنەکاندا دەگەڕێن بە شوێنیاندا .

عیسا : کەسی وای تیایە ئێمە بیانناسین ؟

بێرت : هیچ هەواڵێکم لێی نییە، تا ئێستا هیچ تەرمێکیان نەدۆزیوەتەوە .

یاقوب : باسی ئەوەی نەکرد چەندی پێ دەچێت ؟

بێرت : (**چایی تێ دەکات**) ئەوی ڕاستی بێ دەرەوە تاریکە و دەبێت هەردوو دیوی فارگۆنەکان بە باشی بپشکنن .

لە هەمان کاتیشا .... سەیدی ئەم قۆریە چایەی بۆ دەم کردوین . (**کوپێک چایی دەدات بە عیسا**) عیسا ؟

عیسا : من لەسەرمە ڕەتی بکەم . (**ئاماژە بە شوشە مەیییەکە دەدات**)

یاقوب : منیش ناخۆمەوە، بێرت .

بێرت : گلەیتان لێ ناکەم، سەیدی چایەکی بێتامی دەم کردوە و بسکیتێکی کۆن و ڕەقیشی داناوە، هەر لەو چێشتلێنەرە سەربازییانە دەچێ، کە بسکیتەکانیان لەگوللە کوشندەترە .

عیسا : گوێی لێبگرە، کوشندە ! سەیدی بەم دواییانە بەچییەوە سەرقاڵە، ئێستاش هەر فێرت دەکات

چۆن قسە بکەی؟

بێرت : (چاکە دەخواتەوە) فێرم ناکات، ڕامدەهێنێ .

عیسا : چی ؟

بێرت : دەبێت بەو شێوە دروستە بگووترێ کە سەیدی پێی دەڵێ ڕێزمان .

عیسا : جا ئەوە هەقیقەتی هەیە ؟

بێرت : هیچ گرفتێک لەوەیا نابینم، سەیدی بڕوای بە پەرە بەخۆدان هەیە . (ڕوو لە یاقوب دەکات)
ئەو ڕۆژەی ئەوم تیادا ناسی، لەو چادرگەیەی کە بۆ کۆمەڵەکانی لاوانی مەسیحی لە لەندەن ڕێکخرا بوو سەندویچی دەدایە ئامادەبوان و پێشوازی لە خەڵک دەکرد . ئەتوانم بڵێم سەیدی بەتەواوی لە هەموو ئەوانی دی دابڕا بوو .(20)

عیسا : بە مانایەکی دی سەیدی پشتگوێی خستبوو .

بێرت : هەر زۆر بە خراپی .

عیسا : ئەوپەڕی بەدبەختییە کە زووتر نەتناسی، لەوانەیە ببوویتایە بە ژەنەراڵ . بیر لەوە بکەرەوە بۆچی هەر پیاوێک بیەوێ ببێت بە سەرهەنگ، دەبێ لە پشتی منەوە بێ . پیاوی گەمژە وەک قازی کڕکەوتوو وایە .

یاقوب : ئەوە چییە باوکە ؟

عیسا : بۆچی ؟ چونکە نیشانگر بەر لەهەر کەسێ دەڕوا نیشان لە پیاوە گەورەکانی سوپا دەگرێ .

ئەوەی پلە و پایەی بەرزترە لای ئەو لە پێشترە . ئێمە ئەمە لە گالیپۆلییەوە فێری بووین ....

(ئاوازی جوانەکەی رێدوینگ دەچرێ)

(ئای، تریفەی مانگە شەو بەسەر شارلی شاپلنەوە دەدرەوشێتەوە

پووتەکانی لە بەر بێ بۆیاخی خەریکە دەدڕێن)

(پانتۆڵە دڕاوەکەی چاوەڕوانی پینەو پەڕۆیە

بەرلەوەی ڕەوانەی بکەن بۆ داردەنیل)

(قومێ لە شوشە مەیەکە دەدات) ئای خودایە، ئەوە چ جەنگێک بوو ...

یاقوب : (زەنگێک) باوکە، باسی گالیپۆلیم بۆ بکە ... ئەزانم کە نیمچە دورگەیەکە لە تورکیا .

بێرت لە سەر نەخشە نیشانی داوم.

عیسا : دیارە بێرت ئیش و کاری نییە .

یاقوب : هێرشە سەربازییەکە بیرۆکەی وینستۆن چەرچڵ بوو، کە بەو هۆیەشەوە کارەکەی

لەدەست دا، وانەبوو ؟ (21)

بێرت : یەکەم سوپاسالاری دەریایی بوو .

عیسا : (ڕوو لە بێرت دەکات) هەقی ئەوەی نییە باسی گالیپۆلی بۆ بکرێ، هێشتا بۆنی شیری خاو لە دەمی دێ .

بێرت : بۆنی شیری خاو لە دەمی دێ ؟ شانزە ساڵ تەمەنێتی .

عیسا : خۆم ئەزانم تەمەنی چەندە، من باوکی ئەوم .

یاقوب : بەدڵنیاییەوە، گەنجانێک لەتەمەنی منا دەبنە سەرباز و هەندێکیشیان لە گۆڕەپانی جەنگدا دەکوژرێن .

عیسا : ئەفرەتی لێ بێ چەند بە حیکمەتەوە قسە دەکات .

یاقوب : باسکردنی جەنگ هیچ زیانێکی تیا نییە، وایە؟ لەوانەشە یارمەتیدەر بێت بۆ ....

(خۆی ئەگرێت)

عیسا : یارمەتی چی ئەدات ؟ (دواتر) پێم بڵێ یارمەتی چی دەدات ؟

(یاقوب هیچ نالێت)

عیسا : کوڕی خۆم، لەقە لەبەختی خۆت مەدە . یەکەمجار ویستت باسی سکۆتلەندەت بۆ بکەم، ئێستا تورکیاشی هاتە پاڵ، پێم وابێ دوای ئەوە داوای فەرەنساشم لێ دەکەی .

یاقوب : پەیمانت دەدەمێ، باسی سۆم ناکەم .

عیسا : بڕوات پێ ناکەم، تۆ لەو کەسانە نیت کۆڵ بدەیت . کۆڵدان لە خوێنی تۆدا نییە .

بێرت : (ڕوو لە یاقوب دەکات) بەهەرحاڵ، ئەو وێنانەم بیرکەوتەوە کە ئەو ڕۆژە بۆم باس کردی . سەیدی لە دۆلابی جلوبەرگەکاندا دۆزینییەوە ... (ئەلبوومەکە نیشان ئەدات) لەوە دەکات پۆستکارتی مێگەنتیکم لێرەدا هەبێ .(22)

یاقوب : مێگەنتیک ؟

بێرت : ئەو پاپۆڕەی کە ئێمەی بەرەو تورکیا برد . زۆرباشە، ئەوەتا لێرەیە . دوا گەشتیش بە میر عەباس بوو، کە پاپۆڕێکی کەنار دەریایی بوو . (ڕوو دەکاتە عیسا) لە یادت ماوە ؟

عیسا : ... لە یادمە لە مودرۆس کە پەنجا میل لە گالیپۆلیەوە دوور بوو، لەنگەری گرت . هەر پیاوێک و پارچە کاغەزێکیان دایە و داوایان لێکرد ناوی کەسێکی نزیکی خۆی بنوسێ .

یاقوب : کەسێکی نزیک ؟

عیسا : کەس حەز بەبیستنی ئەو شانە ناکات .

بێرت : من خەریک بوو خۆم پیس بکەم .

عیسا : ساڵی پێشوو بۆ ئێمە وەک سەیران وابوو . مەشقکردن لە پلیسانتڤیل بەچاکەتی شین و پانتۆڵە خاکییەکانمانەوە کە لەبەر هەتاوا گیانمانی هێنابوە خورو ... ئاهەنگی گواستنەوەمان لە ساینت جۆنزەوە، دروشم و بەیداخ سەرتاخواری شەقامی واتەری داپۆشی بوو، لەنێو هاوار و فیکە کێشانی خەڵک ....

بێرت : ... گەشتەکە بەرەو بەریتانیا بوو . تیپی کۆراڵی فلۆریزەڵ ئەم گۆرانیەیان دەگووت .

(گۆرانی دەڵێ) دۆستەکەم لەسەر ئۆقیانووس ڕاکشاوە ..

ئازیزەکەم وا بەسەر دەریاوە ڕاکشاوە ....

عیسا : ... دواتر بەدرێژایی گردەکانی سکوتلەندە بە پیادە کەوتینە ڕێ، دەستەی کەڕەناژەن ڕانە مەڕەکانیان دەترساند . لە هەندێ ڕووەوە لە ڕاستی نەئەچوو، وەک ئەوە وابوو گەمەیەک بێ ... لەو کاتەدا کە داوای ناونیشانی نزیکترین کەسیان لێکردین، وەک ئەوە وابوو فڕێم بدەنە ناو ئاوێکی ساردەوە .

بێرت : میر عەباس سەعات سێ ونیوی دوانیوەڕۆی ڕۆژێ دواتر بەرەو گالیپۆلی کەوتە ڕێ . گەشتیکی پێنج سەعاتی . ئێمە هەر لە سەرەتاوە گوێمان لە دەنگێک بوو کە هەر وەک هەورە تریشقەیەکی دوور دەهاتە گوێمان .

یاقوب : وانەبوو، تۆ ئەڵێی چی باوکە ؟

بێرت : نەخێر . ئەو دەنگەی دەهاتە گوێمان، تۆپبارانی هێزەکانی تورکیا بوون، کەنارەکانی سۆڤلایان بۆردومان دەکرد، ئەو کەنارانەی کە ئێمە بەنیازبووین بۆی بچین ...

عیسا : من و وێڵ لە سەر ڕووی کەشتییەکە وەستابووین . لەگەڵ هەر دابەزین و شۆڕبوونەوەیەکی کەوانی کەشتییەکەدا، گالیپۆلی نزیکتر دەکەوتەوە ... پاشان شەو داهات . هەستم کرد دەستم دەلەرزێ . ویستم تفێک بکەمەوە، گەرووم وشک هەڵاتبوو . بیرم لەوە دەکردەوە تۆ بڵێی وێڵ دەستی بچێتە خوێنی کەسێک . کەسێکی وەک ئەو گەنجەی ستۆب کە هاتە لای تەلبەندەکەوە تا جگەرەیەکمان لەگەڵدا بکێشێ .... زۆر ئاسانە لوولەی تفەنگەکەت ئاراستەی سەر سنگی کەسێک بکەی، بەڵام ئاسان نییە پەنجە لەسەر پەلە پیتکەکەی بترازێنی و تەماشای بکەی کە بەلادا دێت و دەکەوێت . لەوەش دڵنیا بیت کە جارێکی تر هەڵناسێتەوە . جارێکی تر لە شوێنی خۆی بەرزنابێتەوە و خۆی بتەکێنێ ....
(قومێکی تر دەخواتەوە).

بێرت : هیچ کەسێک لە ئێمە لە ئەنجامی توڕەییەوە تەقەی نەکردووە .

عیسا : ئەوەم لەیادە کە پێمان نایە سەر بەلەمی گواستنەوە، پێشی دەگووترا قایق، بۆی دەکرا پێنج سەد پیاو و پەنجا ئەسپ هەڵگرێ . چەند لە کەناری کانگەروو نزیکتر دەبووینەوە، پیاوەکان تادەهات بێدەنگ و بێدەنگتر دەبوون . تەنها ئەسپەکان بوو دەیانحیلاند و تەقەی سمیان لەسەر ڕووبەرە ڕەقەکەی قایقەکە دەبیسترا . لەهەر چرکەیەکدا پێشبینی ئەوەمان دەکرد کە تۆپێک لە تەنیشتمانەوە بتەقێتەوە کەچی ڕووینەدا. هەموو ئەوەی دەهاتە گوێمان تەنیا دەنگی ماتۆڕ و تەقەی سمی ئەسپەکان بوو .

بێرت : دواتر کە بەشەکەتو ماندوویی گەیشتینە دەم کەنارەکە دۆزەخمان بەچاوی خۆمان بینی . سەربازە تورکەکان کەوتنە بۆردومان کردنمان و وەک مێش و مەگەز بریندارمان لێ کەوتن .

عیسا : ... کوڕینە بەخێربێن بۆ گالیپۆلی ! هەر پیاوێک نیو مەتارە ئاوی هەبوو بۆ خواردنەوە، کەتامی نەوتی لێدەهات. (**ڕوو لە بێرت دەکات**) باسی ئەسپێشی بۆ بکە . لەوانەیە قەد جەنگی ئاوا ڕۆمانتیکانەی نەبیستبێ .

یاقوب : هیچ ڕۆمانتیکیەتی تێدا نابینم .

بێرت : ئێمە پێمان دەگووت ئەسپێ دۆزە، کراسەکانمان دادەکەند و ئەسپێکانمان لە دیوی ناوەوەی جلکەکانمان دەگرت و بەگڕی مۆم دەمانسوتاندن .

عیسا : ڕۆژێکیان وێڵ بە ڕووتی بەرەو دەریاکە ڕایدەکرد هەر بۆ ئەوەی خورووی لەشی دابمرکێنێتەوە، تەنانەت ترسی نیشانگرەوەکانیش نەیانتوانی هەنگاوەکانی پێ شل بکەن ... فەرموو باسی مێشوولەی بۆ بکە.

بێرت : ئەوەم مەهێنەوە یاد .

یاقوب : (**ڕوو لەعیسا دەکات**) مێشوولەی چی؟

عیسا : (ڕوو لە بێرت دەکات) تۆ بۆی باس بکە .

یاقوب : بابە من لەبری تۆ بومایە سێ و دووم لێ نەدەکرد ..

عیسا : بۆچی ئاوا گرنگە تا سێ و دووی لێ نەکەم ؟

یاقوب : بۆم گرنگە. (بۆ بێرت) خۆ گێڕانەوەی تاوان نییە .

بێرت : لە توانای کەس دانەبوو .

ئیسەو : .. مانگی گەڵاڕێزان هاتو هەوا گەرمی کرد . ئیدی ئەو کات مێشوولە وەکو پەڵە بارانێکی ڕەش دایان بەسەرمان دا و لەنێو جەستەی سەربازەکانی خاکی بێخاوەنا دەستیان کرد بە گەرا دانان ... خۆیان دەکرد بە نێو چاوتا، بەنێو کونە لووت و کونە گوێتا، تەنانەت دەچوونە خواردنەکەشتەوە . گیزە گیزیان وەک داخرمانی کلۆ شەکرێک وابوو .

یاقوب : ئای خودایە .

عیسا : جەنگ، پیاو لەپەلو پۆ دەخات، وەڕسبوون، بێزاری . تەنانەت نازانی چی ڕوو دەدات . هیچ نییە بیخوێنیتەوە مەگەر نامەیەکی سەرنج ڕاکێشی ماڵەوە . هەفتە لە دوای هەفتە نەک بۆت ناکرێ پووتەکانت داکەنی، بەڵکو گرێی قەیتانەکانیشت بۆ شل ناکرێنەوە .

بێرت : مەینەتی ئاوا پیاوی بەشکۆش دێنێتە گریان .

عیسا : بەڵام لەوە خراپتر خۆی بۆ حەشار دابووین کە ئەویش زریانی مانگی سەرماوەز بوو، بێ پەرواترین زریان

،کەلەماوەی چل ساڵدا هەڵیکردبێ ئێمەش بە دەرپێی کورتەوە و سەرمان بە گەڵای درەخت داپۆشیبوو .

بێرت : سوپا بڕیاری ئەوەی دا پاشەکشێ بکات، لەبەرئەوەی جل و بەرگی زستانەیان ناردبۆوە بۆ مۆدرۆس .

عیسا : مانگی سەرماوەز دەبوایە وەرزێکی خۆش بوایە، کەچی باهۆز بە دوای باهۆزا هەڵیکرد . پاشان بێپەرواترینیان هاتو و ئیدی باران خۆشی نەکردەوە . سەنگەرەکان پڕ بوون لە ئاو و وەکو رووباریان لێهات . پلەی گەرما هاتەخوارێ و سەنگەرەکان بوون بە شەختە . بارودۆخەکە بۆ ماوەی دوو ڕۆژ ئاوا درێژەی کێشا . دوو سەد سەربازی بەریتانی خنکان و لەسەرمادا ڕەق بوونەوە .

بێرت : نیوفاونلاندییەکان بەختەوەربوون لەوەدا کە تەنها سەد و پەنجا کەسیان بەرەو نەخۆشخانە بەرێکران، مامت یەکێک بوو لەوانە . ئێمە زۆربەمان خەڵکی نێو بەستەڵەکەکان بووین .

عیسا : لە خودا دەپاڕامەوە پەنجەیەکی یان ئەموستێکی پێی ببردرێتەوە . بەو ڕێگەیە دەیتوانی بە ئێجگاری خۆی لە جەنگ بدزێتەوە ... بەڵام ئاواتەکەم نەهاتە دی و پێش ئەوەی بەرەو فەرەنسا بکەوینە ڕێ هاتەوە نێو سەنگەر... ڕۆبی ناسک ئاماژەیەکی ئەوینداری بۆ ڕەوانەکردبوو، کە ئەویش تاڵێ قژی ڕەشی خۆی بوو کە لە بێرنیدەوە بۆی ڕەوانە کردبوو .(23)

بێرت : ڕۆڵە، زۆر بیری لێ مەکەرەوە . ئەوەی لە بیومۆنت هامڵ ڕوویدا گوناهی تۆی تێدا نەبوو.

عیسا : بێرت، ئاخر ئەو برام بوو، من دەبوایە چاوم لێی بوایە نەک ...

بێرت : (پێی دەبڕێت) تەماشا، وابزانم ئیستا پێویست بەوە ناکات باسی ئەو مەسەلەیە بکەین ... (روو لە یاقوب دەکات) پێدەچێت باوکت تۆزێک زیاتری خواردبێتەوە .

عیسا : خۆت گێل مەکە .

یاقوب : باوکم دەتوانێ بە قەد دوو کەس شەراب بخواتەوە بە بێ ئەوەی وشەیەک هەڵبزڕکێنێ .

عیسا : ئەوە زۆر ڕاستە . (**شوشە مەییەکە دەنێت بە سەرییەوە و چۆڕپڕی دەکات**)

ئەمجا بێجگە لەوەش دەتوانم بەبێ ئەوەی بکەوم بەم لاو لادا ڕێک و ڕەوان برۆم بە ڕێدا، زۆر باشتر لە تۆ و لە هاوڕێکەشت، باوە شیپلی . (**بڕێک جووڵە دەکات**) بەهەرحاڵ دوێنێ شەو بینیم ڕێگەی ماڵەوەی لێتێکچوو بوو، لیک بە لالێویدا هاتبووە خوارێ و زۆری نەمابوو بکەوێتە ناو کەندەڵانەکەوە .

بێرت : کەمێک ڕەحم بەو پیاوە بکە عیسا، ئەوەت بیر نەچێ کە ئەویش بەشداری جەنگی کردووە ... لێرەدا کەمێک ڕاوەستە، سەیدی شوشەیەک مەی هەڵگرتوە کە وەک دەرمان بەکاری دەهێنێت . ئەتوانم یەک دوو دڵۆپی لێ بخۆمەوە . (**سینییەکە هەڵدەگرێ و دەڕواتە دەرەوە**)

(**عیسا جگەرەیەک دادەگیرسێنێ . یاقوبیش تەماشای دەکات**)

یاقوب : باوکە ؟

عیسا : چی ؟

یاقوب : قسەکردن دەربارەی جەنگ لەوانەیە کەمێک سوودبەخش بێت، تاڕادەیەک خەمی سەرشانت سووک دەکات .

عیسا : یاقوب خۆ بنیادەم ئامێر نییە هەندێکجار لەچەقی ڕێگادا بشکێت و ئیدی چاک نەکرێتەوە ...

کەمێک پشوو بە زمانت بدە . دەمیشت بدروون تۆ هەر لە قسە کردنی خۆت ناکەویت .

(**وچانێک**)

یاقوب : ئەو ڕۆژە لەگەڵ ئەلبێرت داوسن قسەمان کرد پێکەوە . سەرم لە دوکانی ئاسنگەرییەکەی دا ...

ئەلبێرت وەک کاسۆلیکێکی ڕۆمانی بڕوای بە دانپیانان هەیە .

عیسا : دانپیانان ؟

یاقوب : ئەیگووت سەبووری دێنێت بە گیانا .

عیسا : من سەر بە کڵێسای بەریتانیم، نەک کاسۆلیکی ڕۆمانی . لە ئەلبێرت داوسنیش دوور بکەوە،گوێت لێم بوو

چیم گووت؟ دوای ئەوە دەیەوێ لە ئایینت وەرگەڕێنێ .

یاقوب : ئێ باشە چی بە قەشە تازەکەمان دەڵێی ؟ فلیپۆتی پیرۆز ؟ گرەوت لەگەڵ دەکەم کە گوێگرێکی زۆر

باشە، دەزانی بۆ ؟ تەنانەت دوێنێ نوکتەیەکی خۆشیشی کرد.

عیسا : بەمزوانە ؟

یاقوب : گووتی جارێکیان پیاوێک دەبینێ کەخەڵکی جۆ باتس ئارم بووە، کەمانچەیەکی بۆ خۆی دروست کردبوو .

پیاوەکە بەقەشە فلیپۆت ئەڵێ (ئەم کەمانچەیەم تازە لە کەللەسەری خۆم دروست کردووە و هێشتا

بەشی کەمانچەیەکی تریش داری لێماوەتەوە . (24)

(عیسا خۆی گرژ ومۆن دەکات)

یاقوب : چییە، تێنەگەیشتی ؟

عیسا : نەخێر . جارێکی تر بیلێرەوە .

ياقوب : جاری دووەم کەڵکی نابێ . تەنانەت نیوەی خەڵکەکەی ئەوێش لێی تێنەگەیشتن .

عیسا : لەگەڵ ئەوەشا من ناچمە کڵێسا، تۆ خۆت زۆر باش ئەوە دەزانی . لەوکاتەوەی کە لە جەنگ گەڕاومەتەوە .

ياقوب : ئێستاش گرەوت لەگەڵ دەکەم کە حەزرەتی فلیپۆت بەو جۆرە گوێت لێدەگرێت کە باوکە شیپڵی گوێ لە ئەلبێرت دەگرێت ... ئەتوانی تاقی بکەیتەوە، وا نییە؟

عیسا : هەمووی کات بەفیڕۆدانە ... هەندێ شت لە جەنگدا ڕوودەدەن کە هەرگیز لەیاد ناچنەوە . ... هەرگیز لە یاد ناچنەوە، شتگەلێک وەک ئەوەی کە ئیتر بەدرێژایی ژیان لەگەڵ مرۆڤدا دەمێننەوە . ئەوەش سزای خۆتە .

(قونکی جگەرەکەی فڕێ دەدا و بە پێی دەیپلیشێنێتەوە)

ياقوب : بێرت دەربارەی جەنگ دەدوێ . ئەو گووتی ئەم باسکردنە یارمەتی دەدات ... ئەو بەزۆری متمانەی بە من و سەیدی هەیە .

عیسا : بێرت هەر دەڵێی حەمە زۆر بڵێیە ،قەت زمانی ڕاناوەستێ ... ناکرێ ئەو شتانە وە بیر سەیدی بهێنێتەوە کە ئەو ئامۆزاکەی لە مۆنز کوژراوە . (25)

ياقوب : ئەزانی چی باوکە، ئەو قەت بەدەم خەونەوە هاوار ناکات، هەرگیز لەسەر جێگەی نووستنەکەی بەدەم خەوەوە نەڕۆیشتووە بۆ کڵێسای گۆڕستانی بەریتانیا .

عیسا : کێ ئەمەی پێ گووتی، دایکت ؟

ياقوب : دایکم زۆر نیگەرانی تۆیە .

عیسا : بەدڵنیایی پێویست بەوە ناکات .

یاقوب : بۆچی دوێنی شەو چواردەخۆرەکەت دەرهێنا، ئەوەندەی نەمابوو دەستت لەسەری بترازێ و کەسێک بکوژی ؟

عیسا : کێ ؟ قەشە شیپلی ئاوازێکی بۆ ئەستێرەکان دەژەنی ؟ ... دایکت زۆر دەترسێ . ئێستا زۆر غەمبارە بۆ تۆ که جێمان دەهێڵی .

یاقوب : ئەوە بە هیچ جۆرێک ڕاست نییە .

عیسا : نیوەی ڕاست نییە . پێی گووتم گەر نەتوانم تۆ بگێڕمەوە، ئەوا ئیتر بۆ خۆشم پێویست ناکات بچمەوە ماڵێ .

یاقوب : دایکم یەک وشەی لەو بارەیەوە نەدرکاندووە و ئەشتوانم ئەوەشت بۆ بسەلمێنم .

عیسا : چۆن ؟

یاقوب : چۆن ؟ لەبەرئەوەی ئەو بۆ خۆی پێی گووتم که جانتاکەم بپێچمەوە و بڕۆم . لەدوای هەنگامەکەی ئەم بەیانییەوە لەوە دەترسێ که تۆ کارەساتێکم بەسەر بێنی، هەر وەک ئەو جارەی که چیت بەسەر خۆی هێنا .

عیسا : ئەوەم بەئەنقەست نەکردو بۆ خۆشی ئەوە باش ئەزانێ . بەدەم خەوەوە دەستم وەشان .

یاقوب : سەرباری ئەوە دەستیت شکاند، وا نەبوو ؟ هەتا ئەگەر بەئەنقەستیش ئەوەت نەکردبێ ... تەماشای خۆت بکە ئەوجارەش چیت بەسەر خۆت هێنا . ئەو ڕۆژەی که مێخی تەیمانەکانت دەبڕییەوە .

عیسا : تۆ ئەو کاتە لەوێ نەبووی . تۆ لە قوتابخانە بووی .

یاقوب : ئەفسەر کێڵی پێی گووتم . گووتی ئەو کاتەی کە دایکم دەرگاکەی بەتوندی پێوە داوە، ئەو لە باخچەکەدا لەگەڵتا بووە . گووتی تەورەکە لەدەستت پەڕیوە و لووتی خۆت خراپ بریندار کردوە و گۆشت و خوێن بە چەناگەدا هاتونەتە خوارێ .

عیسا : دکتۆر بەپارچە تاڵێکی کلکی ئەسپ بۆی دووریمەوە و پێی گووتم (عیسا، بەخت یاوەرتە لەوەی کەژنت هێناوە، چونکە بەم حاڵەوە ئاسان نییە ژنت دەست بکەوێ.)

(پێ دەکەنێت)

(بێرت دەگەڕێتەوە و بوتڵی ویسکی و دوو پەرداخی پێیە)

بێرت : بە سەیدی مەڵێ ویسکییەکەیمان خواردۆتەوە، چونکە ئیتر هەر نایبڕێتەوە ...

(پەرداخێک دەداتە دەست عیسا و بۆی پڕ دەکات) ئەو کاتەی کە لەژوورەوە بووم تەلەفۆنم بۆ هاربۆر گریەس کرد . جاک گووتی ئەو پیاوەی کە ئەمشەو پێیان وابوە لە ڕوداوەکەدا مردووە، بە ساخ و سەلامەتی دەرچووە .

عیسا : ئۆوو .

بێرت: ناوی ئەنگزە بچکۆلە . ناوەکەیم بەلاوە غەریب نییە ؟

عیسا : عەریف بچکۆلی کۆمپانیای (س) نەبێ ؟.

بێرت : خۆیەتی . جاک گووتی، لەگەڵ سوپای دوودا هاوبەشی جەنگی کردووە و لاقێکی لە فەرەنسا لە دەستداوە، پێی وایە لە کاتی تۆپ بارانەکەیا بووبێ . (پەرداخەکەی خۆیشی پڕدەکات)

عیسا : نا وا نەبوو .

بێرت : چی وا نەبوو ؟

عیسا : نە لەکاتی تۆپ بارانەکەیا بوو، نە لە فەرەنساش بوو، ئەو ڕۆژەی کە هێزەکانمان لە ناوچەی گالیپۆلی پاشەکشێی کرد، گوللەیەکی بەرکەوت . هەر ئەو ڕۆژەش بوو کە بەرەو فەرەنسا بە ڕێکەوتین ...

(ئەو هەتیوە بەختەوەرە؛) وێڵ گووتی (بە دڵنیایی ئەوە برینی چوونەوە ماڵێیە .)

یاقوب : برینی چوونەوە ماڵ چییە ؟

عیسا : ئەو کاتەی کە ڕەوانەی بەریتانیان کرد ... کەس پێشبینی ئەوەی نەدەکرد لاقێکی لەدەست بدات . ساڵی پار لە سانیت جۆنز بینیم، کە بەشەلە شەل بەشەقامی میلیتەریا دەچوە خوارێ، قاچی پانتۆڵەکەی لە پشتەوە دوورا بۆوە.

بێرت : (زەنگێک) بەپێی قسەکانی جاک بێت، ئەوەی کە ئەمشەو ڕووی داوە، ڕووداو نەبووە .

عیسا : چۆن ؟

بێرت : ئەندازیارەکە ئەنگزی بینیبوو بە چەند چرکەیەک بەرلەوەی شەمەندەفەرەکە بگاتە ئاستی دەربازی بووە . جاک، ئەنگز باش دەناسێ . ئەنگز بە دڵی سەربازەوە ئەتلایەوە .

(ڕوو لەیاقوب دەکات) ئەوەی کە ئەمڕۆ ئێمە پێی دەڵێین شۆکی تەقینەوە .

عیسا : تائێستاش، ئەوە بەو مانایە نییە کە هەوڵی ئەوەی دابێ خۆی بکوژێت . ئەو پیاوە بەدار شەقەوە ڕێی دەکرد، لەوانەیە ویستبێتی هێڵی شەمەندەفەرەکە ببڕێت و لەسەر هێڵەکە پەکی کەوتبێت .

بێرت : ئەوانیش تا ئەو کاتەی شەپقەکەیان لە تەنیشت فارگۆنەکەوە دۆزیبۆوە، هەروا بیریان کردبۆوە .

عیسا : شەپقەکەی؟

بێرت : لەناو شەپقەکەیا چاویلکەیەکی پزیشکی دوو شوشەیی، سەبیلێکی دار سێو، تاخمێکی ددانی پلاستیکی نوێ، هەر هەمووی بەڕێک و پێکی دانرابوون .

عیسا : خواوەند دڵی پێی سوتاوە .

بێرت : دواتر کەسێک گوێی لە هاوار و نوزانەوەیەک دەبێ . ئەنگز دەبینن بەسکەخشکێ لە پشت هەندێ بنچکەدارەوە خوێنی لێ دەچۆڕێ بەڵام ورەی بەرنەدابوو .

یاقوب : بیهێنە پێش چاوی خۆت.

بێرت : هەر کە بۆی دەرکەوتوە نەمردووە و ساغ و سەلامەتە، وەکو پیاوێکی بەجەرگ بەرخوردی کردووە، لەسەر پشت کەوتووە و قاقا پێکەنیوە . جاک دەڵێ ئەوە بۆ چەندساڵێکیش دەبێ، ئەوە یەکەمین جارە کەسێک لە هاربۆر گرەیس، ئەنگزە بچکۆلی بینێت پێبکەنێ ... لەوانەیە درکی بەوە کردبێ کە چ بەختەوەرییەکە لەپاش ئەو هەموو کارەساتە بە زیندوویی بمێنێتەوە ،سەرەڕای ئەوەش کە لاقێکی لەدەس دابوو .

یاقوب : ئەوە ئەوپەڕی مەزنی نییە، بێرت، کە جەنگ بۆی نەکرێ لەوە زیاتر ئازارت بدا ؟ ئەگەر توانیبێتی هەموو شتێک پشت گوێ بخات . (دواتر) وانییە باوکە ؟

عیسا : موعجیزەی لەم شێوەیە هەرگیز ڕوو نادات .

بێرت : بەنەفرەت بێ، عیسا، با بەخۆشی ئەوەوە بخۆینەوە . (پێکەکەی بەرز دەکاتەوە)
ئەوە لەخۆشی عەریف بچکۆل، لەخۆشی عەریف بچکۆل و هەموو ئەو پیاوانەی کە وەکو ئەو

کەمئەندامن . کەدەشێ کەمێک ئارامی لە نێو دڵ و دەرونا شک بەرن . خوا دەزانێ کەشایەنی ئەوەن .

عیسا : ئامین . لەخۆشی عەریف بچکۆل، باشترین عەدەد دۆشکە لە کۆمپانیای(س).

(پەرداخەکانیان بەرزدەکەنەوەو دەخۆنەوە)

یاقوب : (زەنگێک) باوکە ؟

عیسا : چی ؟

یاقوب : پێم خۆشە قومێک بخۆمەوە، خۆ ئەوەندەم تەمەن هەیە . وانییە بێرت ؟

بێرت : ویسکی هیچ زیانێکی نییە، هەر ئەوەیە کە هەندێک موو لەسەر سینگ دەڕوێنێت .

عیسا : پێوستی بەمووی سەر سنگ نییە . زۆر نییە پێی ناوەتە شانزەساڵییە ...گووتت ڕۆژی لەدایک بوونەکەت کەی بوو؟

یاقوب : بیست و دووی جۆزەردان .

عیسا : تا ئیستا جگەرەت نەکێشاوە ؟

یاقوب : جگەرە ؟ نەخێر.

عیسا : درۆ دەکەی . ئەو ڕۆژە تۆم بینی بە لای کۆگای خەڵووزەکەدا دەچوویتە خوارێ و دوکەڵت بەبادەدا .

(**ڕوو لە بێرت دەکات**) کەلەتەمەنی ئەودا بووم لە نزیک خەرەندەکەوە جگەرەم دەکێشا .

(**ڕوو لە یاقوب دەکات**) جارێکیان پیرەمێردێک لەقافا گرتمی و قایشێکی لێدام .

یاقوب : لێی دای؟

عیسا : سەبارەت بە زیانەکانی جگەرە ئامۆژگاری کردم کە چۆن زیان بە گەشە و گەورەبوون دەگەیەنێت و بەرەو گەلێ هەڵەی تریشت پەلکێشت دەکات .

(**پەرداخەکەی کەمێک ویسکی تێدایە دەیدات بە یاقوب**)

بێرت : داتێ ؟

عیسا : با هەر بیخەینە ئەو قاڵبەوە . بەڵام بە هیچ جۆرێک زیانی بە گەشە و گەورە بوونم نەگەیاند .

(**پێدەکەنێ**) بێرت، پێم بڵێ، تۆ ئەو مەسەلەیەی پۆپ و قەشە شیپلیت بیستووە ؟ ڕۆژێک دەچنە پیاسە کردن و شەیتانیان لێ پەیا دەبێ . شەیتان لە سەر دارێکەوە خۆی هەڵدەداتە خوارەوە . پۆپ دادەنیشێ و دەرلینگی پانتۆڵەکەی هەڵئەکات . قەشە لێی دەپرسێ (ئەوە چی دەکەی؟) پۆپ دەڵێ (ئەی نابینی خۆم ئامادەدەکەم بۆ ڕاکردن) قەشە شیپلی دەڵێ (ئای خوای گەورە، کەس ناتوانێ لەدەست شەیتان هەڵبێ) پۆپیش دەڵێ (من لە دەست شەیتان ڕاناکەم، ئەمەوێ لە دەست تۆ ڕزگارم بێ)

بێرت : (**پێ دەکەنێ**) دۆزەخ، دواجار ئەوەم لەسەر دوو ڕاوچی پیر و ورچێکی بۆر بیست .

یاقوب : (**لە پڕێکا**) گوێ بگرن ...

بێرت : چی ؟

یاقوب : گوێتان لەوەیە ؟

عیسا : گوێمان لە چی بێت ؟

یاقوب : گوێتان هەڵخەن، من ...

بێرت : نابێ کاریبو بێت، گەر خەیاڵت لای ئەوە ؟ تا ئەگاتە نێو وێستەگەی سپانیارد بەیەوە گوێت لە شووتی شەمەندەفەرەکە نابێت .(26)

عیسا : ئەگەر کاریبوش بێت خراپ نییە هێشتا زۆری ماوە بگات، وانیە، بێرت ؟ لەوانەشە تا بەرەبەیانی نەگاتە ئێرە .

یاقوب : چاوەڕوانی ئەبم .

عیسا : شەیتان بەنەفرەت بکە، یاقوب، ئەوە هیچ ڕاست نییە . خەڵکی دەڵێن من تۆم دەرکردووە و ئیتر دەبێ تا ماوم چاو بەرەو ژێر بم .

یاقوب : ئەوە لەکەیەوە قسەی خەڵکیت بەلاوە گرنگ بووە .

عیسا : هەتا ئەگەر ئەمشەو بشگەیتە ساینت جۆنز، ژوورت چۆن پێ پەیدا دەکرێ ؟ ئەو شارە زۆر زوو دەنوون .

بێرت : ئۆوو، عیسا گومانم نییە لەوەی کە بیر لەوە دەکەیتەوە سبەینێ لەوێ چی ڕوو دەدات .

عیسا : بۆچی ؟ چی بووە ؟

بێرت : ئەی گوێت لێنەبوو ؟ سەرقاڵی مەراسیمی یادکردنەوەی جەنگی ڕزگاریخوازی نەتەوەیین . هەتا سەیدیش حەز دەکات بڕوات بۆ ئەوێ .

عیسا : ئەوە یەکەم جارە گوێ بیستی شتی وا دەبم ... من ڕۆژنامەکان ناخوێنمەوە .

یاقوب : ئاهەنگەکە دەبێ زۆر گەورە و شکۆدار بێ، بەلایەنی کەمەوە شەش تیمی ڕێو ڕۆیشتن هاوبەشی تیا دەکەن ... دەڵێن مارشاڵ هەیگ بۆ خۆی پەردە لە سەر مۆنۆمێنتەکە لادەبات .

عیسا : هەیگ ؟

بێرت : ئەو سەربازە جەربەزەیە، دوێنێ بەسواری کارۆنیا لە ئینگلتەرەوە لەگەڵ دەستەی یاوەری گەیشتونەتە ئەوێ .

عیسا : پێم مەڵێ سێر دۆگلاس هەیگ ئیستا شەرەفی خانەدانی پێبەخشراوە ؟

بێرت: ئەوە هەر هیچ نییە . حکومەتی بەریتانیا دوای تەواو بوونی جەنگ سەدهەزار پاوەندی بە دیاری پێبەخشی .

عیسا : بەڵێ، باشە، بۆ خۆم ئەزانم کە چی پێ ئەبەخشم، بە نوکی پێڵاوەکانم یەک شەقی مزری تێ هەڵدەم . پیاوی وا چۆن شەوان خەوی لێ دەکەوێ ؟ چۆن دوای قەسابخانەکەی سۆم ویژدانی ڕێگای پێئەدا بە ئارامی سەر بخاتە سەر سەرین ؟ (**ڕوو لە یاقوب دەکات**) شەست هەزار سەربازی بەریتانی لە ڕۆژی دەی پووشپەردا شکستی هێنا، بۆ خۆشی پانزە میل لە پشتی شەڕەکەوە وێستا بوو . بە دار عاساکەی دەستی و پووتە بۆیاغکراوەکانییەوە فیزی بەسەر دونیادا لێئەدا و ئەوەی ئازایەتیش بێ لە گیانیا نەبوو .

بێرت : لە ڕاهی خوا عیسا، فەرماندەی هێزە چەکدارەکان چاوەڕێی ئەوەی لێ ناکرێ وەکو سەربازێکی ئاسایی بڕواتە پێشی شەڕەوە .

عیسا : لەوانەیە گرفتەکە لێرەدا بێ . ئەگەر بۆ خۆی ناچار بوایە بچوایە، ئەوا زۆر پەلەی نەئەکرد لەوەی بە خێرایی ئەوانی تر ڕەوانەی پێشەوە بکات ... ئادەی تۆ زەحمەت نەبێ ئەوەم بدەرێ .

(بوتەڵەکە لە بێرت وەردەگرێ و پێکێک بۆ خۆی تێدەکات) بیست هەزار کوژراو و چل هەزار بریندار . لەبەر ئەوە، دۆگلاس هەیگ دەبێ گوو بخوات، جا شەرەفی خانەدانی پێ بەخشرا بێ یان نا ؟

(پێکەکەی هەڵدەدا)

(وچانێک)

یاقوب : باوکە ؟

عیسا : ئێستا چیت دەوێت ؟

یاقوب : تەماشا، ئەزانم کە گووتم جارێکی تر ناوی فەرەنسا ناهێنم، بەڵام...

عیسا : بەڵام چی ؟

یاقوب : باوکە، ئەوە مێژووە . هەشت ساڵ بەر لە ئەمڕۆ، لە شەوێکی وەک ئەمشەوا. هێزەکانی نیوفاونلاند لە گوندی لۆڤێنکۆرتەوە بەرەو شەرگە بەڕێ کەوتن . ئاو و هەوا خۆش بوو، لەبیرتە ؟

پێنج ڕۆژ بەر لەو ڕۆژەش بەردەوام باران دەباری، بەڵام لە نۆی پووشپەردا باران خۆشی کردەوەو خۆر بەدیار کەوت .

بێرت : یاقوب ...

یاقوب : تۆ تا مانگی گوڵان لەوێ بووی، لەو کاتەوەی کە لە گالیپۆلییەوە چوو بوویتە ئەوێ و لە نێو کێڵگەی گەنمەکان لەسەر هێرش و پەلامار مەشقیان پێ دەکردی . کە ڕێکەوتی نۆی پووشپەر دەکات، بەڵام بەهۆی بارانبارینەوە خستیانە دەی پووشپەرەوە ... تۆ و مامە وێل و بێرت هەمیشە پێکەوە بوون .

بێرت : بەڵێ لەو کاتەوە کە لە سەروەختی ڕۆیشتنا بووین .

یاقوب : ئەو شەوەی کەچوون بۆ فەرەنسا خەڵکەکە دەستیان کرد بە گریان، منداڵەکان لەسەر شەقامەکان بەشوێنتانا کەوتنە ڕاکردن و خواحافیزییان لێ دەکردن .

عیسا : (**ڕوو لە بێرت دەکات**) کێ هەموو ئەو شتانەی بۆ گێڕاوەتەوە، تۆ ؟

بێرت : لەوانەیە لە درێژەی قسە کردنا ئاماژەم بەو شتانە کردبێ .

عیسا : بێرت، هەر وشەیەک ببیستێ لەیادی دەمێنێ . تەنانەت ئەگەر بڕگەیەکیش بێ .

بێرت : ڕۆڵە، تۆ تێیناگەیت ئەو نایەوێت لە جەنگ تێ بگات، ئەو دەیەوێ لە تۆ حاڵی بێت .

عیسا : لە من ؟

بێرت : ئەو دەیەوێت باوکی بۆ بگەڕێتەوە ... هەوڵ دەدات دەربارەی ڕابردوو قسەت لەگەڵ بکات، بەڵام تۆ لەدەستی هەڵدێی؛ لەبەرئەوەیە کە بەشوێن من و ئەفسەر کێلیا دەگەڕێ ...

یاقوب : بێجگە لەوەش، بێرت لە یەک دوو وشە بترازێ، دەنا زۆر بەدەگمەن باسی سۆمی بۆ کردووم .

عیسا : وەکو چی ؟

یاقوب : وەکو کڵێساکەی ئەلبێرت . ئەو شەوەی کە فەوجەکەتان بەوێدا تێپەڕی، ناوی چی بوو نۆتردام، یان ...

عیسا : من لە کوێوە بزانم ناوی چی بوو ؟ هەرئەوەندە دەزانم کڵێسایەکی کاسۆلیک بوو و هیچی تر .

یاقوب : بێرت ئەیگووت گوایە تۆ بۆیاغیت کردەوە .

عیسا : نا بێرت بە هەڵەیا چووە، یادەوەری وەکو جاران تیژ نییە .

بێرت : (**ڕوو لە یاقوب دەکات**) گوێبگرە، لەو باوەڕەدا نیم باوکت بیەوێ جارێکی دی ئەو یادەوەرییانە بە بیر خۆی بهێنێتەوە، بە تایبەتیش ئەمشەو .

یاقوب : ئەوە جێی سەرسوڕمان نیە، ئەوە ئا ئێستا هاتەوە یادم؛ ڕۆتردام دیبیرس . (**ڕوو لە بێرت دەکات**) ئەرێ من بەتەواوی ناوەکەیم گووت ؟

بێرت : زۆر لە من چاکترت گووت .

یاقوب : ئەلبێرت نزیکەی میلێک یان کەمێک زیاتر لە هێڵەکانی پێشەوە دوور بوو ... لەسەر بورجی کڵێساکە پەیکەرێکی زێڕینی مریەمی پاکیزە دانرابوو کە مەسیحی ساوای بەرەو ئاسمان بەرز کردبۆوە . مامە وێڵ دەیگووت ئەم پەیکەرە وەکو ئەوە وایە مریەم کوڕەکەی بۆ قوربانی بخاتە بەردەم خوا . بەو جۆرەی کە لەم دواییانەدا ژنگەلێکی زۆر ئەو کارەیان ئەنجام داوە .

عیسا : من ئەوەم نایەتەوە یاد کە وێڵ ئەوەی گووتبێ .

یاقوب : ساڵێ پێشتر لە تۆپبارانێکی ئەڵمانیادا بورجەکە پێکرابوو، پەیکەرەکە بەلای ڕاستی خۆیا چەمیبۆوە .

عیسا : دوای ئەوە ؟

یاقوب : سەربازەکان ناویان لێنابوو پاکیزەی زێڕین . هاوپەیمانان بڕوایان وابوو ئەگەر پەیکەرەکە بکەوێتە خوارەوە ئەوا ئەڵمانیا شەڕەکە دەباتەوە . لەبەرئەوە فەرەنسا بە زنجیر ڕاگیری کردبوو تا بە پێوە بیهێڵێتەوە و ئەڵمانەکانیش هەوڵی ئەوەیان دەدا بیخەنە خوارەوە .

عیسا : ئەوەش تەنیا ئەوە دەسەلمێنێ کە هەردوو لا چەند سەرشێت بوون ... یاقوب، ئەوەندە بەسە . ئەمشەو من بۆ ئەوە نەهاتوومەتە ئێرە تا مشتومڕی تۆپبارانکردنی هەندێ کڵێسای سەر ڕێگای بیومۆنت هامڵت لەتەکدا بکەم .

یاکۆب: بێرت دەیگووت ئەو شەوەی کە ئێوە لە لۆڤێنکۆرتەوە بەرەو ناو جەرگەی مێژوو کەوتنە ڕێ، تیپەکەتان ئەو گۆڕانییەی دەچڕی (با کوانووی ماڵەکانمان نێڵە نێڵی بێ)

عیسا : (هەراسان دەبێ) نازانم چی لەم کوڕە بکەم، بێرت ؟ لەوە ناچێت گوێی هەبێت .

یاقوب : گوێم هەیە، بەڵام گوێ ناگرم .

بێرت : پێموایە ئەوە ئەوپەڕی نا ئینسافی بێ، یاقوب . ئاشکرایە کە باوکت ناتوانێت لەو بارەیەوە بدوێت ... لەوانەیە ڕۆژێک بێ بتوانێ هەموو شتێکت پێ بڵێ .... بەڵام ئەمشەو نا .

یاقوب : (بە توندییەوە) تۆ لەوە تێناگەیت بێرت ؟ بەهیچ جۆرێک نابێت شەوێکی تر بێت، دەبێ هەر ئەمشەو بێت .

بێرت : یاقوب ...

یاقوب : نەخێر . شەیتان بەنەفرەت بێت ! ئەگەر ئەمشەو نەبێت، ئەوا هەر نامەوێت .

عیسا : ئاگات لە زمانت بێت، ئێستا ...

یاقوب : ڕێگەم بدە با شتێکت پێ بڵێم باوکە . ئەوەم لەیادە کە بێرت بۆ یەکەمجار باسی ئەو خێزانەی کرد کە لە لۆڤێنکۆرت لەلایان مایتەوە . ئەزانی من ئەو ڕۆژە هەستم بەچی دەکرد ؟ دەی بزانم بۆی دەچی ؟ (دواتر) دەی فەرموو بزانم ئەندێشەی دەکەی .

عیسا : بە چی ؟

یاقوب : بە ئیرەیی .

عیسا : ئیرەیی ؟

یاقوب : لەو دوو منداڵە فەرەنسیە نیگەران بووم، ئەزانی بۆچی ؟ چونکە لەگەڵ تۆیا کاتێکیان بردۆتە سەر کە بۆ من نەلواوە کاتی وام هەبێ . لەوەبەر هەمیشە دونیات لێ هێناوینەتەوە یەک و نەتهێشتوە ئێمە دەنگێکمان لێوە بێت .

عیسا : ئەو منداڵانە یەک وشە ئینگلیزی چییە نەیاندەزانی .

یاقوب : جا ئەوە کەی سەیرە ؟ بەشەقامەکاندا کەوتبونە دووات، وانەبوو ؟ جەنگ نەک تەنیا لەیەک لایەنەوە باوکە، بەڵکو لە چەندین لایەنەوە تۆی لە ئێمە زەوت کرد . ئەو ڕۆژەی کە گەڕایتەوە ماڵێ، پەیمانێکت

پێدام، ئەو پەیمانەی کە شەش ساڵە من چاوەڕوانی ئەکەم کە بیهێنیتە جێ . باشە، ئیدی من ناتوانم لەوە زیاتر چاوەڕوان بم؛ شەمەندەفەرەکە تاوێکی دی دەردەکەوێ و ئەوساش کات تێپەڕیوە .

عیسا : (ڕوو لە بێرت دەکات) ئەوە باسی چی دەکات ؟ (ڕوو لە یاقوب دەکات) چ پەیمانێک ؟

یاقوب : ئەو ڕۆژەت لە یادە ؟ ئەو ڕۆژەی کە لێرە لە بەی ڕۆبەرتس لە شەمەندەنەفەرەکە دابەزیت و لە کلۆندایکەوە پەڕیتەوە بەرەو کۆلیس پۆینت، ئەها کۆڵە پشتەکەت لەسەر شان بوو ؟ لە بیرتە ؟

عیسا : سەرلەبەیانی ڕۆژی یەکشەممە بوو، لە یادمە .

یاقوب : دایکم پێشبینی ئەوەی نەدەکرد بگەڕێیتەوە، چوو بوو بۆ کڵێسا ... منیش گەدەم هەوی کردبوو، لە ماڵەوە مابوومەوە .

عیسا : کەمێک ئازاری گەدەی هەبوو، لەسەر گردی جێنیز دانیشتبوو و خۆی لەبەرهەتاوەکە هەڵخستبوو؛ وەک ئەوەی ئاسمان هی خۆی بێ . (27)

یاقوب : ئەمە ئەو کاتە بوو کە لە خوارەوە لەسەر شەقامەکە تۆم بینی . ئەوکاتە من نەمناسیتەوە . بە بەرگە سەربازییەکانتا کە سێ گۆشەیەکی سوور بە ئێخەکەیەوە بوو ... تەماشام کردی لەسەر جانتا مشەماییەکەت دانیشتیت و سەیری ئەو بەری ئاوەکەی بێرنیدت دەکرد .

عیسا : (ڕوو دەکاتە بیرت) بیرم لە دوا شەوی سکۆتلەند دەکردەوە کە من و وێڵ لە دەرەوەی چادرەکە پاڵمان لێدابۆوە و قسەمان دەکرد . ئەو شەوە دوا شەو بوو کە ئەستێرەکان ئاوا هاوڕێیانە بێنە بەر چاومان .

بێرت : دەربارەی چی دەدوان ؟

ئێسەو : زۆربەی جار دەربارەی ماڵەوە دەدواین، وێڵ بیری ڕۆبی دەکرد لە بێرنید .

(ڕوو لە یاقوب دەکات) منیش بیری تۆ و دایکتم دەکرد ... کەچی ماڵەوە سەرلەبەیانی ئەو یەکشەممەیە

جیاواز دیار بوو . هەر ئەو ساتەی کە لەشەمەندەفەرەکە دابەزیم هەستم بەوە کرد .

یاقوب : جیاواز ؟ چۆن ؟

عیسا : لەدوورەوە پێی ئاشنابووم، کەچی لەنزیکەوە وانەبوو ... ئەو کاتەی کە من تۆم بینی لە گردی جێنیزەوە

دەهاتیتە خوارەوە، هەوڵم دەدا مانایەک بدەمەوە بە شتەکان . (ڕوو دەکاتە بێرت)

تەنانەت ئەویشم نەناسییەوە، کە چووم بۆ جەنگ تەمەنی شەش ساڵان بوو .

یاقوب : بێرت، من بەرەو پیری چووم؛ پرسیاری ئەوەم لێکرد کە عیسا مێرسەری کۆمپانیای (ئەی) دەناسێت ؟

عیسا : (یەکێکە لەو پێنج سەد کەسەی کە یەکەمجار دێنەوە) ئەو پێی گووتم (یەکێکە لە کەسە بەناوبانگەکانی

چاکەت شینەکان) منیش پێم گووت من عیسا مێرسەرم، بەدوای کێدا دەگەڕێی ؟

یاقوب : گووتم (ئەوە چییە نامناسیتەوە، قوربان ؟ من یاقوبم، یاقوب مێرسەری کوڕت) ئەوە بوو لەوێدا داتە

پرمەی گریان، باوکە . ئەو سەرلەبەیانی یەکشەممەیە لەوێدا لەسەر ئەو شەقامە وەستای و زەنگەکان

زرنگەیان دەهات و دەریاش وەکو شووشە دەیڕوانی . بەدرێژایی ژیانم ئەوە یەکەم جارم بوو بتبینم

بگریت . ئەو گریانە تۆقاندمی .

عیسا : (بێ ئارامی) یاقوب ئەی دەربارەی پەیمانەکە؟

یاقوب : من لەیادم نەچووە ... لە بیرمە کە گەیشتینە ماڵەوە تۆ زیاتر هەناوی منت خستە خوارەوە . چوویتە

ژووری میوان و کەوتیتە ڕوانینی ئەو دۆڵابەی کە دایکم فەخفوریەکانی تێدا دانابوو . تۆ لەناکاو سەر

ڕەفەکەت بەدەست ڕامانی و هەرچی فەخفوری و ژێرپیاڵە و فنجان و قاپ و تەنانەت پەیکەرە بچووکەکانیش هەبوون، هەموویت شکاند .

عیسا : ... هەر هەمووی دەستکاری ئەڵمانی بوون .

یاقوب : (سەرم خەریکە بەردەبێتەوە خوارێ،) تۆ گووتت (ئیستا دەچم کەمێک ڕادەکشێم .) سبەینێ قسەکانمان تەواو دەکەین . پەیمان بێت، یاقوب .

عیسا : من ئەمەم گووت؟

یاقوب : کتومت واتگووت (سبەینێ قسەکانمان تەواو دەکەین . پەیمان بێت، یاقوب .)

عیسا : ئەوەم لەبیر نییە .

یاقوب : شتێکی سەیرە، ئەمشەو زۆر زیاتر لە شەش ساڵی ڕابردوو پێکەوە گفتوگۆمان کرد، تەنانەت باسی جەنگیشمان کرد؛ بەڵام بەشێکی لەهەموو ئەوانە گرنگتر هەیە کە تا ئیستاش ئاماژەمان بۆ نەکردوە ئەویش دەی پووشپەرە . ئەی بۆچی تۆش خۆتی لێدەبوێری، بێرت .

عیسا : (ڕوو دەکاتە بێرت) تۆ ئەوەشت پێگوتوە ؟ ئەمە لەبەر ئەوەی خۆم لێ بەدوور گرتووی؟

بێرت : لەڕاستیا هیچ وشەیەکم نەدرکاندووە ! من هیچم بۆ باس کردووی ؟

یاقوب : من نە کوێرم و نە گەمژەشم باوکە، بێرت هیچ نالێت؛ بەڵام دڵنیام زۆر لەوە زیاتر دەزانێت کە دەریدەبڕێت . لەبەرئەوە تۆ خۆتی لێ بەدوور دەگری، دەبڵێ وانییە ؟ هەر وەکو ئەو کەرەتەی زەماوەندی ئەفسەر کێڵی، زیاتر

بەوە دەچوو کە ...

عیسا : کە چی ؟

یاقوب : وەکو ئەوەی کە بۆت نەئەکرا چاو ببڕیتە چاوی ... (بیرکردنەوەیەکی تازەی بۆ دێت)
یان لەوە دەکات تۆ بەرگەی تەماشاکردنی ئەو نەگری ؟ نازانم کامیانە ؟

عیسا : تۆ پێم بڵێ .

یاقوب : هەرچییەک بێ پەیوەندی بە مامە وێڵەوە هەیە، وا نییە ؟ شتێک لەو شوێنە ڕوویداوە، لە خاکی بێخاوەن کە نە تۆ و نە بێرت ناتانەوێت خۆتانی لە قەرە بدەن .

بێرت : وێڵ لە شەڕگەدا کوژرا، یاقوب . لەوێ کوژرا و بەخاکیش سپێرا . ئەوە هەموو ئەو مەسەلەیەیە کە لە خاکی بێخاوەن ڕوویداوە .

یاقوب : بڕوات پێناکەم ... ئەوە بۆ چەندین ساڵ دەچێت، باوکە؛ لە ناخی خۆتدا حەشارت داوە و هەر وەک نهێنییەکی ڕەش پاراستووتە . جا هەرچییەک بێت، بڕوا ناکەم ئەوەندە شتێکی خراپ بێ کە نەتوانی لەبارەیەوە بدوێی .

عیسا : ناکرێ وانەبێ ؟

یاقوب : نەخێر .

عیسا : تۆ بۆ خۆت ژیانێکی پڕ لە چەرمەسەری ژیاوی، کوڕی خۆم .

یاقوب : لەوانەیە وا ژیابێتم، بەڵام ئێستا تەمەنم شانزە ساڵە و تۆ بۆ خۆشت پێت گووتوم کە بوومەتە پیاوێکی کامڵ و پێگەیشتوو، هێندەم تەمەن هەیە کە گیانی لێبوردن و فەرامۆشیم تیا بێ .

عیسا : ... ئەو دەمەی گەڕاینەوە، خەڵکی حەزیان نەدەکرد دەربارەی شەڕ هیچ ببیستن . ئەو ڕۆژگارە زۆری بەسەرا تێپەڕی . ئەفسەر کێڵی جارێکیان پێی گووتم (عیسا، ئەگەر دەتەوێت میوان لە کۆڵ خۆت بکەیتەوە، ئەوا دەبارەی جەنگ بۆیان بدوێ، بەو شێوەیە بۆیان بدوێ کە هەرگیز پێت خۆش نەبوە لە نامەکانتا باسی لێوە بکەی .

یاقوب : وەکو چی؟

بێرت : وەکو ئەو شەوەی نوشتامەوە بۆ ئەوەی قارچکێک هەڵبگرمەوە، بەڵام ئەوەی من لەژێر تریفەی مانگەشەوا بینیم هەر بەتەنیا قارچکێک نەبوو؛ بەڵکو پارچە ئێسکێکی سپی بوو کە جرجەکان کڕاندبویانەوە .

زۆر نابات، دەنگی بەرزی شەمەندەفەر ئارامی شەو دەشێوێنێ . دەنگەکە زۆر تیژ و غەمگینانەیە .

یاقوب : ئەوە کاریبو هات، بەم نزیکانە بەرەو وێستگەی سپانیارد بەی دەکشێ و دوواتریش نۆرەی بەی ڕۆبەرتس دێ .

عیسا : تۆ دەزانی چی ڕوو دەدات ئەگەر سواری ئەو شەمەندەفەرە بیت ؟ هەر وەک من کە چۆن چینی و فەخفوورییەکانی دایکتم شکاند، تۆش ئاوا دڵی دەشکێنی .

یاقوب : دایکم گەلێک لە من و تۆ بەهێزترە . لەگەڵ ئەوەشا خۆی داوای لێکردم کە لێرە بڕۆم، ئەوەشت بیرنەچێ، کە لە پێچانەوەی جانتاکەشما یاریدەی دام .

عیسا : ساویلکە مەبە، دایکت ویستی لایەنگیریت بکات؛ مەسەلەکان تێکەڵ مەکە ... ماڵەکە هەر ئەڵێی

مەیتخانەیە، وەک ئەوە وایە کەسێکی تێدا مردبێ .

یاقوب : ساڵانێکی دورو درێژە ماڵەکە وەک مەیتخانەی لێهاتووە، بەڵام تۆ هەستت پێنەکردووە .

عیسا : یاقوب من لەمەوپێش برایەکم لەدەستداوە، نامەوێت کوڕێکیشم بخەمە بانی ... ئەگەر بێتو ئەمشەو سواری ئەو شەمەندەفەرە بیت، ئیدی لەوانەیە جارێکی دی نەگەڕێیتەوە . بڕوا بکە ژیان بەو شێوەیەیە.

یاقوب : تۆ بۆچی ڕۆینی منت لێبۆتە خەم ؟ خۆ تۆ نیگایەکم تێناگری، هەر وەک ئەوەی لەم دنیایەدا بوونیشم نەبێ .

عیسا : بەو شێوەیە نییە یاقوب، بەڵکو ... (ڕوو وەردەگێڕێ)

یاقوب : بەڵکو چی؟

عیسا : جێی سەرسوڕمان نییە، با وای دابنێین کە ئەمشەو من بە خاتری دایکت نەهاتوومەتە ئێرە . با بەو شێوەیە لێی بڕوانین .

(یاقوب دوودڵی دایدەگرێ و ئینجا بلیتی شەمەندەفەرەکە دەردێنێ)

یاقوب : باشە باوکە، وەرە با من و تۆ مامەڵەیەک بکەین .. گوێم لێدەگریت ؟

عیسا : مامەڵەی چی ؟

یاقوب : پێمبڵێ لە دەی پووشپەڕا چی ڕوویدا، منیش بلیتەکەم دەگەڕێنمەوە و ئەمشەو لەسەر تەختی نوستنەکەی

خۆم دەنووم و جارێکی دیش بە هیچ جۆرێک لە جەنگ نادوێم؛ تەنانەت لەگەڵ بێرتیش .

ئەی خوای گەورە یارمەتیم بدە .

عیسا : تۆ، خوا؛ تێکەڵ بەم مەسەلەیە مەکە . خوا؛ کاری وای پێ خۆش نییە .

بێرت : (**روو دەکاتە یاقوب**) پێی خۆش نییە باسی دەی پووشپەر بکات . پێم وابێت ئەوەی زۆر بە جوانی بۆ ڕوون کردیتەوە .

یاقوب : (**بێرت فەرامۆش دەکات**) باوکە لە نۆی پووشپەرەوە دەست پێ بکە، لەو کاتەوەی کە فەوجەکەتان لە کاتژمێری نۆی شەودا لە لۆڤێنکۆرتەوە دەستیان کرد بە جووڵە . هەر سەربازەی سێگوشەیەکی لە قووتووە بسکیت دروستکراوی بەپشتەوە بوو کە بە ڕەنگی سوور بۆیە کرابوو . ڕۆژێکیش پێشتر فرۆکە چاودێرەکان لەسەر خاکی بێخاوەن ئەو ناوەیان دەپشکنی .

عیسا : کێ ئەمانەی پێگووتوی، بێرت یان ئەفسەر کێڵی ؟

بێرت : ئەفسەر کێڵی .

یاقوب : گووتی، کاتژمێر دووی بەرەبەیانی ڕۆژی دەی پووشپەر بوو؛ کە گەیشتینە بەرەکانی پێشەوەی شەرگە . حەوت و نیو، کاتژمێری سفر بوو ... گووتی نووستن ئاسان نەبوو، لەکاتێکا تۆپەکانی ئێمە هێڵەکانی بەرگری ئەڵمانیایان تۆپباران دەکرد . ئەفسەرە تۆپهاوێژەکان تا نێو قەدی خۆیان ڕووت کردبۆوە، هەندێکیان خوێن لە گوێچکەیان دەهات .

بێرت : دژوارترین بەشی، چاوەڕوانی بوو ...لە دەفتەری یادداشتەکانمانا لاپەڕەیەکی تێدا بوو بۆ وەسیەت نامە . من ئەوەم پڕ کردەوە، پاشان نامەیەکم نووسی (ئازیزان شتێکی وا نییە تا پێتانی ڕابگەیێنم، کاتێ دەمبەنەوە

پێڵاوەکانم بۆیاخ بکەن)

عیسا : ئەو پێنج سەعات و نیوە زۆر درێژ بوو، یەک پاکەت جگەرەی ودباینم تیا کێشا.

بێرت : یەکێک گۆرانی تێپەرەی دەگووت، لەیادتە . (**روو لە یاقوب دەکات**)

بەڵام ئەو وشانە نا کە سەیدی گوێییان لێدەگرێ .

(**گۆرانی دەڵێت**)

ئەوە ڕێیەکی هەڵەیە بۆ ئاسودەکردنی، ماری .

ئەوە ڕێیەکی هەڵەیە بۆ ماچکردن !

تۆ نازانی کە لێرەدا، گەنجێک هەیە

لەو زیاتر خۆشیان دەوێ !

عیسا : (**گۆرانی دەڵێت**)

هاوارێک لە پێناو فەرەنسا

ماڵئاوا ئەی ئینگلتەرا

بێرت و عیسا : (**گۆرانی دەڵێن**)

نەماندەزانی چۆن دڵی ماری خۆش بکەین

بەڵام ئێمە لەوێ فێر بووین کە چۆن !

عیسا : بەخەمی ئەوەوە بووم کە سەرنجێکی پیاوەکان بدەم، نیگەرانی ئەوە بووی کە ئاخۆ دەبێ ئەو ڕۆژە کێ بمرێ .

ناومان لەوە نابوو ڕۆیشتن بەرەو خۆرئاوا .... قەت ئەوە بەدڵما ختورەی نەکردوە کەئەوە دواین جار بێ

سەرنجی زۆربەیان بدەم .

یاقوب : ئەوە چۆن روویدا ؟ کەس لەو بڕوایەدا نەبوو کە ئەو فەوجە ئاوا سوک و ئاسان تەفر و تونا بێ .

عیسا : ... هەرچۆنێک بێت وێڵ سەرخەوێکی شکاند، کە بەئاگا هاتەوە تەواوێک شڵەژابوو؛ خەونێکی بینیبوو
کە بۆی نەکرا بوو لەخەونیا بجوڵێت .

یاقوب : ئۆە ؟

بێرت : ئەمەی هەرگیز لای من باس نەکردوە .

عیسا : من لە کاتی خۆیا هیچ بایەخێکم بە خەونەکەی نەدا ... لە خەونەکەیدا لی ئینفیلدی بینی بوو کە قەمەی
تفەنگەکەی لە خاکەکەدا چەقاندبوو، بە قۆناغەکەشییەوە کڵاوەکەی و دیسکی ناسنامەکەی هەڵواسی بوو .

بێرت : بەو شێوەیەی کە من و تۆ بەخاکمان سپارد بەر لەوەی خۆر ئاوا بێت ...

عیسا : گووتی بەوپەڕی سادەییەوە، دەیتوانی ناو و ژمارەکەی زۆر بە جوانی بخوێنێتەوە .

بێرت : ئەمەی پێگووتی ؟

عیسا : پێمگووت (خۆت دەبەنگ مەکە، زۆربەی سەربازەکان بەر لە شەڕ ئەو جۆرە خەونانە دەبینن؛ بێجگە لەوەش،)
من گووتم (فەوجەکەی ئێمە ناچنە ڕیزەکانی پێشەوە، نیوفاونڵاندەکان و ئاسکسەکان سەرپەرشتی سێهەمین
ڕیزی شەڕەگەکە دەکەن، ئاسکسەکان دەکەونە لای ڕاستمانەوە .)

بێرت : ڕۆڵە، منیش وەکو تۆ بیرم لێ دەکردەوە، پێم وابوو بەرلەوەی بێتە سەرەی ئێمە شەڕەکە کۆتایی پێ دێت .
تاڕادەیەک هیچ شتێک لە گۆڕێدا نامێنێ .... پێم وابوو هەمومان دەمانویست بڕوا بەو ئەفسانەیە بهێنین .

عیسا : چێشتلێنەرەکان قاوەڵتیەکی گەرمیان لە سەعات پێنجی بەیانیا بۆ سازکردین . دواتر ئەفسەر کێلی بە بوتڵێکی شەراب و کەوچکێکی ئاسنەوە هات و بەشی هەموومانی دا . وێڵ قاوەڵتیەکەی پشتگوێ خست بەڵام شەرابەکەی خواردەوە .

بێرت : ئەو کازێوەی بەیانییەم لەبیرە، وەک هەر بەیانییەکی دی وابوو لای من، تەمومژ شینایی کێڵگەکانی داپۆشیبوو، شنەبایەک چیە هەڵی نەدەکرد . مراوییەکان بەسەر سەنگەرەکانەوە دەفڕین، کلاوکوڕەکان دەیانخوێند .

عیسا : ڕۆژێکی خۆش بوو، ئاسمانێکی شین و بێگەرد وەک ئەو گوڵە گەنمانەی کەلە کێڵگەکەدا بینیمان .

یاقوب : ئەفسەر کێلی دەیگووت ئەڵمانییەکان لە بەهارەوە لە بیومۆنت هامڵ بارگەیان هەڵدابوو، تیپە هێرشبەرەکانی ۆرتەمبێرگ وەک نوکی بزمار تیژ بوون .(28)

عیسا : بەدرێژایی هەفتە تۆپبارانمان کردن، کۆڵۆنیڵ هادۆ دەیگووت (جرجیش نەیئەتوانی خۆی لێ دەرباز بکات) ئەو ئەفسەرێکی بەریتانی بوو کە شەش مانگ پێشتر پەیوەندی کردبوو بە فەوجەکەمانەوە . دەیگووت (کاری لێنەکردن)

بێرت : هەندێکیان دەرباز بوون .

عیسا : کێشەکە لەوەدابوو سەنگەرەکانیان هێندە قووڵ هەڵکەندبوو، کە تۆپەکانی ئێمە زەفەری پێنەدەبردن . ئەوەی بەتەنیا لەو بەیانییەدا لە ئاسەواری گوندەکە بەجێمابوو هەندێک ڕەگ و بنجکی درەختی سوتاو و ڕەش داگەڕاو بوو و لەگەڵ پاشماوەی چەند دیوارێکی ڕووخاو کە بە ددانی کەل و شکاو دەچوون .

بێرت : ئەڵمانییەکان، هاوزۆرن ڕیچیان، بەدەستەوە بوو کە کەوتبووە لای چەپی گوندەکەوە . دەستەی ئەندازیارانی

سەربازیی، گردەکەیان بنکۆڵ کرد و نزیکەی چل هەزار پاوەند تەقەمەنیان تیا چاند . مینەکە لە دەمژمێری حەوت و بیست دەقیقە، دە خولەک بەر لە سەعاتی سفر، تەقییەوە و دەنگێکی ئەوتۆی دروست کرد کە لەژیانت نەتبیستوە .(29)

عیسا : تەواوێک ئێمەی کەڕ کرد .

بێرت : هێندەی بالآی درەختێک ئاسمانی پڕ کرد لە دوکەڵ و خۆڵ . لەدوای خۆشی چاڵێکی بەجێهێشت کە شەست پێیەک قووڵ بوو ... ناخۆشترین شتیش ئەوە بوو کە هێزی پیادەیان لە هاتنی ئێمە ئاگادار کردبۆوە .

عیسا : پێش ئەوەی دوکەڵەکە بڕەوێتەوە، ئەڵمانییەکان بەپەلە لە سەنگەرەکانیان هاتنە دەرێ و چەکەکانیان دامەزراند، یەکێکیان لەسەر لێواری چاڵەکە دانابوو . هێزی پیادەی ئێرلەندی، زۆر چاوەڕێیان نەکرد و ویستیان چاڵەکە بگرن، بەڵام لێدران و بڵاوەیان پێکرا ...پاشان سەعاتی سفر ڕاگەیەنرا و زەنگەکان لێدران . لە سەنگەرەکانی خۆمانەوە دەستەی بیست و نۆمان بینی کە بەسەر پەیژەکاندا سەردەکەوتن .

بێرت : نە ئینیسکیلێنگ، نە لانکاشایر، نە پیادە، هیچ کامیان بۆیان نەکرا زۆر بچنە پێشێ .(30)

عیسا : هێزی هێرشبەری باشور، لەماوەی پێنج خولەکی ڕێکدا تەفروتونا کران .

بێرت : ئەوە چ تاوانێک بوو .

عیسا : یەکە یەکە فەوجەکانمان بینی، هەر بەو شێوەیەی کە پێیان گووترابوو، ڕوەو هێڵەکانی بەرگری ئەڵمانیا دەڕۆیشتن، تورەکە سێگۆشەییەکانیشیان بە کۆڵەوە بوو، دەمانبینین بە تووڵە ڕێیەکی باریکی قەد پاڵێکی شینا، ڕاستە ڕێ شۆڕ دەبوونەوە خوارێ و تفەنگەکانیان لەسەر سنگیان دانا بوو . تیشکی خۆری ئەو بەیانییەش لەسەر قەمەکانیان دەدرەوشایەوە . ئێمە گوێمان لە شریخەی گوللەی تفەنگی ئەڵمانییەکان بوو؛ تاق ..تاق .. تاق

و سەربازەکانیش یەک لە دوای یەک دەکەوتنە ناو گیاکە. تفەنگەکان بەو جۆرە لەخوارەوە بۆ سەرێ و لەسەرەوە بۆ خوارێ بەردەوام گوللەبارانی هێڵەکانی شەرگەکەیان دەکرد و ئیدی بەدەگمەن سەربازێکت دەبینی کە بە پێوە مابێتەوە، ئەو سەربازانەی کە لەو شەرگەیە دەربازیان ببوو ... دەیانگووت بە درێژایی هەژدە میلی شەرگەکە هەر لاشەی سەرباز بوو کەوتبوو .

یاقوب : مەڕ بەرەو سەربڕینگە .

عیسا : لە سەعات هەشت و پێنج دەقیقەدا هێرشی دووەم، کە لە هێزی پاشایی سکوتلەندی و هێزی سنوور پێک هاتبوون بەرەو بەرزاییەکە دەستی پێکرد . کە لەناو سەنگەرەکانی پێش ئێمەوە بوون ... بۆیان نەکرا لە سنورەکانی خۆمان بترازێ چەند هەنگاوێک بڕۆنە پێشێ .

بێرت : لەتەواوی ئەو ماوەیەدا خەریک بوو فریشکم دەکەوت، چونکە دەمزانی نۆرەی ئێمە نزیک بۆتەوە .

عیسا : هێرش بردن لەڕۆژا جۆرێک بوو لە خۆکوژی، ئەڵمانییەکان ئێمەیان دەبینی کە هێرشمان دەکرد .

یاقوب : بۆچی فەرماندەیی بڕیاری ڕاوەستانی شەڕەکەی نەدا ؟

عیسا : بۆ چەند ساتێ، لەوەی دەکرد ئەو بڕیارەیان دابێ . فەوجەکەی ئێمە لە دەمژمێری هەشت و چل خولەکدا دەبوو ئامادەبێ بۆ دەرچوون؛ بەڵام دە خولەک بەرلەوەی هێرشەکە دەست پێبکات بڕیارێکیان دا کە چاوەڕێ بکەین . ئێمە پێمان وابوو کەسێک لە فەرماندەییەوە مێشکی هاتۆتەوە سەر خۆی .

بێرت : لە ڕویەکەوە هێرشی یەکەم سووک و ئاسان تێپەڕی، تا ڕادەیەک پێیان وابووە کە دەرفەتێکیان لەبەردەمدایە . کاتێک نۆرەی ئێمە هاتە پێشێ دەمانزانی کۆتایی زۆر نزیکە . تەنانەت کۆڵۆنێلیش ڕەنگی سپی هەڵگەڕا بوو .

عیسا : له دەمژمێری هەشت و چل پێنج خولەکدا، فەرمان هات کە نیوفاوندلاندەکان ئامادە بن ... وێڵ دەستی کرد بە نێو چاکەتەکەیدا و وێنەکەی ڕوبی دەرهێنا و بە خێرایی ماچێکی کرد، دواتر چاوەکانی پڕ بوون لە فرمێسک .

بێرت : بیرم نایە لەو کاتەدا چیم کرد یاخود بیرم لە چی دەکردەوە . پێم وایە بیرم لە هیچ نەدەکردەوە ... مرۆڤ لەو ساتەوەختانەدا کە دەزانێ هێندەی نەماوە بمرێت دەتوانێت چی بکات ؟

یاقوب : ئەی تۆ چیت کرد، باوکە ؟

عیسا : هەموو بیر و هۆشم هەر لای وێڵ بوو، گوناهی من بوو کە ئەو لەوێ بوو . لەوانەیە بە هۆی هەڵەی منەوە ژیانیشی لەدەست بدات . تەنانەت بیرم بۆ ئەوەش دەچوو کە گوللەیەک بنێم بە قاچییەوە . گوێی بۆ هیچ شتێک شل نەدەکرد .

بێرت : بەتەواوی وابوو .

عیسا : وێڵ گووتی (قورمساخ تۆ باسی چی دەکەی، پێت بزانن گوللە بارانت ئەکەن، بێجگە لەوەش بۆچی لەگەڵتان نەبم، من چیم لە ئێوە کەمترە، شتی وا بە هیچ جۆرێک نابێت)

بێرت : یاقوب، سەرباز لە پێناوی پاشا و وڵاتدا نامرێت . ئەو لە پێناوی ئەوەدا گیانی بەخت کرد کە ڕازی نەبوو ورەی هاوڕێکانی بهێنێتە خوارێ .

عیسا : لە دەمژمێری نۆ و پانزە خولەکدا، زەنگەکان زرنگانەوە . گەر دەست و برد بە پەیژەکاندا هەڵنەگەڕایتایە، هەر لە شوێنی خۆتا گوللە بارانیان دەکردی . پۆلیسی سەربازی لەوێدا وێستابوون و دەمانچەکانیان بەدەستەوە گرتبوو، لە پشتەوە لێت نزیک دەبوونەوە و دەیانکوشتی .

یاقوب : بەرەو پێشەوە بڕۆ و بمرە یان لەدواوە بمێنەرەوە و بمرە، هەڵبژاردنەکان هەردووکیان وەکو یەک وابوون .

عیسا : ئێمە گوێمان لە شریخەی گوللەی تفەنگ و چەکەکانیان بوو . وێڵ دەلەرزی . پێمگووت (بیرت نەچێت؛ سەرت دانەوێنیت !) دواتر یارمەتیم دا بە پەیژەکەدا سەربکەوێتە سەرەوە ... ئەوکاتەی من گەیشتمە سەرەوە، ئەو دوور کەوتبووەوە . ئەو پیاوەی لە تەنیشتیەوە سەری دانەواندبوو، لە پڕێکا مێشکی پژا .

بێرت : هێشتا بیست یارد دوور نەکەوتبوینەوە، کۆلۆنێل هادۆ خۆی فڕێدایە نێو سەنگەرەکەوە . لەو ڕۆژەدا تەنها دوو ئەفسەر نەکوژران یان بریندار نەبوون، کۆلۆنێل یەکێکیان بوو .

یاقوب : بێرت، مەبەستت لەوەیە بڵێی خۆی شاردەوە ؟

بێرت : هەندێک دەڵێن ئەو تەنها فەرمانی جێبەجێ کردووە، بەڵام ئەو تا ئێستاش بۆ خۆی باسی شەڕەکەی نەکردووە .

عیسا : تۆ بڕوا بەمە ئەکەی ؟

بێرت : هێشتا دەبوو سێ سەد یاردی ئەو پێدەشتە فراوانە ببڕین بۆ ئەوەی بگەینە هێڵەکانی پێشەوەی خۆمان . هەروەها دەبوو لە چوار ڕیز تەلبەندی خۆشمان بپەڕینەوە، کە پێشتر بۆ خۆمان لە خاکی بێخاوەنا دامانانابوو، لەوێشەوە سێسەد یارد یان کەمێک زیاتر هێڵەکانی ئەڵمان بوو ... تفەنگەکان هەرامەیەکیان نابۆوە، هەر وەک ئەوە وابوو بەناو باهۆزی دەنگا تێپەڕین .... شانمان بۆ دانەواند و خۆمان دایە بەری .

عیسا : گوللەیەک وەک هەنگ بەبن گوێما گیزەی کرد، ئەو پیاوەی لەپێشمەوە بوو هاواری لێهەڵسا :
(من پێکرام !) و کەوت . هەنگاوم بەسەریا نا و بەردەوام بووم لە ڕۆیشتن . من چاوم هەر لەسەر وێڵ بوو . بینیم گوللەیەک بەر خودە ئاسنینەکەی سەری کەوت ... هەرچۆنێک بوو خۆمان گەیاندە تەلبەندەکە و هەردووکیشمان زیندوو بووین .

بێرت : ئەوەی کە جێی سەرسورمان بوو لێرە بەدواوە ڕوویدا، هەر کە گەیشتمە سەر بەرزاییەکە ترسم شکا . سەربازەکان یەک یەک و دوو دوو بەلادا دەکەوتن، منیش بەپەلە بەرەو پێشەوە ڕام دەکرد و خۆم کرد بەناو کەلێنێکی تەلبەندەکانی خۆمانا .

عیسا : ئەڵمانییەکان دەستە دەستە لێیان دەخستین، هەندێک لە سەربازەکان لەناو تەلبەندەکانا گیریان خوارد بوو .

یاقوب : نێچیری ئاسان بوون .

عیسا : سەربازێک هەوڵی ئەوەی ئەدا خۆی قوتار بکات کە فیشەکێک بەر دەمو وچاوی کەوت . گوللەیەکی تریش بەر توورەکە لمە بەتاڵەکەی بەر پشتێنی کەوت و کەمێک تەپو تۆزی لێ هەستاند، هەر وک ئەوەی چۆن لە یاری بەیسبۆلا تۆپەکە بە توندی دەکەوێتەوە ناو دەستی یاریزانەکە و تەپوتۆز لە دەستکێشەکەی هەڵدەستێنێ .

بێرت : ئەوەی زۆر دژوار بوو، گەیشتنە خاکی بێخاوەن بوو، لەوەش خراپتر ئەوە بوو کە پێشرەوی بکەی . کاتێ کە تەماشای مەیدانەکەمان کرد و ڕوانیمانە هێڵەکانی ئەڵمان کە زەرەر و زیانی پێنەگەییوە، ئەوجا بەخۆمان زانی کە ئێمە گەیشتوینەتە کوێ . موشەکبارانی هێزەکانی ئێمە هیچ کاریگەرییەکی ئەوتۆی نەبوو، موشەکەکان لە ئاسمانا دەتەقینەوە و هیچ زیانێکی بە هێڵەکانی بەرگری ئەڵمان نەدەگەیاند .

عیسا : لەوەش خراپتر، فەرمان بە فەوجی ئاسکەکان درا کە لەسەنگەرەکانی پێشەوەی خۆیان نەجوڵێن . ئەوەش مانای ئەوە بوو کە فەوجی نیوفاونلاندەکان بەتەنیا پێشڕەوی بکەن، بەبێ ئەوەی هیچ هێزێکی پشتیوانی لە لای ڕاستەوە بەرگریمان لێ بکەن . ئیتر ئەوە بوو کەوتینە نێو ئاگربارانی ئەڵمانییەکانەوە .

بێرت : دوو سەربازم بینی شۆربوونەوە خوارێ، پاشان تەقینەوەیەکی زۆر گەورە ڕویدا و ئەفسەرێکی کرد بە دوو پارچەوە ... کۆتایی ژیانم لە ئان و ساتدا بوو .

عیسا : وێڵ بەردەوام بوو لە چوونە پێشەوە، چاوم لێی بوو خۆی فڕێدایە ناو چاڵەکەوە . تفەنگەکەم نزم کردەوە و یەک دوو جار نیشانم لە قاچی گرتەوە، بەڵام هەردوو جارەکە نیشانەکەم هەڵە کرد .

بێرت : بەڵام تۆ ئاگات لەوە نییە، عیسا، کە لەگەرمەی شەڕیشدا هەوڵت دەدا ژیانی ڕزگار بکەی ؟ نابێت ئەوەت لەیاد بچێت .

عیسا : هەوڵ و تەقەلای زۆرم دا .

بێرت : بەدڵنیاییەوە ئەوەی بۆت کرا، تەخسیریت نەکرد .

یاقوب : باوکە گیان فەرموو بەردەوام بە .

عیسا : بەر لەوەی بۆم بکرێ نیشانێکی تری لێ بگرمەوە، گوللەیەک لە خودەکەی دام و تەختی زەوییەکەی کردم . گوێچکەکانم دەزرینگانەوە هەر وەک ئەوەی مێشکم بەر پارچە ئاسنێک کەوتبێ . خودەکەم لابرد و بینیم گوللەکە کونی کردوە، پێم سەیر بوو کە چۆنە نەیکوشتوم .

بێرت : لەوانەیە فیشەکەکە لەناو خودەکەیا بازنەیی سوڕابێتەوە .

یاقوب : ئەوە موعجیزە بوو .

عیسا : بەڵام بێرت، بۆچی من ڕزگارم بوو ؟ بۆچی من نەکوژرام و وێڵ کوژرا ؟ بۆچی ؟

بێرت : لە توانای کەسا نییە وەڵامی ئەو پرسیارەت بداتەوە، تەنانەت پاپاش ناتوانێت وەڵامی ئەو پرسیارەت بداتەوە ... من ئێستاش دەتوانم بتبینم لەوێدا وڕ و حەپەساو لەناو ڕێژنەی گوللەدا

دانیشتویت و بەڵام هیچ گوللەیەک ڕوو لەتۆ ناکات .

یاقوب : بۆ ماوەی چەند لەوێیا دانیشتی ؟

عیسا : زۆرم پێنەچوو . هەرچۆنێک بوو خۆم بەرزکردەوە و خۆم بەکێش کرد . گوللەیەک بەر قۆڵی چاکەتەکەم کەوت، بەڵام باش بوو بریندارى نەکردم ... پاشان ئەوەی کە من لێی تۆقی بووم ڕوویدا : وێڵم بینی لەترێکی دا و بەلادا کەوت، پێم وابوو بەرکەوتووە . ئینجا بینیم تفەنگەگەی هەڵگرتەوە و تەکانێکی دا بەرەو پێشەوە . پاش کەمێک گوللەیەکی تری بەرکەوت و گێژی خوارد، دەستەکانی بڵند بوونەوە و شۆڕبوونەوە سەر زەوییەکە .

بێرت : کەسێک تفەنگەکەی لەو شوێنە چەقاند بۆ ئەوەی شوێنی کەوتنەکەی دیاری بکات .

عیسا : تەلبەندی ئەڵمانییەکان تا دەهات نزیکتر دەکەوتەوە . چەخماخەی ئاگرم دەبینی لە ڕەشاشەکانیانەوە دەرئەپەڕی ... گوللەیەک زرنگەی لەو خاکەناسە هەڵساند کە لەپشتم بەستبوو، تەواوێک شڵەژاندمی . تەڵزمی تەقینەوەیەک لاکەلەکەی پێکام و کەوتمە سەر چۆک . گوللەیەک خودەکەی سەری پەڕاندم و دانەیەکی تر بەر کڵاوەی ئەژنۆم کەوت . ئەوکات بەدەمدا کەوتم (خۆت پاڵ بخە،) بەخۆم گووت (نەجوڵێی .)

بێرت : لە لای منیشەوە، ناپاڵمێک لەتەنیشتمەوە تەقییەوە، لە شوێنی خۆم بەرزی کردمەوە و فڕێی دامە چاڵێکەوە، ئیدی تا پاشی ماوەیەک هۆشم لەبەر بڕا .

عیسا : ئەو بەیانییە تەنها چەند سەربازێکی کەم توانیان بگەنە تەلبەندەکان . کەسێک هێندە نەژیا بۆ ئەوەی لافوگەزاف لێبدات ... لەو حەوسەد و پەنجا سەربازەی هێرشەکەیان کرد تەنیا چل کەسیان دەربازیان بوو .

بێرت : هەر هەمووی تەنها سی خولەکی خایاند . لە ماوەی سی خولەکدا بەتەواوی تەفرو تونایان کردین .
یەکەمین شەڕی سۆم لە دەی پووشپەری 1916 **دا ڕوویدا ...**

عیسا : گەورەترین دۆڕان، وەک ئەوەی سەربازەکان ناویان لێنابوو . ئەوانەی کەژیان هەر ئەوانەبوون
کە کەسانی بەختەوەری وەکو من و بێرت ...   (کەمێک ویسکی تێدەکات و تەماشای یاقوب دەکات)
زۆرباشە، ئیستا من وادەکەی خۆم بەجێگەیاند، ئەوەی کەدەتویست بیزانی، پێم گووتی .
جا ئیتر کاتی ئەوە هاتوە کە بیکەین بەشەو ...

بێرت : هەقی خۆیەتی .

یاقوب : جارێ نا باوکە، هێشتا هەر هەموو شتێکت پێنەگووتوم ... کاتیشمان زۆر بەدەستەوە ماوە .

عیسا : هەر هەموو شتێک ؟

بێرت : لەکەلی شەیتان وەرە خوارێ یاقوب، وازی لێبهێنە . زۆر لەوە زیاتری پێگووتی کەتا ئیستا باسی کردوە .

یاقوب : (ڕوو لەبێرت دەکات) بێجگە لەوەی کە مامە وێڵ کوژا، شتێکی دیش لەخاکی بێخاوەنا ڕویداوە، وا نییە؟

عیسا : تۆ ئەتەوێ بگەیتەچی ؟

یاقوب : وا نییە باوکە؟

بێرت : (ڕوو لە یاقوب دەکات) گووتم واز بێنە!

عیسا : پێم بڵێ، بێرت کتومت چی پێگووتی ؟

بێرت : هیچ شتێکم پێنەگووتوە.

یاقوب : خۆر تا دەمژمێری نۆ و دوو خولەکی ئەو شەوە ئاوا نەبوو . من لەگەڵ ئەفسەر کێلیش زۆر لەسەر ئەوە هەڵوێستەم کردوە، ڕۆژێکی خۆرەتاوی سوتێنەر بوو . دەبوایە لەو دەشتەیا لەگەڵ کوژراو بریندارەکانا خۆتان بدایە بەئەرزا و چاوەڕوانی ئەوەت بکردایە تا تاریکی دادێ، ئەوەیان چۆن بوو ؟

بێرت : پێشبینی دەکەی ئەو دۆزەخە چۆن بوو بێ ؟

عیسا : بەدرێژایی ئەو ڕۆژە، ئەو دیمەنەم لەبەرچاو دوبارە دەبۆوەو گوللەکە سنگی وێڵی ئەسمی، بەلادا ئەکەوت و خوێنەکەم بەسەر چاکەتەکەیەوە دەبینی . ئەو دیمەنە لەبەرچاوم ون نەدەبوو .. هەرچی خۆشم بووم، بڕوام نەدەکرد تا دەمەو خۆرنشین ڕۆح دەربکەم . دونیایەک سەرباز گیانیان سپارد ... لەنێو ئەو کێڵگە شینەیا ڕاکشا بووم، خۆر پشتی ملمی داخ ئەکرد . لەنزیکی گوللەی هاوەنی نەتەقیو و قەوانی فیشەکەوە خۆم دابوو بەئەرزا .

بێرت : ئەو جۆرەی کە ئێمە ناومان لێ نابوو مرەبای خۆخ یان گۆشراوی سێو .

عیسا : وەک پرتەقاڵێک دەهاتە بەرچاوم کەلەقەبارەی فتبۆڵێکا بێ، لە پاڵیشیەوە گوڵەخەشخاشێک . لەو ئاراستەیەی کەملم چەمابۆوە بەشەکانی گوللەهاوەنەکەم وەک گوڵێکی سوری درەوشاوەو پرتەقاڵێکی گەورەی زەرد دەهاتە پێش چاو، لەو دەمەدا کەلەهۆش خۆم چووم بیرم لەوە دەکردەوە کەئەو دیمەنە هەریەکەیان بەجیا لەشوێنی خۆیانا چەندە جوانن .

یاقوب : لەوانەیە خوێنێکی زۆرت لەبەر ڕۆیشتبێ ... بۆ ماوەی چەند لەوێ مایتەوە؟

عیسا : چەند دەمژمێر، چەند خولەک، نازانم .

بێرت : کەهۆشم هاتەوە، دەمەو نیوەڕۆ بوو ... جارناجارێک فڕۆکەیەکی چاودێرییم دەبینی زۆر لە نزمییەوە دەفڕی بازنەی سوور و سپی و شینم لەسەر باڵەکانی دەبینی .

عیسا : هەر کەسێک بجوڵایەتەوە نیشانگرەوەکان تیربارانیان دەکرد . بەدرێژایی ئەو ڕۆژە خۆم کردبوو بەمردوو ... کوڕە لاوەکەی فلۆریزەڵ لەنزیکمەوە کەوتبوو . لایەکی گوێی ببوو بەدوو کەرتەوە.

یاقوب :گەس پریتچاردی خەڵکی بێرنت کۆڤ .

عیسا : بینیم خەریک بوو لووتی ئەخوراند، دواتر گوێم لەتەقەی تفەنگ بوو ... ئیتر هەر ئەوەندەی پێچوو . کاتێ کەجوڵایەوە، هەتاوەکە سێگۆشە سوورەکەی سەر پشتی بریسکانەوەو بووە هۆی لەدەستدانی ژیانی .

بێرت : هەندێ سەرباز خراپ بریندار ببوون، سەربازێک بەردەوام دەیگووت (فیشەکێکم پێوەبنێن، تکایە کەسێک فیشەکێکم پێوەبنێ)

عیسا : لەهەمووی ناخۆشتر تاوی گەرماکە بوو . لەناو جلی خاکی و گۆرەوی خوری و پۆتینە قورسەکانم خەریک بوو دەبرژام . قوڕگم وشک ببوو، لەترسی ئەوەی کە نەپێکرێم دەستم نە دەگەیشتە مەتارە ئاوەکەم . کات زۆر بە هێواشی تێدەپەڕی . زمانم لەناو دەمما مەڵاس ببوو، هەستم بەوە دەکرد خەریکە بخنکێم ...هەر لەو دەمەدا کەپێم وابوو شتێک بەرەو باش بوون دەچێ، جرجێک پەیدا بوو .

یاقوب : جرج ؟

عیسا : جرجی سۆم، جرجێکی قاوەیی پیری گەورەی بۆگەنە .

بێرت : لەسەرەتا ئەوەمان دەگووت کە چەند سەنگەر قووڵتر بێ، ئەوەندەش جرجەکانی گەورەترن ...

عیسا : چاوەکانم پڕ ببوون لەئارەقە . هەر ئەوە بوو کەمێک چاوم تروکاند . ئەویش چەند هەنگاوێک لە منەوە دوور بوو . تەماشای چاوەکانی دەکردم و لووتی گرژ دەکردەوە . ڕەنگ قاوەییەکانیان حەزیان لە گۆشتی مرۆڤ بوو، بەتایبەتی شەیدای چاو و جگەر بوون .

یاقوب : ئەوجا چیت کرد ؟

عیسا : چیم لە دەست دێ ؟ تەماشای پشتەوەی خۆم کرد، ئەو هەوڵی ئەوەی دەدا بزانێ من مردووم یان نا . پستێکم لێکرد .

یاقوب : دوور کەوتەوە ؟

عیسا : بە هیچ جۆرێ . ئەوەم دەزانی ئەگەر پیام بکێشایە، نیشانگرەوەکان تیربارانیان دەکردم ... پاشی قەدەرێک بۆنێکی بە لاملمەوە کرد . دەمتوانی هەست بە مووەکانی کەپووی بکەم . پاشان بەسەر پشتمدا هەڵگەڕا و بە ئارەزووی خۆی لەسەر جەستەم دەسوڕایەوە، بەئەندازەی پشیلەیەک قورس بوو . دەستی کرد بە دڕاندنی خورجینەکەم .

بێرت : بەدوای بسکیتی سەربازیدا دەگەڕا .

عیسا : هەر ئەوەندەم زانی جیق و فیڵقی دەرهات . نیشانگرە ئەڵمانییەکە وەک مەشقکردنێکی پێکانی ئامانج بەکاری هێنا .

بێرت : لەوەدەکات سەربازی ئەڵمانی بایەخیان بە جرج نەدابێ، بەو ئەندازەیەی کە ئێمە بایەخی پێ دەدەین .

یاقوب : بەختت هەبووە کە نیشانگرەکە جرجەکەی تەواو پێکاوە، دوور نەبوو لەبری جرجەکە تۆ بویتایە.

عیسا : ... لە وێدا کەوتبووم، ڕامابووم لەوەی لەکەیەوە لەوێدا کەوتووم . ناوە ناوە لە هۆش خۆم دەچووم . هەر جارێکیش کەلە هۆشی خۆم دەچووم سەرسام دەمام لەوەی کە تۆ بڵێی ئەو دابڕانە هێمن و بێدەنگە مردن بێ .... جارێکیشیان خەونم بە ماڵەوە بینی، لەدورەوە خانوەکەمانم لە کاتی ڕۆژا هاتە پێش چاو، هێشتا پەردەکان دادرابوونەوە؛ لەوەی دەکرد کەسێک مردبێت . دەمێکی تریش بەسەر مەیدانی شەڕەکەدا دەفڕیم، سەنگەرەکانم بە ڕوونی لە خوارەوە لێ دیار بوون کە وەک تاڵە دەزووی بچکۆلە بچکۆلە وابوون . هەر وەک ئەوەی زەمین بریندار بووبێ و بەدەست و پەنجەی پینەدۆزێکی سەرخۆش دورابێتەوە . دەمتوانی کوژراو و بریندارەکان لێک جیا بکەمەوە . سەربازێکم بینی لەلای گوللە پرتەقاڵییەکانەوە کەوتبوو، کتومت بە من دەچوو .

یاقوب : بە تۆ ؟

عیسا : پاشان فڕۆکەیەک بەسەر سەرما فڕی . فڕۆکەوانەکەم لە نێو پەنجەرەکەیەوە بینی، چاویلکەیەکی لیزەری لە چاو دابوو لەوانەی کە چاو دەپارێزێ، تازە خەتیشی دابوو .

بێرت : گیان، لەو خەونانەی کە بینیوتن .

عیسا : لەوەی دەکرد کە تەواو ڕاستی بن، بە هیچ جۆرێک بە خەون نەدەچوون ... دواجار تاریکیم لێ داهات ،هەر لەو کاتەیا و لە پڕێکا ... لەو کاتەیا گوێم لە دەنگێ بوو .

یاقوب : دەنگێک ؟

عیسا : دەنگێک لەوە دەچوو بانگی من بکات، ناوی منی دەهێنا . لەو تاریکییە ترسناکەیا بانگی منی دەکرد .

یاقوب : ئەوە دەنگی کێ بوو، لە بیرت ماوە ؟

عیسا : چاکم لەبیرە . ئەوە دەنگی تۆ بوو، یاقوب .

یاقوب : دەنگی من ؟

عیسا : ئیتر لەو ڕۆژەی ساینت جۆنز من چاوم پێتان نەکەوتبوو، ئەو ڕۆژەی کە تۆ و دایکت هاتبوون خوداحافیزیمان لێبکەن . بەڵام سوێند دەخۆم بۆ چرکەساتێک روخساری تۆ لەو تاریکییەدا لە پێش چاوما دەدرەوشایەوە و گووتت (نا، باوکە نا) .... لە پڕێکا بە ئاگا هاتمەوە، هێشتا سێبەری گوللە هاوەنەکە لەبەرچاوما ڕاکشابوو . هەستم بە ساردی سێبەرەکە دەکرد، وەک ئەوەی دەستێکی میهرەبان بێ و هێمنم بکاتەوە، دەرکم بەوە کرد کە من نامەوێ بمرم، نامەوێ لەوێدا، لەو کێڵگە کوژرا و برینداردا، دور لەماڵەوە ڕۆح دەر بکەم، بەبێ ئەوەی بجەنگم ....

یاقوب : بۆ زووتر ئەوەت پێ نەگووتم، لەوانە بوو بەتەواوی کاری خۆی بکردایە.

عیسا : تاڕادەیەک لەبیرم چووبۆوە، بێجگە لەوەش یاقوب کوا من و تۆ پێکەوە قسە دەکەین .

بێرت : هەندێک جار لەوە دەکات کە ئەم شتانە بەسەر کەسێکی ترا هاتبێ، هەندێ جاریش وا هەست دەکەی خەونێ بوون بینیوتن ...

یاقوب : بۆم بگێرەوە باوکە .. هێشتا زۆری مابوو بۆ تاریک بوون . چۆن توانیت ئەو ماوەیە بەزیندوویی بمێنیتەوە ؟

عیسا : گۆرانیم دەگووت .

یاقوب : گۆرانیت دەگووت ؟

عیسا : نەک بەدەنگی بەرز، لە بەر خۆمەوە هەر گۆرانییەکم بەبیر بهاتایەتەوە دەمگووتن .

تا چەندیش وشەکانی بێ چاو و ڕوو بونایە، بەلامەوە باشتر بوون . (**گۆرانی دەڵێ**)

گوونەکانت شۆڕبونەتەوە خوارێ ؟

بەم لاو لایە دێن و دەچن ؟

دەتوانی ڕایانکێشێ و گرێیان بدەی ؟

دەتوانی ڕایانکێشی و بیان کەی بە کەوانێک ؟

ئیسەو و بێرت : (**گۆرانی دەڵێن**)

کە ئارەقە دەکەن ناخورێن ؟

لەناو لەگەنێکا پشوویان پێ نادەی ؟

ئەم دیواو دیویان پێناکەی ؟

نایانگوشی تا شین هەڵدەگەڕێن ؟

ئیسەو و بێرت و یاقوب : (**گۆرانی دەڵێن**)

لە باو بارانا نالەرێنەوە ؟

بە پەڕ و باڵ بە ختوکە ناکەون ؟

لە کاتی ڕۆیشتنا نا لەنگێنەوە ؟

کە دەدوێی نازرینگێنەوە ؟

دەکرێ بیاندەی بەم لاو لای شانتا ؟

هەر وەک سەربازێکی بێفەڕی بەریتانی؟

گوونەکانت شۆڕبونەتەوە خوارێ ؟

عیسا : هەروەها ساتە خۆشەکانی وێلم بەبیر خۆم دەهێنایەوە . هەر وەک ئەو ڕۆژەی کە لەگەڵ کۆمپانیای (ئەلیف) لە ڕۆژێکی پشووی خۆیانا چووینە باخێکی دەرەوەی لۆڤێنکۆرت .

(روو لە بێرت دەکات)

لە یادتە ؟ هەموومان لە بن سێبەرەکانا دانیشتین و سێومان خوارد، تەنانەت ئەفسەرەکانیش .

بێرت : لەوکاتەوە تامی سێوی ئاوا خۆشم نەکردووە .

عیسا : چەمەکە باخەکەی کردبوو بە دوو کەرتەوە، قەڵبەزەی ئاوە کە دەڕژایە سەر بەردەکان و دەنگێکی سازگاری خوڵقاند بوو . وێڵ سێوێکی هەڵدایە ناو چەمە قوڵەکەوە . ئەو و چەند کەسێکی تریش خۆیان ڕووت کردەوە و وەکو منداڵ خۆیان بۆ سێوەکان هەڵدەدا .

بێرت : بەڵێ، وێڵ و چەند کەسێکی تر بوون .

عیسا : تەواوێک وەک منداڵ ... بیرم لەوە ئەکردەوە ئەگەر بۆم بکرێ تا تاریکی دادێ دان بەخۆما بگرم، ئەو دەم دەتوانم بە سکەخشکێ خۆم بگەیەنمەوە ناو هێزەکانی خۆمان . دواجار خۆر بەرەو ئاوابوون دەچوو، خاکی بێخاوەن لە خۆرنشینا لەوەی دەکرد نوقمی ناو خوێن بووبێ .

بێرت : بەدرێژایی کەش و هەوای ئەو ماوەیە، دەی پووشپەڕ خۆشترین ڕۆژێ بوو کە تاو کاتە لە فەرەنسا بینیبێتمان .

عیسا : تاریکی داکەوت، ئەوجا کۆڵەپشتەکەم لێکردەو تێر ئاوم خواردەوە . برینەکەم بە ئامۆنیا تیمار کرد و بەستم . دەنکە حەبێکی مۆرفینیشم خوارد تا ژانەکەیم لەسەر سووک بکات ... (هەڵوەستەیەک دەکات) کاتێ کە بینیم ....

ياقوب : چيت بينى ؟

بێرت : ئەوەی پێ مەڵێ، عیسا . پێویست ناکات دەربارەی سەربازەکە هیچی بۆ باس بکەی .

ياقوب : سەربازەکە؟

بێرت : پێویست بەوە ناکا .

عيسا : ئەی لەوێ نەبوو؟

بێرت : بە هیچ جۆرێک . تۆ زیاد لە پێویستت بۆ گێڕایەوە .

عيسا : هێشتا تاسوقی نەشکاوە .

ياقوب : کام سەربازە، باوکە . ئەو سەربازەی کە کوشتت ؟ ئەوەی کە چەکەکەیت هێنایەوە ؟ ئەوە دەڵێی وا نییە؟

بێرت : عيسا ...

ياقوب : وازی لێ بێنە بێرت، لێگەڕێ با قسە بکات .

عيسا : شەوێکی مانگەشەو بوو، دەمتوانی وا بکەم کە ڕابووڕێ . خۆی لار کردبۆوە و لەناو مردووەکانمانا زۆر بە هێواشی دەرویشت و لەبەرخۆیەوە پستە پستێکی دەکرد، قەدەرێکی برد تا بۆم دەرکەوت کە بانگی پشیلەکەی دەکات .

یاقوب : چەکی پێ بوو؟

عیسا : تفەنگی پێ بوو، لەوە زیاتر دڵنیا نەبووم .

بێرت : بۆ دواجار پێت دەڵێم، عیسا . پێویست ناکات هیچ بڵێی، خۆ کەس زۆری لێنەکردووی .

عیسا : نا ئێخەی ڕانەوەشاندوم .

یاقوب : بەردەوام بە باوکە، تۆ گووتت سەربازە ئەڵمانییەکە بەرەو ڕووت دەهات و بەدوای پشیلە ون بووەکەیدا دەگەڕا ...

عیسا : تفەنگەکەم هەڵگرت و نیشانم لێگرتەوە و میلم لێ هێنایەوە . بەڵام پێش ئەوەی گوللەکە بتەقێنم، کەوتە نێو چاڵێکەوە.

یاقوب : لەوانەیە گوێی لە میل هێنانەوەکەت بووبێت .

بێرت : (ڕوو لە عیسا دەکات) دوایی نەڵێی ئاگادارم نەکردیتەوە . گوێم لێبگرە، تۆ خەریکە هەڵەیەکی گەورە دەکەی .

عیسا : (بێرت فەرامۆش دەکات) بە خشکان بە خۆم و تفەنگەکەمەوە خۆم گەیاندە لای پریتچاردەوە و لەو دیوو پشتەکۆڵەکەیەوە خۆم حەشاردا . شێوەییم دەهێنایە پێش چاوی خۆم، ئیستا هەر من و ئەو مابووینەوە و قێزم لەوەش دەهاتەوە کە لە خاکی بێخاوەنا بمرم، بەتایبەتیش دوای ئەو هەموو ڕوداوانەش کە ڕوویان دابوو .... ڕوناکییەکی کز کێڵگەکەی دەوروبەرمانی ڕۆشن کردەوە و من خۆم دانەواند . لەپڕێکا نارنجۆکێکی ئەڵمانی لە پاڵ منەوە کەوتەوە، نارنجۆکەکە دەسکێکی دارینی پێوە بوو کە بۆ گرتن کرابوو، خێرا هەڵم گرتەوە و

هەڵمدایەوە بۆ ناو چاڵەکە و لە هەوادا تەقییەوە .... ئەو دەمەی ئاگرەکەی خامۆش بۆوە، خۆم گەیاندە پشتی سەربازێکی ترەوە و قەمەکەم لە تفەنگەکەم دەرهێنا و لە خۆڵ و خاکەکەم هەڵسوو تا نەدرەوشێتەوە . دەست و دەموچاویشم لە خوڵ هەڵکێشا و خۆم پەنا دا .

بێرت : تەماشا، ئەوەی ئەو شەوە ڕوویدا دەشێ بەسەر هەر کەسێکی تردا بێت، ئیتر ئەوە جەنگە ... بۆچی ئێستا نارۆیتەوە ماڵێ ؟ چ سوودێک لەوە دەبینی کە ئەو شتانەی بۆ باس دەکەی ؟ تەنها ئازاری خۆت دەدەی ؟

عیسا : بێرت، یاقوب بەدوای هەقیقەتا دەگەڕێت، یان دەبێ هەمووی بزانێت یان دەبێ هیچی نەزانێت . لەوانەیە ئێستا کاتی ئەوە هات بێت کە فێریان بێت ... بۆی دەکرێ لێیان تێبگات .

بێرت : ئەوە دەزانی کە ڕاستی وەکو دێوێک وایە هەر ئەوەندەی لە بوتڵەکە هاتەدەر ...

یاقوب : ئەوە بۆ شەش ساڵ دەڕوات کە جەنگ کۆتایی پێهاتوە .. ئیدی لەوە زیاتر ناتوانێ لە ناخی خۆیا حەشاریان دا . بەهەرحاڵ پێم وایە بزانم دوای ئەوە چی ڕویدا .

بێرت : ئەوە ئەزانی ؟

یاقوب : بەڵام باوکە چی وای لێکردی ئەو قەمەیە وەکو چەقۆ بەکار بێنی ؟

عیسا : بۆ خۆشم نازانم بۆچی . هەرگیز لە شەڕێکی دەستەویەخەدا کەسم نەکوشتبوو . تەنانەت لە گالیپۆلیش ... لەوانەیە لەوە ترسابێتم کە جارێکی دی گوێی لەوە بێ کە میلی لێ دەهێنمەوە، یان لەوانەیە ویستبێتم شەڕەکە بگوازمەوە بۆ کێشەیەکی خۆیی .

یاقوب : لەوانەیە دوای ئەوەی کە بینیوتە فەوجەکەتان تەفروتونا بووە و براکەی خۆشت بە کوژراوی بینیوە و بۆ

خۆشت دوو جار بریندار بووی، ویستوتە تۆڵەی خۆت بکەیتەوە .

بێرت : خوێنێکی زۆریشت لەبەر ڕۆیبوو، لەوانەشە لەبەرخۆتەوە وڕێنەت کردبێ .

یاقوب : لە مردنیش ترسا بووی .

عیسا : لەوانەیە وابێ . لەوانەشە توشی شێتیش هاتبم، کە زۆرێک لە سەربازەکان تووشی ببوون .

یاقوب : کێ گلەیی ئەوەت لێدەکات ؟ ببینە لەو ڕۆژەیا بە چ دەردێک چووی ... لەناکاوێکیشا ئەو سەربازە ئەڵمانییەشت لێ پەیدا بوو کە دەیویست بتکوژێت .

عیسا : دانم بەخۆما گرتبوو، چاوەڕێی ئەوەم دەکرد دەربکەوێ . لەو دەمەی چاوەڕێم دەکرد، گوێم لە دەنگێک بوو کە ئەوەندەی دی شێت و هاری کردم . هەر وەکو هەرا و زەنای حەشاماتێک وابوو .

یاقوب : ئەی چی بوو؟

عیسا : دەنگێک لە خاکی بێخاوەنەوە بەرزبۆوە کە هەر وەکو شیوەن وابوو، کتومت بە لاڵانەوە دەچوو . زۆرجار تائیستاش ئەو دەنگە دێتەوە ناو خەونەکانم .

بێرت : دەیانگووت بە درێژایی گۆڕەپانی هێزەکانی بەریتانیا دەتوانی گوێت لە شیوەن و گریان و پاڕانەوەی هەزاران بریندار بێ کە هاواری یاریدە و فریادرەسێکیان دەکرد .. هەندێکیان هاواریان بۆ دایکیان دەکرد .

عیسا : پاشان گوێم لە دەنگێکی تر بوو ... دەنگێک کە خوێنی جەستەمی وشک کرد .. لە نزیکمەوە و لەلای ڕاستمەوە دەنگی خشەیەکی زۆر هێواشی پۆستاڵێکم هاتە گوێ، ئەو سەگە زۆڵە بە دزییەوە هاتبوە پشتمەوە .

منیش لەو فێڵبازتر بووم، دەستم کرد بە میاواندن، بەڵام شاخاوڵی نەهاویشت . دواتر ئەو تەنیا وشە ئەڵمانییەم چرپاند کەدەمزانی، گوتم (برادەر ؟) و چاوەڕێم کرد . بەوە فریوی نەخوارد ... نە بۆشی کرا دووری بخاتەوە . لەجیاتی ئەوە کەوتە تەقە کردن . گڕی سپیم بینی لە لوولەی تفەنگەکەیەوە دەهاتە دەرێ و فیشەکەکان بەسەر سەرمدا گیزەیان دەکرد . زۆر بەدەستو برد بەسکە خشکێ خۆم دوور خستەوە و چووم پشتەوەم لێگرت .

بێرت : عیسا بەسە لەوە زیاتر خۆت ماندوو مەکە . یاقوب بۆ خۆی دەزانێ کە سەربازەکەت کوشتووە . لەوێدا لێیگەڕێی باشترە .

یاقوب : با لێینەگەڕێین بێرت، ئەی نابینیت بۆ خۆی دەیەوێت هەموو شتێکم پێبڵێت ؟

عیسا : پەڵە هەورێک بەری مانگی داپۆشیبوو، بەزەحمەتێک بۆم دەکرا سوسەی بکەم . خۆی مەڵاس دابوو و شانی قۆناغی تفەنگەکەی کەمێک بەرزتر دیار بوو ... هەرچۆنێک بوو ئەویش هەستی بە من کردبوو ... چونکە لە پڕێکا هاتە دەست و کەوتە تەقە کردن و گوللەکانی کوێرانە تەقاند . بەر لەوەی خۆی بۆ ئەوە ئامادە بکاتەوە کە تەقەقەم لێبکاتەوە زەفەرم لێهنا و قەمەکەم لەسەر سنگی چەقاند .

یاقوب : ئەی خوایە گیان .

عیسا : هەستم دەکرد قەمەکە ڕۆدەچێتە خوارێ، هاواری لێ بەرز بۆوە . دووجاری تریش لە سنگیم چەقاندەوە . جاری دووەم زۆر بە توندی لێمدا و قەمەکەم تیا سوڕاندەوە ...

بێرت : بەسە ... بۆ خاتری خوا، بۆچی وا خۆت ئازار دەدەی ؟ ئەمە ڕاست نییە ... لەم تەمەنەدا منداڵ پێویستی بەوە نییە گوێی لەو شتانە بێ .

یاقوب : لەوانەیە پێویست بکات، ئەو شتانەم بۆ بگێڕێتەوە بێرت . تۆ قەد شتی وات بەسەر نەهاتووە ؟

بێرت : خۆت بێ مێشک مەکە ... ئەو لەبەر خۆی باسی ئەو شتانە ناکات، بەڵکو بەخاتری تۆ ئەو حیکایەتانە ئەگێڕێتەوە ... بەخاتری ئەوەی پەیمانەکەی بەرێتە سەر .

عیسا : توند لەباوەشم گرتبوو . دەترسام لەوەی بەرەڵای بکەم، دەترسام لەوەی ئەویش قەمەی پێ بێ . گرتبووم تا بەتەواوی لەپەلەقاژە کەوت . ئینجا دامنەواندە ئەرزەکە، بەڵام هێشتا هەر بەرەڵام نەکردبوو .... تەڵقە تەنوورەیەکی دی ئاسمانی ڕووناک کردەوە و ئەوسا توانیم ڕوخساری ببینم، لەناو ڕوناکیەکەدا ڕەنگو ڕووی پەڕی بوو . زۆر گەنج بوو...

(گرفتار دەنوێنێت)

بێرت : ئەی خوایە گیان .

عیسا : کەفاوی سوور لە دەمییەوە دەهاتە دەرێ ... بەسەرسامییەوە لێی دەڕوانیم و بۆی نەئەکرا قسە بکات، بەڵام من دەمتوانی ئەو پرسیارە لەناو چاوەکانیا بخوێنمەوە؛ بۆچی ؟ بۆچی ؟! بۆچی وامکرد ؟! بۆچی دەبێ برای خۆم بکوژم؟!

یاقوب : چی؟

عیسا : (**دەنگی پچڕ پچڕ دەبێ**) ساتی دواتر لەباوەشما گیانی دەرچوو . دەی پووشپەری ساڵی 1916بوو .

(رووی خۆی وەردەگێڕێ)

یاقوب : پەلە مەکە ... مەبەستی چی بوو لە برای خۆی بێرت ؟ (**کەمێک دواتر**) بێرت ؟

بێرت : (زەنگێک) ئەوەی باوکت دایە بەر چەقۆ سەربازی ئەڵمانی نەبوو، بەڵکو ئەوە وێڵ بوو ...

یاقوب : وێڵ ؟

بێرت : سەربازەکە بۆ خۆی مردبوو، تەڵەزگەیەک لە نارنجۆکەکە کوشتبووی ... ئەو بەیانییە وێڵ تەنیا برینندار ببوو . دەبوو چاوەڕوان بوایە تا تاریکی دادێت، ئەوسا هەڵسێ و بەدوای باوکتدا بگەڕێت .

یاقوب : بەهەڵە لەجێی دوژمن کوشتی ؟

بێرت : بەهەڵە لەیەکتر گەیشتبوون ... هەڵەی لەو چەشنە لە شەواندا بەئاسانی ڕوو دەدات .

یاقوب : ئەی خودایە، بێرت . بەدرێژایی ئەو ماوەیە وامدەزانی ...

بێرت : ئەزانم . پێت وابوو باوکت تاوانێکی گەورەی کردووە .

یاقوب : وام دەزانی سەربازێکی ئەڵمانی کوشتوە .

بێرت : چ شتێک وای لێکردی ئەو خەیاڵەت بە مێشکدا بێت ؟ ئەو چەکەی کە لە فەرەنساوە هێناویەتەوە ؟

یاقوب : ئیستا بۆم ڕوون بۆوە، هەستم ئەکرد کارێکی وای ئەنجام داوە کە بۆی ناکرێ بەرگەی بگرێ.

بێرت : بەڵێ یاقوب کارێکی ئەنجام داوە، بەڵام ئەو کارە نا کە تۆ بیرت لێ دەکردەوە .

یاقوب : وایە .

بێرت : ... کاتێ کە گەیشتمە لای، لە ئامێزیا وێڵی ڕادەژەند . ئەوەی بەسەری هاتبوو بۆی گێڕامەوە، سوێندم بۆ خوارد کە هەتا لە ژیاندا مابم لای کەس باسی نەکەم، تەنانەت بۆ سەیدیش .

یاقوب : ئیدی لەو دەمەوە بۆی نەئەکرا لێت بڕوانی، هەموو ڕوانینێک ئەوی بیر دەخستەوە ؟

بێرت : بینینی من هەموو ئەوەی دەهێنایەوە یاد .

عیسا : ... ئەو هاوارکردنەی ئەو شەوەم دەهێنێتەوە یاد، بۆچی؟ بۆچی؟ هەر وەک ئەوەی کە ئەو ئاسمانە سارد و خاڵییە نەفرەتێکی لێکردین بەوەی کە ئێمەی مرۆڤ چیمان بەسەر یەکدی هێنا .

بێرت : خوێنێکی زۆری لەبەر ڕۆیشتبوو، دەبوایە بەرەو سەنگەرەکانی خۆمانم بهێنایەتەوە .... کە گەڕاشینەوە پاسەوانەکانی خۆمان خەریک بوون بمانکوژن .

عیسا : بێرت زۆر بەجەرگانە، منی نایە سەر دەفەی شانی و هەڵیگرتم، تەنانەت لەو کاتەشا کە ئەڵەمانەکان تۆپبارانیان کردین؛ ئەوماڵکاولە منی فڕێ نەدا .

بێرت : بەدڵنیاییەوە تۆش هەمان هەڵوێستت بۆ من دەبوو .

عیسا : ئەفسەر "کێلی" دەیگووت، لەجێی ئەوەی ناوی لە ڕیزی چاونەترسەکانا بهاتایەتەوە دەبوو دە مەدالیای سەربازییان پێ ببەخشیایە

خامۆشی، لەو خامۆشییەدا شوتی شەمەندەفەرەکە لەدوورەوە دەبیستری، ئیستا نزیکتر بۆتەوە ... یاقوب بلیتی شەمەندەفەرەکە لە گیرفانی دەردەهێنێ و دەیدات بە بێرت .

یاقوب : پێدەچێت پێویستیم بەم بلیتە نەمابێت . پێشم وایە ئیتر لەسەر تەختی نوستنەکەی خۆم دەنووم .

عیسا : تۆ دڵنیای ؟

یاقوب : پەیمانم داوە ... باوکە ؟

عیسا : چۆن ؟

یاقوب : دەزانی باوکە، بێرت ڕاستی دەکرد . ئەوەی ئەو شەوە ڕوویدا گوناهی تۆی تێدا نەبوو . دوای هەموو شتێ نەتزانیوە کە ئەو کەسە مامە وێڵ بووە .

بێرت : بێجگە لەوەش ئەو هەوڵی داوە بتکوژێت .

عیسا : بێرت، ئەو کاتە ئەوەم بە خۆم گووت و ئیستاش دەیڵێمەوە کە لەوە ناچێ یاریدەم بدا ...

یاقوب : لەیادتە ئەمشەو چیت گووت ؟ ... هەندێ شت لە جەنگدا ڕوودەدەن کە هەرگیز لەیاد ناچنەوە . ... هەرگیز لە یاد ناچنەوە، شتگەلێک وەک ئەوەی کە ئیتر بەدرێژایی ژیان لەگەڵ مرۆڤدا دەمێننەوە . ئەوەش سزای خۆتە .

عیسا : ئەو چارەنوسەی کە چاوەڕوانتە، بەڵێ وایە.

یاقوب : بەهەرحاڵ من بڕوام بە شتی وا نییە، من دەتبەخشم، مامە وێڵیش دەتبەخشێ، وا نییە بێرت ؟

بێرت : بە دڵنیاییی .

عیسا : (زەنگێک) ئێستاش ناتوانم تەماشای چاوەکانی ڕوبی پارسۆنس بکەم . پێشم وایە هەرگیز بۆم ناکرێ کە ...

یاقوب : لەبەرئەوەیە کە وازت لە چوونە کڵێسا هێناوە، وا نییە ؟ لەبەرئەوەی هەموو یەکشەمەیەک ئەو لەوێیە و پەڕاوی نوێژەکەی گرتۆتە باوەش . تاڵە قژە ڕەشەکەشی کە ڕوبی لە بیرنیدەوە بۆی نارد بوو .

(عیسا بۆ ساتێک لە یاقوب ورد دەبێتەوە)

عیسا : لێی بڕوانە بێرت، هەمان ڕۆحی وێڵی هەڵگرتوە، وێڵ لە سەروەختی تازە هەڵچونیا .

بێرت : ڕۆحیشی هەمان گڕ و بڵێسەی تێدایە.

عیسا : ئەو کاتەی کە تازە لە جەنگ گەڕابووینەوە منداڵێکی بچکۆلە بوو . (ڕوو لە یاقوب دەکات) لەبەرچاوما بووی بە پیاوێکی تەواو، کە تا ئێستا بەو شێوەیە هەستم پێی نەکردبوو ...

یاقوب : باوکە منیش تا ئێستا هەستم پێی نەکردبوو ...

شووتی شەمەندەفەرەکە دێت، نزیکتر دەبیتەوە ... بێرت کاتژمێرەکەی گیرفانی دەردەهێنێ و تەماشای دەکات .

بێرت : قەت ئەوەت بیستوە یاقوب؟... بلیتبڕێکی کاریبو چاودێریی ژنێکی دەکرد کە خەریکی منداڵبوون بوو . پێی گووت (لەبەر خۆشەویستی خوا، پێم بڵێ خاتوون، کە تۆ بەسەر منداڵبوونەوەی بۆچی سواری شەمەندەفەر دەبیت؟ جارێ چاوەڕێ بکە منداڵەکەت ببێ ؟) ژنەکەش گوتیی (دڵنیابە، کاتێ کە سواری سەمەندەفەرەکە بووم هێشتا پاکییزە بووم)

(هەرسێکیان پێدەکەنن)

بێرت : ئەزانی عیسا، هاوینی ڕابردوو من و سەیدی پێکەوە گەشتێکی بەریتانیامان کرد، حەزی کرد سەردانی ماڵە باوانی بکات . ئەو کاتەی کە لەوێ بووین، بەتەنیا چووم بۆ فەرەنسا و سەردانێکی سۆمم کرد .

عیسا : بەڕاستتە ؟

بێرت : مانگی پووشپەڕ بوو، ئەو کێڵگەیەی کە بەرەو هێڵەکانی بەرگری ئەڵمان درێژ دەبۆوە، هەمووی سەوزە گیای لێ ڕووا بوو . گوڵە بەهارە و گوڵە مرواری و گوڵە خەشخاش و دونیایەک گوڵی ڕەنگاو ڕەنگ ڕووا بوون . بیومۆنت هامڵ تازە کرابۆوە . دۆڵەکەش گەنم و گەنمەشامیان لێ ڕوانبوو . سەر دارەکانیش پڕ بوون لە باڵندەی ڕەش .

عیسا : قاڵوو .

بێرت : هەموو بەهارانێک کە جوتیارەکان زەوییەکانیان دەکێڵن، گولله هاوەن و ئێسک و پروسکی سەرباز دەدۆزنەوە . بەڵام هەموو ئەمانە ڕۆژێک دێ تەواو دەبن و هەر بە تەنیا کێڵگەیەکی بەپیت و گردێکی شینی جوان و گوڵو گوڵزاری هاوینەی لێ بڕوێ .. پاشی ئەوەش، عیسا، سۆم تەنیا ڕوبارێکە . . ڕوبارێکی ئاسایی بچکۆلەیە . تۆ بۆ خۆت ئەوە دەزانی، وا نییە ؟

یاقوب : (زەنگێک) باوکە ؟

عیسا : ئێستاش ئەو ڕێ ڕۆیشتنەی ئەو شەوەم لە یادە کە بەرەو جەنگ بە ڕێکەوتین، تەپ و تۆزی سپی لە ڕێگاکەوە بەرز دەبۆوە و سەربازەکانیش گۆرانیان دەچڕی (بۆ بێرت) لە یادتە ؟ (گۆرانی دەڵێت)

لەو دیوی زەریاکانەوە بانگەوازێک هات

دەستگیرۆیی میللەتێک بکە کە وا لە نەهامەتیان

ئێمەش جوانترین لە لاوەکانی خۆمان پێبەخشین

شکۆمەندیمان لێمان دەخوازێ کە بە هیچ جۆرێک کەمتەرخەمی نەکەین

عیسا و بێرت : (گۆرانی دەڵێن)

بۆ ئەوەی هیچ لاوێکی بەریتانی

لەبەردەم چەوسێنەرا کڕنۆش نەبا

با دڵە مەزنەکان لە وەڵامی هاوڕێکانمان

بێنە مەیدان

عیسا : دەزانی ئیستاش ئەو زەردەیە دەبینم، دواین زەردەی هەتاوی مانگی پووشپەر کە بە ئاسمانەوە

دەچۆرایەوە . وێڵ لە پێش منەوە ڕێگای ئەبڕی و سەری دانەواند بوو . فەوجەکە بەناو کێڵگەکەیا

دەڕۆیشتن و سەربازەکانیش یەک لە دوای یەک بە تولە ڕێیەکدا بەدەم گۆرانییەوە ڕێگایان دەبڕی .

کە لە شەرگەکە نزیکتر دەبوینەوە تا دەنگی تەقە بەرزتر بوایە، ئێمەش گەرمتر گۆرانیمان دەچڕی .

(بەدەنگی بەرز گۆرانی دەڵێت)

با کوانوویماڵەکانمان نێڵە نێڵی بێ

کاتێ دڵت پڕ لە تاسە و ئارەزووە

ئیسەو و بێرت : (گۆرانی دەڵێن)

ڕۆڵەکانت لە تۆ دوورن

خەون بە ئامێزتەوە دەبینن

ئیسەو و بێرت و یاقوب : (گۆرانی دەڵێن)

لەناو هەورە تاریک و چڵکنەکانا

هەمیشە ئاسۆیەک هەیە دەدرەوشێتەوە

ئاسۆیەک هەیە بەری هەورەکان ڕادەماڵێ

تا ئەو دەمەی ڕۆڵەکان تێکرا دەگەڕێنەوە

تاریکی

پەراوێزەکان :

(1) بەی ڕۆبەرتس : شارێکە دەکەوێتە هەرێمی نیوفاونڵاند لە ڕۆژهەڵاتی کەنەدا کە سەد کیلۆمەتر لە "ساینت جۆنز"ی پایتەختی نیوفاونڵاندەوە دوورە.

(2) لۆڤینکۆت و سۆم :لۆڤینکۆت گوندێکە لە سۆم کە شانزە میل کەوتۆتە باکوری ڕۆژهەڵاتی ئامیانس لە فەرەنسا.
سۆم : ناوچەیەکی بەرەی شەڕی نێوان بەریتانیا و ئەڵمانیا بوو لە فەرەنسا کە لە دەی پووشپەڕی 1916 نامرۆڤانەترین کوشت و کوشتاری تێدا ئەنجامدرا.

(3) کاریبو : ناوی شەمەندەفەری نەفەرهەڵگری نێو شارەکانی نیوفاونڵاندە.

(4) کتێبی خوڵقاندنی ژیان : مەبەست لە تەوراتە.

(5) گاڤ تۆپسەیڵ :هێڵێکی وازلێهێنراوی شەمەندەفەرە کە کەوتۆتە نێو نیوفاونڵاند لە کەنەدا. با"ی ساینت ئەندروز و ڕێکهاوس : بایەکی زۆر بەهێزن کەلە"کەیپ ڕەی"ەوە بەسەر زنجیرە چیاکانی نیوفاونڵەنددا هەڵدەکا .
تەیبڵ ماونتێن : چیایەکی سەر تەختە.

(6) ساینت جۆنز : پایتەختی هەرێمی نیوفاونڵاندە.

(7) کات هیڵس : گۆڕستانێکە لە بەی ڕۆبەرتس لە نیوفاونڵاند و هەروەها ناوی کێڵگەیەکی گڕکانیشە کەوتۆتە نیو مەکسیکۆ لە ئەمەریکا.

(8) کۆلیس پۆینت : شارۆچکەیەکی بچووکە لە هەرێمی نیوفاونلاند و شوێنی لەدایک بوونی "دەیڤد فرێنچ"ی نوسەری ئەم شانۆگەرییەشە.

(9) بیومۆنت هامڵ : کۆمیونێکە لە سۆما لە هەرێمی پیکاردی لە فەرەنسا کە حەفتا تا سەد و چل و هەشت مەتر لە ڕووی دەریاوە بەرزە و ژمارەی دانیشتوانی کەمتر لە سێسەد هەزار کەسە و هەروەها ڕووبەرەکەی هەشت هەزار و سێ سەد و دە مەتر دووجایە.

(10) کلۆندایک : ناوی ڕووبارێکە لە نیوفاونڵاند.

(11) کریکێت : جۆرە یارییەکە (وەرزشێکە) کە لە سەدەی شازدەهەم لە بەریتانیا سەریهەڵداوە و دواتر بە وڵاتانی تردا بڵاوبۆتەوە وەکو ئوستراليا، بەنگلادیش،ئەفریقای باشوور،نیوزیلاند، پاکستان، سریلانکا، زیمبابۆی

(12) هارتس دیلایت : شوێنێکە لە باشووری هەرێمی نیوفاوانلاند. تیکل هاربەر : جێگایەکە لە هەرێمی نیوفاوانلاند کە لە ساڵی 1884دا دۆزرایەوە و دواتر لە بیست و یەکی سەرماوەز 1896 دا ناوەکەی گۆڕدرا بۆ "بێلاڤیو".ژمارەی دانیشتوانی لە نێوان سەد و پەنجا تا دوو سەد کەس دەبێ و نزیکەی سەد و دە کیلۆمەتر لە پایتەختی نیوفاوانلاندەوە دوورە.

(13) فلۆریزەل : پاپۆڕێکی لە ئاسن دروستکراو و بەفربڕیشی پێوە بوو.لە ساڵی 1909 دا دروست کرا.

(14) ویتلێس بەی : جێگایەکە لە نیوفاوانلاند کە یەکەمجار لەلایەن کاپتن ویتلێس و خانەوادەکەی لە ساڵی 1675 دا دۆزرایەوە و سی و چوار ئێرلەندی تێدا نیشتەجێ کرا.

(15) بێرنت کۆڤ : کۆمەڵگایەکە کەوتۆتە باشووری پایتەختی نیوفاوانلاند.لە ساڵی 1996 ژمارەی دانیشتوانی سەد و نەوەد و شەش کەس بووە.

(16) مۆنتازوما : پاپۆڕێک بوو لە پێشەوەی کاروانی سەربازی بەریتانی کەلەجەنگی جیهانی یەکەم بەهەزاران ئەسپ و ئازووقەی سەربازی دەگواستەوە بۆ بەرەکانی جەنگ .

(17) کۆشکی ئیدینبەرە : کۆشکێکی مێژوویی کۆنە لە شاری ئیدینبێرگ لە سکۆتلاند کە مێژوویەکی کۆنی هەیە و ساڵانە بە هەزاران گەشتیار دەچن بۆ بینینی ئەم کۆشکە. گردەکانی برەید : کۆمەڵە گردێکن لە باشووری ڕۆژئاوای ئیدینبێرگ لە سکۆتلاند.

(18) کەمپی ستۆب : کەمپی مەشق پێکردنی سەربازەکانی بەریتانیا بوو لە کاتی جەنگی جیهانی یەکەم و دووەمدا.ڕووبەرەکەی دە هەزار هیکتار بوو. زیاتر لە هەشتا یەکەی لە خۆ گرتووە وەکو زیندان ونەخۆشخانە و جێگای مەشق و شوێنی حەوانەوە.ئەم کەمپە لە ساڵی 1959 داخرا.

(19) وینیپێگ و مۆنتریاڵ : دوو شارن لە ناوەڕاست و ڕۆژهەڵاتی کەنەدا.

(20) کۆمەڵەکانی لاوانی مەسیحی YMCA کە لە پانزەی جۆزەردانی 1844 لە لەندەنی پایتەختی بەریتانیا لەسەر دەستی جۆرج ویلیەمز دامەزراوە. کاری ئەم ڕێکخراوە کارکردن بوو بۆ بە پراکتیک دەرهێنانی بنەما سەرەکییەکانی ئاینی مەسیحی لە کۆمەڵگای بەریتانی.

هات : شوێنێکە بۆ حەوانەوەی کاتی کە بە زوویی دروست دەکرێت لە بەفر یان خوری یان دار ..تاد

(21) وینستۆن لیۆنارد سپێنسەر چەرچڵ (هەشتی سەرماوەزی 1874 – چواری ڕێبەندانی 1965)سیاستمەداری ناوداری بەریتانی و فەرماندەکەری شانەشینی یەکگرتوو بوو لە ساڵانی جەنگی جیهانی دووەم.سەرەک وەزیرانی بەریتانیا بووە لە نێوان ساڵەکانی 1940 – 1945 و 1951 –1955. چەرچڵ ئەفسەر بووە لە سوپای بەریتانی ولە هەمان کاتیشدا مێژوونووس و نوسەر و هونەرمەند بووە. چەرچڵ تاقە سەرەک وەزیرانێکی بەریتانییە کە خەڵاتی نۆبڵی لەئەدەب وەرگرتووە.

(22) میگەنتیک : پاپۆڕێکی دەریایی کە لە لایەن هارلاند و وۆڵف بێلفاست بنیاد نرا و لە ساڵی 1908 دەستی بە گەشت کرد و لەجەنگی جیهانی یەکەمدا لەلایەن ئەڵمانیاوە هێرشی کرایە سەر و تێک شکا. ئەم پاپۆڕە لە ساڵی 1931 بەتەواوەتی لە بواری خزمەتکردن دوورخرایەوە.

(23) بەرێنید : گوندێکە لە نیوفاونلاند-بەشی یەکەم لەلایەن چوار خێزانەوە لە 1864 دا بنیاد نراوە و لە 1968 بووە گوند. بەرێنید کەوتۆتە ڕۆژهەلاتی "بەی ڕۆبەرتس ". لە نۆی جۆزەردانی 1891 ئۆفیسی پۆست و گەیاندنی تێدا کراوەتەوە و لە ساڵی 1956 ژمارەی دانیشتوانی سەد و پەنجا و سێ کەس بووە.

(24) جۆ باتس ئارم : یازدە کۆمەڵگایە کەوتۆتە باکوری ڕۆژهەلاتی کەنارێکی گەورەی دوورگەیەک لە نیوفاوندلاند. درێژییەکەی بیست و پێنج کیلۆمەتر و پانییەکەی چواردە کیلۆمەتر دەبێ. ئەم کۆمەڵگایە بەهای کلتور و ترادیسیۆنی بەرزە. ژیان لەم کۆمەڵگایە بەتوندی بە دەریاوە بەستراوەتەوە.

(25) مۆنز : شارێکە لە بەلجیکا.

(26) سپانیارد بەی : شارێکە لە نیوفاونلاند لە کەنەدا.

(27) گردی جێنیز : گردێکە (تەپۆڵکێکە) لە نێو شاری ڕۆبەرتس بەی لە نیوفاونلاند.

(28) وۆرتەمبێرگ : ناوچەیەکە لە باشووری ڕۆژئاوای ئەڵمانیا.

(29) هاوزۆرن ریج : هێڵی پێشەوە و بەرگری ئەڵمانییەکان بوو لە ڕۆژئاوای گوندی "بیومۆنت هامڵ" لە "سۆم".سوپای بەریتانیا چاوی بڕیبووە ئەم شوێنە و هێرشی بەردەوامی بۆ دەکرد بەتایبەتی لە ساڵی 1916 .

(30) ئینیسکلینگ و لانکاشیر و ڕۆیاڵ : فەوجی سەربازی سوپای بەریتانی بوون لە جەنگی جیهانی یەکەم.

ناوی شانۆ	ناوی نوسەر	ناوی وەرگێڕ
١. مۆسیقای بێ دەنگ	لاش نۆرین	دانا رەئوف
٢. کۆتایی گەمە	سامۆییێل بێکێت	مستەفا قەسیم
٣. کوێرەکان	مۆریس مەتەرلینگ	دلاوەر قەرەداغی
٤. مارا-ساد	پیتەر ڤایس	شێرزاد حەسەن
٥. سۆناتای تارمایی	ئاوگۆست سترنبێری	عەبدوڵڵا قادر دانساز
٦. کەڵک	ئاوگۆست سترنبێری	خەبات عارف
٧. مەرگەساتی شالیر	شێکسپیر	شێرزاد حەسەن
٨. مەرگی کریشنا	ژان کلۆد کارێر و ماری هێلین ئێستیان	مستەفا قەسیم
٩. شەڕ	لاش نۆرین	دلاوەر قەرەداغی
١٠. فریشتەیەک لە بابل دادەبەزێت	فریدریش دێرینمات	شێرزاد حەسەن
١١. گوێ بگرە عەبدولسەمیع	عەبدولکەریم بەرشید	فاروق هۆمەر
١٢. لێ گەڕێن مرۆڤ بژی	پێیر لاگەرکڤیست	خەبات عارف
١٣. پایەکانی کۆمەڵگا	هێنریک ئیپسن	هاودەم ساڵح جاف
١٤. مردنی دێوەرەیەک	ئارسەر میللەر	ئازاد حەمە شەریف
١٥. کەسێک هەر دێ	یۆن فۆسە	هاودەم ساڵح جاف
١٦. پەرجوو	لاش نۆرین	دلاوەر قەرەداغی
١٧. سەراییدار	هارۆڵد پینتەر	رێبوار رەشید
١٨. مردن و پاکیزە	ئێریەڵ دۆرفمەن	فاروق هۆمەر
١٩. هاملێت	شێکسپیر	ئازاد حەمە شەریف
٢٠. سێ خوشک	چێخەف	جەلال تەقی
٢١. لە چاوتروکانێکدا	پیتەر ئاسمۆسن	بەهرۆز حەسەن
٢٢. خەونە نمایشێک	ئاوگۆست سترنبێری	دلاوەر قەرەداغی
٢٣. ژوورەکە خوێندنگای شەوان	هارۆڵد پینتەر	عەلی عوسمان یاقووب
٢٤. ئەستێڵکە مەزنەکە	پیتەر تێرسن	فاروق هۆمەر

٢٥. گیانەوەرە شوشەییەکان	تێنیسی ویلیامز	ئازاد حەمە شەریف
٢٦. ڤاتسلاف	سلاڤۆمیر مرۆژەک	کەریم پەڕەنگ
٢٧. جورئەتی کوشتن	لاش نۆرین	هیوا قادر
٢٨. کاتە بەسەرچووەکان، ناپاکی، دیمەنێکی سروشتی	هارۆڵد پینتەر	فاروق هۆمەر
٢٩. دڵی بای و ئاهو	عەباس مەعروفی	دلاوەر قەرەداغی
٣٠ . خاتوو ژولیا	ئاوگۆست سترنبێری	عەلی عوسمان یاقووب
٣١. یۆن گابریێل بۆرکمان	هنریک ئیبسن	هاودەم سالح جاف
٣٢ . جەژنی هەڵسانەوە	ئاوگوست سترنبێری	خەبات عارف
٣٣. ز. ئیمپراتۆڕ جۆنز	یۆجین ئونێڵ	د. ئازاد حەمەشەریف
٣٤. بێرتۆڵد برێشت	دایکە ئازا	کەریم پەڕەنگ
٣٥. بێرتۆڵد برێشت	بازنەی تەباشیری قەوقاز	کەریم پەڕەنگ
٣٦. ئەسانسێرەکە ئاهەنگی جەژنی لەدایکبوون	هارۆڵد پینتەر	عەلی عوسمان یاقووب
٣٧. بێوەژنەکان	ئێریەڵ دۆرفمەن	فاروق هۆمەر
٣٨ . دڵی سەرباز	دەیڤد فرێنج	عەبدوڵا سلێمان